

עמ"י עשׂו

10

BIHÆRESIUM VERPORUM,

Sive

De

DUABUS nostri temporis JUDÆORUM
SECTIS,
RABBANITIS *sic.* & KARRÆIS
Disseratio Philologica.

*Ex approbatione Ampliss. Facult. Philosoph.
in illustri ad Auram Palladio,*

Sub directione

VIRI CLARISSIMI

M. SIMONIS PAULINI

L. L. Ebr. & Græc. Profess. Ord.

Pro gradu Magisterii

Placido Φιλολογίατων examini,

*Quā par est modestia,
submissa*

à

SEVERINO RJSBERG

Die IX. Septembr. A. M DC XCI.

In Acroaterio maximo hor. ant.

Impressa à JOH. WINTER/
Reg. Typogr.

Orbis Arctoi Phosphore,
Sveciæ nostræ Spes,
Europæ totius Delicium,

SERENISSIME ac POTENTISSIME
PRINCEPS,

CAROLE XII.

Svec. Goth. Wand.

&c. &c. &c.

PRINCEPS
HÆREDITARIE.

Angere sacramibi PRINCEPS ede ve-
stra profano
Limina da clemens, infonti scandere &
ausu

Augustas ædes, præsens ac cernere coram
Numen, & affari submissis vocibus ultrà.
Nec reputa indignum PRINCEPS o magne Penates
Pandere plebeio Regales: Non modò sacra
En Capitolini Jovis atria Victor adibat
Ausoniæ Cæsar gentis stipante catervâ,
Ast eqvè minimo semper patuere clienti
Templa Dei, sanctisque fuit succedere tectis
Non ulli crimen, modò supplex thura ferebat,
Ante sacros cædenda focos comes agna velibat.
Nate Diis Divûm PRINCEPS imitare Satorem,
Non tenuem vestris cultorem sedibus arce.
Ast ego quid temerè prisorum somnia Vatum,
Exemplum fictumque Deum tibi ponere conor?
Mitius est numen longè & vicinus astris,

Hoc sequere: est Genitor PRINCEPS celsissime vester
Augustus, qui regna suos borealia fasces
Submittunt, prono Siones venerantur & ore,
Ac prostrata colit gens bello dura Gothorum,
Scania & obsequium debet, Dominumque fatetur
Marte ferox Feno, tum Rhenus Welga paventque,
Miraturque animum quidquid Polus alter & alter
Volvit, & occiduus Titan oriensque tuetur.

Heros hic tantus, licet ipsa Patatia nutent
Pondere saepe gravi, gemitus ac limina pressa,
Dent, simul omne fremat tectum clamore, tumultu &
Horrisono vulgi, atque ingens ulalatibus aula
Fæmineis resonet; nulli tamen ænea claustra
Portarum objecit, sed stant penetralia sacra
Et reserata domus vel ei, cui rupta lacerna,
Cum baculo quoque pera levis sunt tota supplex.
Omnibus hæc vox una sonat, discedere tristem
Augustis laribus nullum, cui copia vota
Est data non miti sua coram fundere Rege.
O Patrium PRINCEPS jam tum qui cetera clare
Ingenium spiras, primò vernantis & ævi
Flore sapis dotes, quas vexit adutior ætas
Vix raro Proavis; & in his vestigia magni
Diva Patris serva, simul ac Clementia vestros
Fac teneros formet mores; sic & mea supplex
Ad vestros quæ parva pedes nunc dona repono,
Psychææ fætum, placido blandissime PRINCEPS
Excipies vultu, tenuem tractare libellum
Ad sceptrum nata nec dignabere dextrâ.
Hunc equidem sanctas infra subsistere curas,
Magne decet PRINCEPS queis Vos advertere numen,

Scilicet ut regni tandem torquebis aviti
Fræna, dabis quoque jura Viris, terramque domabis;
Non nego; non adeò nostro pudor ore refugit.
Si solitis vacuis tamen illum lumine lustras,
Quævis capieris erunt: hic rudera gentis Ebrææ
Multæ Politæ cernes, quin surget & ampla
Letitiæ vobis seges hic, ubi somnia cœcæ
Cœca vides fidei Verporum, sicque volutas
Qui juga vestra feret lustris labentibus, orbis
Quàm verè felix, pietas ubi candida clavum
Cana fidesque tenent cum relligione sorore:
Schismata dira silent, ærato atque obice Sectis
Clauduntur portæ: Stygiis crinita colubris,
Fallacesque gerens laqueos furit intus acerba
Heresis, errorum genitrix ac filia Noctis.

Ergò fave PRINCEPS, & qui felicia vobis
Fata liber Patriæ sic pandit, suscipe; porrò
Cœlesti succresce animo, clarosque Parentum
Exsuperæ longè fastos, sis magnus ubique
Sive sagum sumes obiturus tristia Martis
Munia, sive togam, postquam mæstissima belli
Detonuit nubes, borealis & ursa quievit,
Pacificam validis humeris tibi lætior aptas.

Quin pietate Numam, quin armis vince Quirinum,
Viribus Alcidem, lingvæ facundiâ Ulyssem,,
Pellæum juvenem successu, Nestora tercis
Consiliis; sic fama citis invecta quadrigis
Per terras, per regna tuas resonabit acutô
Virtutes plectro: simul ac ubi særior urnæ
Arbiter imperium jubeat mutare Parentem

Augustum tumulo (nosfros lux ista nepotes
Afficiat) vel & ipse semel defessus hic Atlas
Pondere regnorum, deponat sceptrum, Paternum
Conscendes dignus solium, regnique prementem
Excipies molem veluti Tyrinthius heros.

VESTRÆ SEREN.

Humilimus Serbus
SEVERINUS RYJSBERG

Ad
VIRUM - JUVENEM
Dn. SEVERINUM
RJJSBERG Scanensem,
PHILOSOPHIÆ CANDIDATUM
ingeniosissimum,
PRO GRADU
DE BIHÆRESIO
VERPORUM

Promptissimè differentem;
Επιγραμμα:

Ceptris Ductorum, ferulae quicunque severæ
Annis atque manum subdiderit teneris,
Doctrinæ cultu omnigenæ fueritq; subactus,
Dixeris hunc frugi nonnè vigere virum?
Scania Te RJJSBERG Phœbi formabat
Aluminum,
Tempora sed Pallas Fennica mox decorat,
Propositum cornix haud obscurare sinistra
Audet, qvin Civis gratus eris Patriæ!

*Quamvis occupatus, ut solet,
Lubens tamen Mg. Scripsit*

ELIAS TØL-LUND
Med. Doct. & Prof.

NATALIUM ET SAPIENTIAE
claritudine conspicuo.

JUVENI,

Dn. SEVERINO

RJJSBERG/

Philosophiae Candidato dignissi-
mo, pro HONORIBUS MAGISTERII de KAR-
RÆIS & RABBANITIS, sc. ævi mo-
derni Judæorum Sectis prolixè & ner-
vose differenti:

Vi specimen pergis facunda ponere
lingvâ,

Ingenii RJJSBERG suspici-
ende tui,

Ac Rabbinorum geminas perstringere sectas,
Quæis sua KARRE dedit nomina RABBA
item.

Materies equidem cedro dignissima; quippe
Rerum perplexas explicat ista vias.

Gratulor ergo tuis meritò conatibus, optans
Pallados ut citius præmia digna feres?

Præmia quæ nunquam sunt interitura, sed ultro
Fertilis ingenii signa probata sient.

Lmq; sed occupatissimus
scripsit,

JOHANNES FLACHSENIUS.

AD EUNDEM.

Mana vocare licet, quæ sunt sine
pondere rerum,
Verba, gravem subito ac dant si-
ne mente sonum:

At res cum verbis si certent sat phaleratis,
Harmoniam dices cum ratione bonam.

Sunt Tibi, mi R̄J̄SBERG, variae
pollentia lingua,

Felix judicium, res agitanda satis
Ardua. KARÆOS, quos BAITHUS complice
SADOK

Corrupit tandem, discutis atque do-
ces,

RABBINISTA itidem quis sit? quid senseris
olim?

Auguror: optata sorte beatus eris.

Festina ter, animitus tamen,
gratul.

ANDREAS WANOCHIUS

E I D E M.

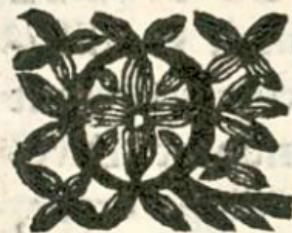
E VETERUM SECTIS pergis disquirere
RIGGSBERG/
Hoc Vetus & Nomen compo-
rat usque tibi;
At tibi jam meritò Nova NOMINA spondet
honoris
Divus Apollo brevi! Vive Valeque
proin
Et Domino & Patriæ, pariterque tibique
Tuisque
In DECUS ANTIQVM, sint mea vota
rata..

Clarissimo Dn. Candidato in
antique fidei & consuetudi-
nis memoriam hæc quam-
vis festinanter, tamen
Lmg, misit

JOSEPH. LAURÆUS
Past. in Oriwest.

בשם יי' בעשה ובצלה

Qui modò Thariadum deliria condere vanas
Ausus eram veterum, dogmata cæca notans;
Quæ peperit quondam malefida propago Sadoci,
Quæ genus Hessæum, quæ Pharisea domus.
Ille ego nunc Verpos feror & memorare recentes,
Secula quam scabiem nostra hodieque ferunt:
Rabbinos tumidos, horum contraria fatis
Fataque Karræum; Schismata clara duo.

Venadmodum Judæi gens ista
dure cervicis φιλαυγίαν omni-
bus seculis quam tenerrimè fove-
runt; quod nemo qui vel per
transennam scripta ipsorum inspexit, igno-
rare potest; sic et in sapientia sui ipsorum
jactanda Thrasones omnium maximi inde à
prima etate fuerunt: in cuius rei testimonium
sufficit impia encomia allegare, quibus disci-
pulos Hillelis (vel ut illi ipsos vocare malunt
בָנֵי הִלְלֵי filios Hillelis, nam ut ajunt in San-
bedrin cap. 2. כל חמלמר את בן חבירו תורה מעלה עלו הכתוב כאלו ולדו
Quicunque docet filium proximi sui legem, reputat ei Scri-
ptura, ac si genuisset eum) mactant Talmudi-
stæ in Bava Bathra cap. 8. bunc in modum:
תנו רבנן טמנים תלמידים היו לו להולך
הוקם שלשים מהן ראיין שתשרה עליהם שכינה
במשה ושלשים מהן ראיין שתעمر לחן חמת
כוהושׁרַע

כיהושע ושרו מחים בינוין גורל שבכלם
יונתן בן עזיאל קטן שככלם רבן יוחנן בן זכאי
ואמרו עלו ולא הנו מקרא ומשנה הלכות
ועגדות רקובי תורה ורקבוקי סופרים קלין
וחמוריין וכו' ומשלות שועלם ושיחת שדים
ושיחת רקלים ושיחת מלאכי השורה וכו' וכי
מאחר שקטן שככלם כה גדול שככלן על
אחר כמה וכמה אמרו עלו על וונתן בן עזיאל
בשעה שישב ועובד בתורה כל עוף שפוחח
Dixerunt Magistri, 80 disci-
puli fuerent Hilleli seni, quorum 30 erant
digni, quod super eos descenderet Divi-
nitas, sicut Moses: 30 vero digni erant,
quod staret sol pro eis, sicut Josua: 20 au-
tem ex eis mediocres fuere: quorum maxi-
mus erat, Jonathan filius Uzielis, minimus
vero omnium Rabban Jochanan ben Saccai. De
hoc dixerunt, quod nunquam cessavit *à stu-*
dio Biblico & Talmudico, à traditionibus &
mysticis enarrationibus, à decisionibus legis
*& decisionibus scribarum, ab argumentis *à**
majori ad minus &c. à parabolis vulpium,
à confabulationibus Daemonum, à confabu-
lationibus palmarum & confabulationibus
Angelorum ministerialium &c. si tantus fuit
omnium minimus, quantus erit omnium
maximus. De Jonathan filio Uzielis dixerunt,
quod hora illâ, quâ sedebat & studebat in
lege

lege omnis avis, quæ volabat super eum exuberbatur &c. Quibus jure addimus, quæ de se ipso R. Jochanan Ben Saccai in Tract. Sopherim cap. 15. jactitat. Sic ibi homuncio iste sesquipedalia verba projicit: אָמַן כֵּל הַשְׁמִים וּרוּוֹת וּכֶל בְּנֵי אָרֶם לְכָלְרִין וּכֶל חֲוִירִים קַלְמוֹתִין אַיִּקְנִין וּוְכָלְלִין לְכָתוֹב מֵה שְׁלֹמֹתִי מְרֻבּוֹתִי Si omnes cœli essent pergamenæ, & omnes homines scribæ, & omnes arbores calami, non possent scribere ea quæ didici à præceptoribus meis. Sed risit tumorem bunc ipsorum Deus Israëlis, & quia cœlestem sapientiam, que inter illos plus quam triginta annos habitatbat, recipere noluerunt, sapientiam eorum in stultitiam & intellectum in cœcitatatem vertit. Hinc tantis tenebris misera ista gens hodie perfusa oberrat, ut in clarissima S. Sæ luce, ceu in nocte illuni palpet, & auroram verbi divini fastidiat. Nihil quidem sanctius Scriptura S. babere Verpi videri volunt, cum tot ipsam elogiis, tot honorariis titulis exornant: Sic Vajikra Rabba, licet non ex condigno, (nam hic verè locum habet, quod Talmudistæ in Berach. Hieros. cap. 9. concedunt וְלֹא לְהָטִימִי כֵּל דְּמָשְׁבָחָה פְּגָמָה margaritæ inestimabilem quicunqve laudat, de honestat eam) honestè tamen satis de ipsa pronunciat sect. 12. רְבָרִי תּוֹרָה עַטְרוֹת לְרֹאשׁ מָנוֹיק לְצַוְואָר מְלֹגוֹת לְלִבָּן עַנְיוֹנִים

Verba

Verba legis sunt corona capiti, torques col-
lo, tranquillitas cordi & collyrium oculis;
כָל הָעוֹלָם כֵלָו אִינָנו שׂוֹה
Talm. Hieros. in Peah Totus mundus ne uno
quidem verbo in lege æquivalet, cui gemellum
hoc ibid. כל חפץ וחפץ לא ושו בה
omnia cimilia mea & tua non æqvivalent ei,
ac tritum istud: אין בתורה אפילו אחת אחת
שאינם הגוילים תלויין בה Non est in lege
vel una litera a qua non dependent montes
magni. Tot insuper sententias quibus studium
S. Sæ commendant, plenâ acerra afferunt: Sic in
Pirke Avoth cap. 5. enunciant בר כר
היפות בה והפוך בר כר אורי בורי ב-
versa eam & versa eam (i.e. in-
desinenter versa) nam omnia sunt in ea, ו cap.
eod. כל מי שאין חמש שנים למקרא
orum ad scripturam, ac cap. 6. כתה התינוק ההז זורק
עוסיק בתורה הרי זה גוט
det in lege, ecce ille reprobus est; item in
Berach. Hieros. cap. ult. כתה התינוק ההז זורק
לונק בכל שעה שבום כך כל ארם צריך ליגע
sicuti parvulus la-
ctens singulis horis in die sugere necesse ha-
bet, sic & quisvis homo singulis diei horis se
in lege oblectare opus habet. Quibus nihil
certè absolutius. At כבכם לא nonsunt
Verpi bic ad intus, ut ad extra, nec tantum
ipsis ac simulante S. codex cordi est; non modo
enim

enim partē hujus, N. sc. fædus prorsus rejiciunt,
pedibus calcant, ac blasphemij plusquam stygiis
onerant, illud ספרי המנום libros heretico-
rum וְגַלְיוֹן revelationem vuitatis in
Tract. Schabb. fol. 116. dicentes, item
הנהיות רקיום ופוחזום שלא הו בקיים
inanios inventum hominum fatuorum,
& sibi parum constantium, qui librorum sacr.
rudes erant, ut R. Abraham in proœm. part. 2.
חזה אמונה p. m. 389. eructat. Verum etiam
principia horum pars affectu longè prolixiori
aniles Patrum δευτερώσεις, ipsumq; Talmud has
qui recondit, venerantur: quod satis his prodit
Tract. Sopherim cap. 15. נמשלה המקרא כמוס
והמשנה כיון והתלמוד כקונרויטן
similis est S. Sz aquæ, Mischna vino, & Talmud (h.e. Ge-
mara) condito. Nil igitur mirum, si eò insanæ,
ac hodie videmus, plebs judaica devenit. Sed
cum deliria hujus non ubique prostant, quedam
de istis aperienda iterum assumpsimus, illud
in Vajikra Rabba sect. 25. respicientes,
אי שרצת לְאֵל חשבת si manè laboras, non laborandum
tibi vesperi. Tritam viam & in plano decurren-
dam non sumus ingressi, sed ductum gloriofissi-
mi Hillelis secuti, qui in Pirke Avot h. cap. 2. monet
במקום שאין אנשים השתרל לרבות איש
in loco in quo non sunt Viri, fac ut Vir sis, in ar-
gumento minus obvio ingenii vires periclitari
ani-

animum cepimus. Sane quam longe Karraorum
indoles Christianos hodiernum fugit, vel inde
judicare licet, quod ex illis ne quidem
אחר מעור ושניות ממשפחה
ה unus ex urbe, & duo ex fa-
milia ullum Karrai bominis scriptum viderint,
nedum conversatione ejus usi fuerint, cum ra-
ra avis in Occidentalibus oris est. Exstant ta-
men libri à Karrais compacti, ut ו/orah שער
Porta Jehudæ, א/orah מורה Pallium Eliæ,
Ahron מנהגי קראים Ritus
Karraorum עץ חיו Arbor vitae &c. quorum
si nobis copia fuisset, non parum ad leve scriptum
nostrum accesisset perfectionis; sed est horum tanta hodie
penuria, ut vix illos ulli sperandos esse Excellentiss. Joh.
Ben. Carpzovius in introduct. ad Theol. Jud. Raymundi
Mart. Pugioni fidei prefixa p.m. 14. edicat. At bene o-
mnes Phil-Ebræos sperare jubet Vir quidam Clariss.
qui de Karraorum à Rabbanitis dissensu scriptum
meditari dicitur: Quod si prius ad nos ras aures det-
atum fuisset, otium sane nobis, qui idem argumentum
pro virib⁹ tractavimus, Vir celeberr fecisset; nam de tan-
to Viro non aliud exspectare licet, quam ut hoc in penso
עוקר הרום evellat & transferat montes, ceu Tal-
mudistæ in Tract. Eruvin & Horajoth loqui a-
mant. Ego qui non passib⁹ aquis præcedo, senten-
tiam hanc meam facio ויכלן לשאת הcamelim
חנמלים לא形式æ non possunt ferre onus
camelorum. Sufficit aliquando si non præstare, saltem
magna moliri. Majora posthaec השם
אם וגזר השם si Deus voluerit, nobis tentanda.
אחר

צָהָר הַנֶּפֶשׁ

וְרוּחָה

*Veri dulce docens iter o dulcissime JESU,
Nostra nimis veri devia Sensa Rego.
Irradia mentem tenebris densisq; sepultam
Ipse tuo lumen lumine Svave Rogo.
Tot brevia atque inter nil non minitantia
triste
In salvo tandem siste benigne Ratem.*

CAPUT PRIMUM

MOMENTUM I.

 Ostquam cura mea non ita pridem fuit, tres famosiores veterum Ebraeorum Sectas, in scenam doctorum proferre ; hoc est parvum commentariolum, eumque non ubivis obvium , quem accuratior tunc inspectio sub varia imagine mihi subministrabat,in Phariseos, Sadducæos & Hessæos adornare **רִאשׁוֹת אֹנוֹן Ingenii** mei primitias ; ab illo semper die anxiè intra me perpendere cœpi, horum num næniis hodierni nostri religiose insisterent Verpi, aut su-

A per-

perstitionem Majorum insaniam riderent,
 vel denique potius, quod nunquam non
 suspicatus fui, ulterius delirarent. Hæc
 non imprudens hæsitatione summum mihi
 ardorem excitabat propriis studiis ista
 penitus indagandi, simul ubi satis mihi
 perspecta videbantur, cum aliis, quos
 juxta mecum talia hactenus Apellarum
 fugerunt mysteria, eadem candidè com-
 municandi, idq; ad monitum Ebræorum
 מִשְׁמָר וְאַחֲר קֶשֶׁת אַחֲרֵים orna teipsū,
 posse a orna alios. Cohorrei quidem circa
 audacioris hujus suscepiti consilii initia,
 ad rei, quod moliebar sublimitatem &
 intricatam maximè obscuritatem, ac
 ægrè hunc mihi laborem imperare po-
 tui, præsertim cùm inde à puerō arctos
 ingenii cancellos agnoscere didici, &
 verè את מקומנו novi locum meum.
 Progressu verò temporis, ubi hic & illic
 non temnenda se nobis ultrò ad tam
 pulchrum facinus offerebant subsidia,
 magnorum virorum, hanc qui glaciem
 ante nos fregerunt nunquam satis lau-
 dando ausu liberaliter suppeditata, ipse
 insuper avidum & æstuantem animum
 reprimere nequivi, aut istud mihi stu-
 dium,

dium, quod semper amavi & colui, etjam
 cum in aliis totus videri volui, dissyadere;
 negotium Deo commisi, & tanto oneri
 impares humeros subjeci: non ut vanam
 apud illos, quibus nostra non pauca grata
 fore confido, gloriolā aucuparer, memor
 istius doctissimorum judæorum effati
 נגיד שמייה אבר שמייה *Qui extendere*
cupit nomen suum, perdit saepe nomen
suum, multò minus ut arroganter
 sperarem, ad omnes apices has me
 difficultates enucleaturum; sed unicè
 animo meo ut satisfacerem, quicunque
 me demum fors maneret, ex Rabbino-
 rum sententia certè persuasus מזה למצוּה כעשה מצוה *Intentionē boni operis esse ve-*
lut opg,& כה עשה מזוה מי ש恢ש בלבו את ה *ה* *si quis cogitet fa-*
cere aliquid boni, Deum id ascribere illi, ac
si fecisset. Ne verò Andabatarum more
 in tenebris palpemus, aut omnem planè
 methodum superrciliosè despicere vi-
 deamur, sic nostros hos labores partiri
 placet: primò in diversa genera hodier-
 norum Verporum inqviremus, hoc de-
 inde pensum etymi utriusque sectæ in-
 vestigatio excipiet, tum natales paucis

utriquè locandi erunt, tandem peculia-
ris ipsarum politia, singularis vitæ dis-
iplina & diversi ritus, tum quæ utrisque
communia sunt deliria ultimam huic
opellæ manum imponant; aspersis sub-
inde, ubi ansa aperitur, aliorum Ori-
entalium præcipuis. In nomine IESU

*Nunc juvat o igitur cito solvere, vela valete
Hospitatum nobis, littora grata modò.
Cedite nunc urbes, terræq; recedite longum,
Rumpe moras, altum cymba tenella pete.
Æole luctantes erumpere reprime ventos,
Ipse procax puppi tu Note parce levi.*

MOM. II.

AD illam, semel quam hic calcan-
dam nobis præscripsimus viam, re-
ctè, ut titulo, quem prima facies
exhibit, suum perstet robur, opellam
nostram ab isto auspicamur studio, quod
nos de duplice recentium Verporum scis-
sura instruit. Apertis ergo jam pro-
nunciamus verbis, quod anteà obscu-
rius aliquoties innuimus, in duas sc.
factiones hodie Apellas nostros abire,
Rabbanitas & Karræos, planè sicut secta
Muhammedanorum aut (ut ipsi dici a-
mant

mant) Musulmannorum in duas partes
 principales, *Alishios & Sunnitas*, vel
 (ut apertius loquar) in Persas & Tur-
 cas inde à primo ferè partu divisa fuit;
 principales addimus, non enim nos la-
 tet *Mutazalitas*, *Chaverigæos*, *Alnaja-
 rios*, *Morghios*, *Almoschabbaeos*, *Aliaba-
 rios* & plures, diversos religionis Mu-
 hammedanæ sectarios à nonnullis enu-
 merari; imo ipsum Alsharestanium A-
 rabem sectas Musulmannorum usque
 ad septuaginta tres extendisse nos mi-
 nimè fugit, conf. Hotting. histor. Orient.
 Libr. 2. cap. 6. & Pheiffer. Theol Jud.
 & Muhamm. p. m. 434. Sed, ut intra
 oleas revertamur, tantum semper ab-
 fuit, ut quis istud, modò quod de du-
 plici Verporum, hodie superstitem Schis-
 mate liberè asseruimus, in dubium vo-
 caverit, ut prorsus hospes non in Philo-
 logorum & Historicorum solum scholis,
 sed & in toto eruditorum orbe vide-
 retur, quem hoc fugeret; quin si ali-
 quis perficitâ huic fronte obstrepere
 sibi præsumperit (licet nemo adhuc,
 quantum ipse vidi, tam insulsus fuerit)
 istum ego magistrum inter discipulo-

rum cathedras plorare jubeo. Si ergo
 in congerendis hic rationum plaustris
 magis anxiè sudaremus, aut longò or-
 dine auctoritates Clariss. Virorum sol-
 licite in partes nostras vocaremus, su-
 spicionē procul dubio incurreremus, qva-
 si de fide hujus nostri asserti juxta alios
 ipsi ambigeremus; cum & Ebræi docu-
 erunt: *in se quod clarum est, nullo
 alio ornamento eget.* Unius tamen Bux-
 torfii Patris sollicitare testimonium no-
 bis senio non erit, ipse omnium hic vi-
 cem supplebit, & cæteris post siparium
 latentibus solus in scena stabit; Circa
 primas ille Synagogæ suæ judaicæ lineas
 sic infit: *Sciendum est duo Iudeorum
 genera bodiè in mundo reperi, unum
 eorum qui vocantur קראים, alterum e-
 orum qui vocantur רבניים; sicut olim
 tempore Christi fuerunt divisi in
 פרושים וצרים. Hic vir ille maximus &
 cœli qvondā Ebraici Atlas (אֲשֶׁר זָכוֹנוּ לִבְרָכָה cuius memoria in benedictione) ma-
 la bonis immiscuisse videtur; cum applau-
 su duas hodie Judæos sectas agere do-
 cet, idem verò de illis cum beatissimō
 Salvatoris ævo pronunciat, & numerum*

sic veterum Judæorum hæresium intra
 binarium coarctat, leviter à vero eum
 dissentire apparet; cujus tamen benè
 meritam excusationem eâ, qvâ par fuit
 modestia exhibuimus in dissert. nostra
 de Trihæresio Ebræor. p. 7. de quo
 jam impensè gaudemus, cum & ipsi
 doctiss. Joh. Bened. Carpzovio in in-
 troductione in Theol. Jud. Raymundi
 Pugioni fidei præfixa cap. 3. §. 5. p. 10.
 binarium veterum hæreseon Judaicarum
 numerum placere cernimus, cujus ma-
 ximi Viri auctoritati damus, ut nihil,
 quamvis qvædā nobis essent, ipsi repona-
 mus. Plures verò nobis hoc in negotio de
 duplici hodiernorum Verporum scissura
 succenturiantes allegare, qvod facile
 esset, supersedemus, ne in autoritatem
 summi Buxtorfii peccare videamur, quasi
 illius nobis non fides ad hoc evincendum
 sufficeret, & jure suo instar omnium esset,
 cum hunc ita penitus veneramur, ut
 ex Γῶν Διὸς δελφίων μαρτύρᾳ testem ex joviis
 tabulis hunc reputemus, satis persuasi ea
 ipsum ad memoriam posteritatis de Ver-
 pis transmisisse, quæ pleraque suis oculis
 comperta habuit. Vide tamen nobis

ομοψήφες R. Judam in Libr. Cosri p. 30.
 R. Benjamin in Itinerario p. 28, 52, 57.
 Myllerum in Rabbinismo p. 72. maximum
 Wagenseilium in Tel. ign. Satanæ p. 195.
 Leusdenium in Specileg. Philol. p. 357,
 429, Hottingerum in Thes. Phil. p. 27, 40,
 41. Pheifferū in Theolog. Jud. & Muham-
 med. p. 197. & in Crit. Sacr. p. 100. Joh.
 Bened. Carpzoviū in introduct. ad Theol.
 Jud. præfixa Raymundi Pug. fidei cap. 3.
 §. 6. ac ipsum denique Bosium in diss.
 3. de stat. Europ. p. m. 290, & Seld. Ux.
 Ebr. p. 7.

*Ritibus & vitâ sic ipsos inter Apellas
 Diversas sectas jam liquet esse duas.
 Hoc genus insanum ! toto quod Phœbus
 in orbe
 Dispersum surgens occiduusque videt.
 Se tamen hoc ipsum demens in schismata
 scindit,
 Adversis studiis distrabitur que domi.*

MO M. III.

Postquam verba Clarissimi Buxtorfi,
 quibus reliquias Judæorum in duas
 partes hodiè distractas esse innuit,
 non albo modo calculo notavimus, sed

&

& ipsi pro viribus propugnanda assum-
 psimus; non satis esse ducimus, nudè talia
 asseruisse, quin illum nobis laborem ju-
 xtà incumbere benè novimus, ut thesin
 nostram in tutiori collocemus, ista pari-
 ter arceamus & profligemus, quæ fidem
 asserti hujus in dubio reponere, vel ad
 minimum studii hujus imperitoribus
 fucum aliquem facere apta nata viden-
 tur. Qvàm facile enim sit simpliciores,
 si aliquando in monumentis eruditorum
 illos בָּעֵל פָּסָק, טָפְרִים, תַּלְמֹזּוּם, כָּבְלִי הַקְּבַלָּה Scripturarios, Traditionarios offendere contigerit, hos omnes pro diversis
 Verporum sectis vendere, meo quondam
 ipsius exemplo didici, Certum insuper
 manet, ubi imprudentior quis Sadducæos
 Baithosæos, Pharisaos celeberrimos gen-
 tis Ebrææ Sectarios viderit, nostram illum
 audaciam, quod intra binarium numerū
 sectas judæorum restringimus, maximè
 derisurū. Tanto ergo hic malo tempestivè
 occurrentum & sedulò nobis prospicien-
 dum, ut cæteris ceu spurijs repudiatis,
 duæ solum quas genuinas semel agno-
 vimus inter hodiernos Apellas sectæ re-
 maneant, ceu olim non nisi tres di-

versas hæreses Ebræis antiquioribus af-
fricatas voluimus opellâ nostra citatâ
de Trihæres. Ebræor. cap. i. per totum.
Primùm igitur unô vel altero verbo
pronunciamus: nil binario nostro nu-
mero periculi, nedum ruinæ imminere
vel à Sadducæis, Baithosæis, Pharisæis
aut Hessæis, hi enim sicuti ævo Chri-
sti lætissimè floruerunt, ita omnes mul-
tis ab hinc seculis exspirarunt; Sic ta-
men, ut Pharisæorum sopitam politi-
am Rabbanitæ nostri resuscitarint, &
Sadducæi, Baithosæi, & Hessæi in ho-
diernis revixerint Karræis. Hic tamen
non subticemus, probabilius qvidem
videri Hessæos unâ cum Pharisæis in
Rabbanitas abiisse, si tam arcta Phari-
sæos ac Hessæos inter animorum qvon-
dam & dogmatum fuisse conjunctio,
ut Clariss. Hottingerus Thes. Phil. p. 39.
probare conatur. Sed ignoscant mihi
tanti viri Manes, ægrè istud mihi per-
suadere possum; una enim, ut vir ille
maximus ibi voluisse videtur, ambabus
his Sectis (qvamvis ipse simul Polus
Synops. Crit. part. 4. p. 75. huc incli-
nat) non fuit origo; Hessæis afflictum

Hassamonæorum ævum natales dedisse
 Iubens illi vel quatvor, si mihi essent,
 manibus concedo, idem verò de Pha-
 risæis cum ipso asserere non ausim, cum
 hos parum juniores Sadducæis fuisse,
 ut ipse pariter libr. cit. p. 25. ex au-
 toritate Casauboni contra Baron. p. m.
 41. fatetur, & sic diu ante Hessæos
 caput extulisse ferè jam erudito nostro
 seculo extra aleæ jactum est; Hessæi
 insuper **פָה שְׁבָעַל תּוֹרָה** seu traditiones
~~παλαιοπαρεγδόγις~~ ignorarunt teste Fullero
 Miscell. libr. 2. cap. 3. p. m. 159. (licet
 & hic Hessæos cum Phariseis ibidem
 confundit; ideo à Clariss. Pheiffero
 Theol. jud. & Muhammed. p. m. 204.
 notatus) has autem summo applausu
 Pharisei non solum ipsi agnoscebant,
 sed in omnes etiam istas respuentes o-
 dio plusquam Vatiniano ardebat. Hinc
 vel maximè liqvet, illos nunquam se
 Hessæis sivisse conjungi, sed e contrâ
 Karræis legem oralem pariter exosis
 tractu temporis Hessæos commixtos fui-
 se valde cum applausu docetur; &
 hinc Fullerus l.c. Hessæos aperte cum
 Karræis eosdem facit, in quo non pecca-
 vit,

vit, si recentiores Karræos, ab antiquis e-
 nim diversi erant, intellexerit. Si verò quis
 dicere mavult Hessæos penitus, in spelun-
 cis suis ad lacum Asphaltidem, ubi ex testi-
 monio Plinii Nat. hist. Libr. 5. cap. 17.
 plurimùm delitescebant, intercidisse,
 cum Romana Aquila sub Flavio & Tito
 Vespasianis terram sanctam late circum-
 volitabat, & ad uncis ungibus quævis ob-
 via discerpebat, nos non repugnantes ha-
 bebit. Nec de Baithosæis hæsitandum,
 quin & hi sequiori ætate Karreæis acces-
 serint, ut enim circa initium forsan
 non adeo diu, iidem cum Sadducæis
 fuerunt, sic subsequentibus seculis eos-
 dem cum Karreæis evasisse firmiter con-
 cludo. Huc ad sequiorem sc. ætatem
 respexisse oportet Rabbi Gedaliam in
 Schalschelet hakkabb. cum hæc pro-
 tulit p. 104. וראיתי הצדוקים והבටויים
 הם ב' כתות והצדוקים יותר רעים
 vidi Sadduceos & Baithosæos, duas esse sectas
 & Saduceos longè pejores; tum R. Azariam,
 dum in Meor Ennaim p. 32. Baithosæos re-
 surrectionem mortuorum negasse, se nul-
 libi reperiisse asseruit; intelligenda nempe

hæc Rabbinorum testimonia erunt, si a-
 lias sibi constabunt, de Baithosæis, ubi
 jam à Sadducæis secessum fecerint, & re-
 surrectionem mortuorum, metu summi
 periculi, in quo Sadducæi teste Buxtor-
 fio Lex. Talm. p. 2115. quotidiè degebant,
 confiteri cœperint; Si enim mens hic
 R. Gedal. & R. Azar. fuit discrepantiam
 Baithosæorum & Saducæorum etiam à
 prima inde infantia statuere, & prorsus
 nunquam Baithosæos *תחיות המתים* re-
 surrectionem mortuorum, ועולם הבא,
 vitam futuram inficiatos fuisse defende-
 re, valde miseri hi Verpi cæcutierunt, ac
 ipsis ipsorum fratres os obturant, qui
 hos unam eandemque initio adornasse
 sectam, & Baithosæos vitam futuram ne-
 gasse expressis verbis propugnant. Sic R.
 Juda in libr. Cosri זדוקים והכיתוסים כי
 אם אפיקורוסים מכחישום העולם הבא
Saducæi & Baithosæi non sunt nisi bære-
tici negantes seculum futurum, & R. Moses
Bar Maimon in אבות cap. i. dixerunt Sa-
doch & Baithos inter se Magister noster
(Antigonus sc. Sochæus) nos docet, non esse
præmium vel pœnam, tum R. Abraham
Zachut

וחתולה בת גז. Zachut in juchasin fol. גז. הקראים, ונקרוואו גם צרוקים וbijtosim
 Et initium sumpfit secta Karraorum, qui
 vocantur quoque Sadducei Et Baithosaei.
 Utinam ergo hâc ratione etiam excusari
 possint (quod pace tantorum Heroum
 dico) maximus Hottingerus Thes. Philol.
 p. 37. & hunc sine dubio modeste secutus
 Clariss. Pheifferus Theol. Jud. & Mu-
 hammed. 196. qui nimiam fidem elocan-
 tes Gedalia, aut quod Rabbi iste de Baitho-
 sais seqviori ævo intellectum voluit, illi de
 ijsdem primâ ætate interpretantes, Bai-
 thosæos à Sadducæis inde ab initio di-
 versos fecerunt. Nos certè licet ne hi-
 scere quidem contra auctoritatem ho-
 rum Atlantum optaremus, præsertim
 cum & hoc in negotio summus Lightfoot
 in Hor. Ebr. ad act. Apost p. 128. suam
 hæsitantiam candidè fatetur, credimus ta-
 men non magis Baithosæos, quàm ipsos
 veteres Karraeos à Sadducæis sub initium
 fuisse alios; sed juxtà eò citius à Saddu-
 cæis recessisse, quò periculosior horum
 erat conditio, & sic ubi Sadducæi esse
 desierint, in recentiores Karraeos immu-
 ratos fuisse; cui nostro calculo ingens
 pondus

pondus addit nobis ὁμοψηφος celeberr.
 Academiæ Lipsiensis decus Joh. Ben. Carp.
 zovius in introduct. in Theolog. Jud.
 Raymundi Pug. fidei præfixa cap. 3.
 §. 3. & 8.

*Sic quos gens olim Phariæos dixit Ebrea,
 Nunc Rabbanite dicier ecce solent.*

*Quos insignivit Saduceeos cana vetustas,
 Karreos atas serior atque vocat.*

*Omnia sic tempus mutat mutabile, fultum
 Instabili stabili stat nihil orbe pede.*

M O M. IV.

Huc usque circa demonstrandum Saducæos, Baithosæos & Hessæos in hodiernis Karræis evanuisse, tum Pharisæos in recentes Rabbinitas transformatos esse tantò magis sollicite versati fuimus, quantò præsentius ab his incommodum binario Sectarum numero, qvem inter ævi nostri Verpos semel ereximus, alias fuisse metuendum. Hoc jam feliciter labore defuncti cæteras parili curâ voces, qvas à simplicioribus pro titulis tot diversarum inter Apellas hæresium de facili reputari posse præmom. innuebamus, paucis explicare promissis tenemur, Sciendum ergo hos omnes

omnes nil nisi Synonyma Rabbanita-
rum & Karræorum esse, nec quid ab
illis diversi inferre: Sic quos in Ebræa
civitate קראים appellaveris, intra Latii
terminos tibi sunt *Scripturarii*; repor-
tarunt scilicet hoc nomen Karræi, quod
soli sacro textui unicè adhærent, nec
legem oralem quidquam pensi habent.
Hinc & alter eorum honestus est titu-
lus בלו sc. פסוק, quod Elias Levita in
Thisb. p. 213. istos argutè insignit; quem
rectè (modò Rabbinicum acumen ex-
primere cupis) per *Dominos Scripturæ*
Latiâ lingvâ verteres. Sacer enim co-
dex inter alia, quibus à Rabbiniis ho-
nestatur nomina, ut מקרשיה, מגדלה,
כליה, מדורשיה, עשרום וארבעה
לתבי הקרן, מילא, שירם, פסוק
&c. etiam ipsis פסוק audit; quæ vo-
cula propriè, sicuti natales suos verbo
פָּקַד cessavit debet, per pausam seu fi-
nem versiculi exponitur, metonymicè
verò ipsum sàpius versiculum denotat,
& demum per Synecdochen, partis sc. pro
toto, integrum Vetus Testamentum in-
nuit; idque non ineptè: in promptu
enim duplex est ratio (N) quia totum
contextum sacrum à primo suo ortu in
פסוקים

פסוקים seu versus distinctum fuisse tutissime creditur, qvod & Rabbini (ut omnes nostrates alto silentio involvati) prudenter tenent; in Massechet enim Megilla, sponsore Elia, fatentur: *quemcunque versum non distinxit Moses (& sic quilibet scriptor Ἰερόπνευσθος) eum & nos non distinguimus.* (ב) qvia vetustissimi plerique Ibræi sine ullis notis versiculorum & continua serie Biblia sua exarata soliti erant, ut sic veluti פסוק אחד, unus versus totum volumen sacrum appareret; Tale exemplar amicū quendam suum vidisse asserit Cunæus de Repub. Ebr. p. m. 354. Et hinc mos apud Judæos invaluit, s. Scripturam פסוק etjam hodie nominare, nec בעל פסוק ullos alios sectarios, quam ipsis simos indigitare Karraeos satis nunc superque liquet. Idem de טופרים esto judicium; hos sc. è contra non diversam hodie inter Verpos ab ipsis Rabbanitis constituere sectam, sed proorsus eosdem esse, cum hoc epitheto citatus modò Elias in Thisb. Rabbanitas liberè adorat; sicuti nec veterum Ebræorum Scriptarum peculiarem quandam, ut nonnullos

malè sensisse docet Casaubonus cont. Baron. p. m. 61, fecerunt hæresin, sed hoc nomine doctissimi quique venerunt, qui in lege docenda & publicè exponenda omnem mouere lapidem videri gestierunt; quorum una pars (ceu unicuique libuit) Pharisæorum, altera Sadducæorum, tertia Hessæorum arripuit placita. Jure verò suō hodierni Rabbanitæ סופרים audiunt, ideo quod Criticam sacram omnibus seculis longè Karræis scrupulosius exercuerint, & varia glossemata, quæ Karræi, ut infrà dispalescat, superciliosè rident, textui addiderint, hodieque addere pergent. Speciosum ergo & hinc aliud consecuti fuere nomen, ut בעלו הקבלה Traditionarii dicti fuerint, propter innumera sc. traditionum plena stra, quæ in dies concumulant, & vel multis parasangis ipsi τῷ εἵτῳ nefandè præferunt; ac siquidem totum Talmud, quantum quantum demum est, nil nisi legem oralem, ipsiusque expositionem continet, & hanc quidem in posteriori ejus parte גמרא, illam in priori שבת, nec hoc cimelio quidquam præstantius Rabbanitæ agnoscunt; inde evenit, ut pari-

pariter תַלְמָדִים Talmudistæ passim no-
minentur. Nec idcirco ad hanc amplius
vocem, ubi in scriptis eruditorum eam
occurrere contigerit, ulli hæsitandum,
qvasi qvid alieni ab ipsis Rabbanitis in-
ferret, cum ipsorum hæc רַבְנִים cogno-
men est celeberrimum.

Sed satis & lippis tandem tonsoribus atq.

Penelopes telam texere velle patet,
Qui plures hodie Verpis injungere nostris
Sectas Karræis Talmudicisque studet.

Huic sua sit nostro jam dulcis meta labori,

Sit gratus curæ nunc quoque finis huic.

M O M E N T U M V.

Placidè sic removimus, quæ nume-
rum sectaram judaicarum hodie bi-
narium, tanto cum applausu quem
defendendum suscepimus & felici simul
hucusque propugnavimus marte, si non
proscribere, maximè tamen, nostro si
calamo intacta mansissent, in ambiguo
apud crudiores collocare potuisse visa
fuerunt. Nunc nostrâ diligentia, quam
eriam usq; ad tedium processisse vereor,
manifestum est abunde, nullas alias or-
bem literatum inter hodiernos Apellas

agnoscere sectas præter solos Rabbanitas,
 Judæorum columina (ut illos acutè in-
 signit Clariss. Cunæus de Repub. Ebr.
 p. m. 459;) & ipsos, cordatiorem fa-
 ctionem (ceu hos idem nominat Cun.
 lib. cit. p. m. 476) Karræos; cuvis inte-
 rim licere hos pro lubitu vel *Scriptura-*
rios, vel *Biblicos*, vel בָּעֵל פֶּסְךָ vocare,
 & illos aut סְפִירִים, aut *Traditionarios*,
 aut demum *Talmudistas* dicere, cum o-
 mnes hi tituli ad idem tendunt, nec se-
 cetas Verporum multiplicant, sed asser-
 tas duas ulterius illustrant. Ubi in ipsis
 ergo rebus convenit, in verbis faciles
 erimus. Certè voculam proporro his non
 adderemus, ni medias has inter cogita-
 tiones Masoretharum nobis memoria ob-
 reperet, & justus simul animum invade-
 ret metus, ut & hi ab imprudentiori-
 bus pro peculiari inter Verpos secta ha-
 beri aliquando inciperent, si prorsus
 quorsum referendi essent, ignoraretur;
 Sistendum itaque paulisper, & præceps
 parum cursus noster retardandus, dum
 tantum in אֲנָשֵׁי הַמִּסְוָרָת seu Masorethas
 piaculum ab ipsis avertimus. Hi ergò non
 gentis Ebrææ sectarii, sed sanctissimi,

sapienſiſſimi & laborioſiſſimi immortali laude (quidquid Genebrardus, Morinus Delrio, ac Capellus ogganniant) non modò quoſ commata & dictiones, ſed etiam quoſ literas ſacri libri ſinguli conterent accuratiſſimè notarunt, & ſic ſacrum textum ejusmodi doctis ſuis ſupputationibus muniverunt, ut vix unus quidem apex inde in omni ævo perire queat; quod qui penitius expendit non potest non cum doctiſſ. Cunæo Reipub. Ebr. p. m. 160. obſtupescere, quin Rabbinorum iſtud effatum quod, à R. Aqviba omniū primò manavit *הַתּוֹרָה סִגְדָּה* *מִſוֹּרָה Maſora* eſt veluti ſeps legis ſummâ veneratione verum agnoscere adducitur, Nec temerè putandum, hos ex noviſſimis nungivendulis Apellarum fuſſe, cum & ipſe diuinus Esdras hos inter fuit, & Maſoretharum veluti primus antesignanus. Sed è tabula hic manus tollenda; fuſius de ſtupendo horum opere in ſeqq. forſan anſam arripiemus edifferendi.

Sic ſocii penſum letis abſolvimus unum,
Auſpicijs, otium nos breve jamq; tenet,
Nunc fuerit mentis ſi quæ modò viſ, aciesq;
Supprimimq; redeat major ut inde, parū.

*Heu minimam saltem partem tranavimus
 aequor,
 Maxima adhuc superat nō pede tacta levi.
 Tu Boreæ cœlique minas modò parva carina
 Perfer, & Oceani Sola Resiste malis.*

CAPUT SECUNDUM

M O M. I.

Suspensis paulisper lucubrationibus ad
 easdem rursus redimus, sed tam o-
 ptatam nequaquam felicitatem spe-
 rantes, ut nobis hic Cleanthis aut per-
 vigilis qvondam Aristophanis lucerna in-
 serviat; nilominus memor istius אָבִן סִירָא Ben Sira (cujus proprium eruditii igno-
 rant nomen, at ætatem ipsius ad tam
 vetusta secula referunt, ut illum pro
 nepote vatis sanctissimi Jeremiæ com-
 muni ferè calculo haberi afferit Dru-
 sius in Præf. ad ips. proverb. & Buxtorfius
 Lex. Talm. p. 1730 pro ipso Syracide illum
 habeat) olim prolati בְּחַלְקָרֶת גְּרוּדָה Os quod cecidit in sorte tua rode, con-
 cesso ingenii modulo, ut ut exiguo, con-
 tenti ad istam jam allabimur curam, ubi
 formam sectarum nostrarum radicalem
 in apricum protrahere ad promissum
 solli-

solliciti erimus. Apparet qvidem ista
 si vel simis aspiciatur oculis in utroque
 nomine planior, ac minus abstrusa; &
 hinc esse suspicor, qvòd nemo ex pro-
 fesso (qvantum ipse vidi) hanc aperire
 sudaverit: nos verò nec hic absqve no-
 ta fugeret labor, qvi semel ad omnes
 apices pro viribus sectas nostras nos e-
 nucleaturos lectori obstrinximus. Pri-
 mō ergo locō Rabbanitarum etymon
 ob excellētētē eorum prærogativam
 lustrabimus. Horum originem absqve
 omni hæsitatione ultimato ad rad. Ebr.
רַבָּה vel, si mavis, ad **רַבָּב** referimus, cum
 idem ambæ innuuut, & præter alias,
 qvas hic sponte subticemus significatio-
 nes multum vel *magnum esse* denotant,
 ut maximi Lexicographi Buxtorfius in
 Lex. Chal. Rabb. Talmudico, Hottin-
 gerus in Lex. Heptaglotto, & recentior
 Castellus in hac literatura facile Prin-
 ceps itidem in Lex. Heptagl. abundē
 testantur; in qvo lingva Chaldaea, ceu
 fidelissima filia ne ungvem latum ab
 Ebræa matre recessit, cum & per suum
רַבִּי in forma Peal *magnum fieri* & per
רַבִּי in Pael *magnificare* & extollere in-

digitat. Ab his verò radicibus רְבָה & maximè inter se vicinis plurimæ voices, cœu surculi, protuberarunt: ut רַב qvod æqvè in Chaldæa ac Ebræa civitate usitatum *magnus* vel *amplus* inter Latinos sonat; רַב Ebræum, & huic consonum רְבוֹ Chaldæum, qvæ in Latio regno *magnificentia* audiunt; רְבָב nom., & verb. qvæ Talmudicis propria illud *pinguedinem*, hoc *pinguedine* *inungere* infert; רְבֵי qvod apud eosdem puerum & רְבוּא, qvod in Targum pueram indigitat; tum רְפִיו qvod significatione *pluralitatis* gaudet. Hinc & tituli isti recentiorum judæorum honorarii descenderunt: רַב scil. seu רְבָא & רְפִין, qvi *excellentem Virum*, *Magistrum*, *Doctorem*, aut si qvid doctius, exprimunt; ac his proximè suos natales debere voluerunt Rabbanitæ & vulgo nuncupari, quasi istos Romano idiomate καὶ ἔχοχην *Doctores*, *Principes*, aut (si primum etymon respicias) *magnificos* & *summè excellentes* dices. Hoc demum nomen sibi omni meritō solis competere ventosi isti homines autu-
marunt; tota enim Verporum farrago

veluti una cum lacte materno imbibit
 adeò cristas erigere, ceu à primis indē
 incunabulis semper erexit, ut omnium
 aliorum mortalium immensis infra se
 parasangis depresso esse sortem thra-
 sonicè jactiter, imo qvotqvot sub solis
 sphæra degunt altō nimis supercilio de-
 spiciat, sui ipsius autem ex adverso di-
 gnitatem & sanctitatem vel super omnes
 extollat cœlos, quam inde præsertim
 (ut Buxtorfius fil. in præfat. ad Synag.
 Patr. Jud. doctè & prolixè ostendit)
 accerset, quod Abrahami sit posteritas,
 & ipse altissimus priscis seculis ore ad
 os cum suis locutus fuerit majoribus,
 ac porrò legem ipsis æternam dederit,
 insuper sanctissimam urbem sanctissi-
 mumque templum, & his pretiosius
 donum, circumcisionis sc. fœdus con-
 cesserit; in quo præcipue tantum ad-
 huc hodie cæca ista natio sibi placet,
 ut ob hoc sacratissimum signum nul-
 lum ex suis gehennam involare posse
 dictitet, at vice versâ omnes hoc de-
 stitutos, præprimis Christi nomen pro-
 fessos absque ulteriori disquisitione ad
 ignem æternum hoc effato condemnnet:

כל הערלים וזרין לגהנים : omnes preputiati descendunt in gehennam. Imo ob hanc ipsam circumcisionem est, quod nomen Dei שְׁמֵי in corpore suo se gerere splendidè nugentur Apellæ ; in naribus quippe literam ש, in brachio parum incurvato lit. ר, in circumcisione lit. י representari blaterant, & hinc se filios veri שְׁמֵי seu Dei omnipotentis insigniunt, nos verò qui circumcisionem ignoramus, cum duo saltem priora elementa שׁ & ר in carne nostra exhibere possimus, filios שׁ seu Diaboli nefandè pronunciant. Sic R. Bechai comment. in legem p. 37. Ceteræ nationes notatae sunt signo שְׁרוּם Demonum, sed Israelite signo שְׁמוּ Dei omnipotentis ; cui pollicem premit liber antiquissimus הרוזה Zohar, commentarius in Pentateuchum Cabballisticus fol. 64. Hinc & miseri Verpi sibi unicè חכם, תבונת קדש, sapiens & intelligens videntur, nos verò, נָבָל gens stulta, שאן בְּחִסְמַת תְּכֹונָה in quibz nulla intelligentia aut mica salis reperitur, in oculis illorum apparemus ; sic R. Abraham in fasciculo Myrræ : sc. ex multis millibus Christianorum

norum unicus est sapiens **הוּא פֶלַע** hoc
 miraculum est; Imo nil nisi stipites &
 asinos plerique ex vesana ista gente nos
 reputant, nil pensi habentes formido-
 losam Parentum ipsorum sententiam
המתקבר בקהלון חבירו און לו חלק לעולם
הonorans se ex ignominia socii sui,
 nullam habet portionem in futuro seculo,
 & istud Principis olim Synedrii Josua Bar
 Pherachiae זן את כל הארץ לכת זכות
judica quemvis hominem secundum lan-
cem aequitatis; imo propterea immemores
 hos in suum gregem quam aptissime
 quadrare titulos, fatente hoc ipso eorum,
 contra quod ne hiscere audent, Talmu-
 de Tract. שבת fol. 112. ubi sic legitur:
אם רשותם בני אנשיהם אנו כחמורים
Si veteres fuerunt filii vulgarium hominum
nos plane sumus in star asinorum. Debui-
 sent ergo potiori jure cum ipsorum præ-
 cipuo, & verè **אָסְפָּקְלָרִיאָה אֲרוֹתָה** spe-
 culo legis h. e. *in sapientia divina summo R. Mose Ben Ma-*
jemon, alias Ægyptio dicto, ex doctissimo ipsius scripto utramque Theolo-
 giae judaicæ partem tum בראשית opus creationis seu Theol. simpliciorem,
 tum

tum מעשה מרכבה opus quadrigae seu
 Theol. abstrusiorum complectente, quod
 מורי נבראים Doctor perplexorum (sic enim
 Lubentius cum Buxtorfio, quam cum
 Hottingero Thes. Philol. p. 77. Index
 perplexorum verso) inscripsit, part. 2. p.
 m. 204 rotundè agnoscere: Sapientes
 gentium sapientibus Israëlis palmam pre-
 ripere; auctoritati enim hujus obstre-
 pere illos non decet, cum tritum inter i-
 psos est illud ממשה לא קם ממשה
 A Mose (sc. Propheta) ad Mosen (Maimo-
 niden) non surrexit sicut Moses; & a-
 lias ipsum מורי צדק Doctorem justitiae
 ac אוור הצלחה Lumen captivitatis voci-
 tant: quin ipse liber עולם quem
 calvem Talmudicā interpres L' Empereur
 appellavit, hunc p. 14. המאור הגדול החכם. השלם magnum lumen perfecte sapientem
 insignit. Insuper ubi abbreviatè cum
 subjuncta, ad morem gentis, fausta il-
 lius memoria nomen ipsius sic exarant
 ה' רambam Sal (quod plenè le-
 gendum שוכרונו Rabbi Moes filius Maimonis, cuius
 memoria in benedictione) ita hæc elementa
 secare solent וְ בָמֹלֶךְ וְ quod excelsus in
 sidere

*sidere innuit, teste Elia Levit. in Thisb.
Fidem itaque ipsi omnimodam Verpi
mutuare tenentur, & paulò de sua sa-
pientia minus sentire, nec istud cum R.
Abrahamo Hisp, ad nauseam omnium ja-
ctare: Non potest mundus melius subsistere
sine Israëlitis, quam sine aëre & ventis qua-
tuor, aut cum Talmudistis in Kidduschin
fol. 49.* עשרה קבין חכמה ורדו לעולם ט
ונטלה ארץ ישראל ואחת כל העולם כולם
*Decem cabi sapientiae descenderunt in
mundum, novem sibi sumpsit terra Israe-
lis, unum reliquus orbis universus.*

*Sic tibi quæ sapiens in terris sola videris,
In terris minimè gens recutita sapi.
Hoc sapi ast unum, tragicū spirare subinde,
Projicere in vulgum pontica verba sapi.
Hinc igitur fodes nimis altè despicias omnes,
Quotquot & occiduus Sol oriensq; videt*

M O M. II.

Prolixiores lineas de communi Apel-
larum insolentia hucusque duximus,
quò sic luculentius specialis Rabba-
nitarum tumor pateret, ac firmior jux-
tā ratio redderetur, cur hi ex radice
principiè רבבות, ut liberè assertum ivimus,
nomen

nōmen sibi arripuerint. Hoc certe nos præstítisse confidimus, ut nemini post-hac mirum videatur, hos appellationem sibi ab ejusmodi vocabulo elegisse, quod magnum & exelentem esse importat, ubi totam plebis Judaicæ massam præ aliis magnificum ac clarum se reputare genus non ignoret. Verum adhuc proprius causæ ἀνέρπολιν aggrediemur; sciendum ergo, ut ut singuli Verpi (ceu modò abundè satis videre licuit) altè nimis spirant, Rabbanitas tamen immensum quantum hoc ipso vulgum gentis suæ antecellere; Pharisaoum genuina quippe (ut in seqq. clarius apparebit) & maximè digna sunt proles, Parentum itaque nequaquam degeneres gnati superbiam jure hæreditario acquisitam quàm tenerime fovent, ne dicam in dies adaugent, **מכלבָא בַיְשָׁא גֹרָא טְבָא לֹא נְפִיק** ex cane malo catulus bonus non nascitur, ut *Seder Olam Rabba* cap. 25. loquitur. Patrum tumor nulli non perspectus esse potest, qui vel prima limina Novi Fœderis salutavit, passim enim in Evangelica historia hunc Servator nativis coloribus depingit; & arguit hoc ipsum eorum simul

simul nomen, dum Pharisi, hoc est, Separatistæ dicebantur, ideo quod à plebis se consortio cœu immundo separabant: unde Elias in This. פָּרוֹשִׁים דְּרָהֵם הַפְּרוֹשִׁים מִהְרָכִי. Pharisei sunt, qui seperati à vijs hujus seculi degunt; idque unice, ob intolerabilem animi insolentiam, quâ עם הארץ Populum terræ sive vulgum tam alte temnebant, ut turba execrabilis. ipsis fuerit, cuius attractu ne polluerentur religiose cavebant; cuius uberiorem qui aveat haurire cognitionem, adeat dissert. nostr. de Trihær. Ebræor. vet. cap. 2. p. 37, 38. & cap. 4. p. 109. 117. ac passim. Verùm non minus Phariseis ventosi ipsi Rabbanitæ, non modò exteris nationes, sed & gregis sui cæteros, scilicet Karræos, suspenso naso rident, & dissitissimis parasangis infra suam collificant dignitatem, ut apposite simul & argute R. Benjamin (cui hoc reliquit elogium R. Abraham Zachut in Juchasin p. 131. רַבִּי בְּנַיְמָן הַמְאֹור הַגָּרֶל אֲשֶׁר זָרָח) in Itinerario p. m. 28. בֶּן־הַקְּדוֹשָׁים וּמִן־הַרְבָּנִים מִחְיָצָה Inter.

inter Karræos & Rabbanitas parietem
discriminantem esse asserat. Qvin insolu-
lens Rabbaitarum tumor & eò proces-
sit, ut immanissimo Karræos longè ta-
men sibi cordatiōres odio premant, ac
vel cane pejus & angve illos fugiant,
nec aspectu ferè dignentur, hoc suæ
sanctitati cùm repugnare autumant; ut
pluribus infrà ostendam. Hinc ut præ-
conceptæ de sua illustri dignitate opi-
nioni satisfacerent; à sæpius nominata
rad. **רַבָּב** dici amarunt **רַבְנִים**, quasi ex-
cellentes aut Principes; & sic omnino
sequiori ætate consecuti sunt, quod Pa-
rentes ipsorum præcedentibus seculis
affectabant, cùm à cœlesti veritate ex-
probrati fuere, quod in foris Rabbi, Rab-
bi salutari cuperent; & quidem tantò
Parentibus feliciùs, ut quod hi pro ti-
tulo saltem honorario doctissimi cuius-
que vendebant, illi pro charactere &
communi sectæ suæ nomine suscepérint.
Sed nunc O socii, natales unde petendi
Rabbaitarum sunt, satis ecce liquet.
Insolitus peperit tumor bis tum nomen &
Et titulos altos mens simul alta dedit.

Qua-

*Quid nō terrigenas velana superbia cogis?
Sic etiam cæcos Hæreticosne facis?*

M O M. III.

Claudebamus momentum proximè
præcedens mentione istius, qvòd re-
centiores Rabbanitæ tituli diu antè
à Separatistis expetiti adeò dextris a-
vibus compotes evaserint, ut commu-
ne sectæ ipsorum nomen vulgò audiret;
cui asserto nostro major ut lux accedat,
paucis de fastuosis Verporum titulis hic
differere injungimur. Tenendum ergò
antiqvos eosqve sapientissimos Judæos,
imo & primipilos ipsorum Pharisaorum
titulos hodie inter Verpos receptissimos
רִבְיָה, רַב in totum ignorasse, suisqve
unicè nominibus appellari solitos fuisse,
ceu ab insolentiæ malo maximè alienos:
Posterior ergo Pharisaorum ætas jam
altius sibi sapere visa hæc monstra titu-
lorum peperit & in orbem intrusit. Cer-
tè licet præcisos natales his constituere
non multùm cum Clariss. Lighfooto
Hor. Ebr. in 4. Evang. p. 427. labora-
bimus, ante ævum tamen Hillelianum
titulos hos ambitiosos non innotuisse
ex illius & plurium magnorum Viro-
rum

rum sententia liberè asserimus. Sic enim Baal Aruch in voce אבִי, & hunc secuti Magistrum doctiss. Lighfoot loc. cit. Clariss. Henricus Otho in Lex. Rabb. Philol. p. 498, & acutiss. Polus Synops. Critic. Tom. 4. col. 515: Secula vetustiora quæ digniora erant, opus non bauerunt titulo vel Rabban, vel Rabbi, vel Rabh, sive ad sapientes Babylonis, sive ad sapientes terræ Israeliticæ; nam ecce ascendit Hillel Babylone, ac nomini ejus non additus est titulus Rabbinatus, ut diceretur Rabbi Hillel, sic nec Rabbi Haggai, nec Rabbi Esdras dicitur. Titulus Rabban autem incepit in præfectis Synedrii à Rabban Gamalièle sene, & filio ejus Simeone, itemque à Rabban Jochanan ben Sacchai. Qvō autem tempore floruit hic Gamaliel senex, minimè confundendus cum nepote Gamalièle Jabhnensi, sic dicto, qvia principatum in oppido Jabhne tenuit, non adeò difficile forsitan erit dicere; In principatu enim Synedrii Avo Hilleli, vel Patri Simeoni successit, teste vel ipso Elia Levita in libro הלכות עלם qvem Constantinus L' Empereur, ut antea a-

te aperuimus, sub nomine clavis Talmud, evulgavit, p. m. 19. Seldeno in Ux. Ebr. p. 324. & Lightfooto in Hor. Ebr. ad act. Apost. p. 45. Hillel vero est stirpe Davidis oriundus Tract. Taanith fol. 68, post Schemajam & Abtalionem supremi Sanhedrin habenas jam ad mentem Seldeni 20, vel exactius ad sensum Ligthfooti 27 aut circiter annos rexit, cum Salvator se nasci dedit, & 13. annos cum Christo supervixit; ad praefecturam autem a filiis Bethiræ, quia illos docuit, quod memoriam ipsorum exciderat, Pascha pellere Sabbathum Talm. Hieros. Tract. Pesachin. fol. 33. elatus est, idque anno ætatis octoagesimo; fuit enim annosissimus, ut centum & viginti annos attigerit juxta illud Ebraeorum vulgare a Gvilielmo Vorstio in not. ad R. Mosis Maimonidis fundam. leg. p. 57. adhibitum: *Quatuor mortui sunt cum essent centum & viginti annorum, Moses, Hillel, R. Jochanan ben Saccai, & R. Aqviba.* Gamaliel itaque adhuc Salvatore in terris modò visibili superstite praefecturam Synedrii suscepisse non dubitandum, vice Praefecto filio

ipsi⁹ R. Simeone, aut R. Jochanan ben Sac-
 cai, teste Ligthfoot Hor. Ebr. in 4 Evang. p.
 459. Duo enim in concilio septuaginta
 virorum magno auctoritate præ cæteris
 eminebant, alter totius collegii caput, à
 Talmudicis בֶּן־שִׁיאָה בְּכָל־מִקְרָם Princeps in o-
 mni loco, alter ab eo proxim⁹, אֲבָבֵית הַרְיָן, Pater domus judicii dictus. Cun. de Rep.
 Ebr. p. 95. & Selden. lxx. Ebr. p. 321. Hinc
 accuratiūs calculum posuere cum honore
 saepius nominati Ligthfoot. loc. proximè
 cit. & Henr. Otho Lex. Rabb. Philol. p.
 224. cùm hunc Gamaliel senem Sy-
 nedrii Præsidem, quando Christus Salva-
 tor noster pro tribunali senatus Hiero-
 solymitani stare voluit, adornasse pro-
 pugnant; imo cum ille Hor. Ebr. in Act.
 Apost. p. 45. Gamaliel annis 18. ante
 excidium urbis naturæ debitum solvisse,
 ac filium ipsius R. Simeonem in cathe-
 dra successorem unà cum urbe perisse
 ex vero asserit; à quo non abit Talm.
 Bab. Tract. Scabbat fol. 15. dum hæc in-
 culcat: חִילָל וְשִׁמְעוֹן, גִּמְלָאֵל וְשִׁמְעוֹן Hil-
 tel נְהִגָּר נְשִׁיאָתָן לְפָנֵי הַבּוֹת ק' שָׁנָה Simeon (filius ipsius) Gamaliel Simeon (filius itidem hujus) principa-
 tum

tum gesserunt ante vastatum templum
 per centum annos. Ex his concludere
 probabiliter quivis potest titulum hunc
Rabban, & simul cæteros *Rabbi* & *Rabb*
Christi lætissimo seculo natos esse, ubi
 Pharisaismi aliqualis sub initium probitas
 jam sub fine prorsus deferuit, puritas
 que & rectitudo ipsius unà cum *Rabban*
 Gamaliele ablata fuit, cessavitque
 כבוד התורה gloria legis; ut queruntur
 Talmudici Massechet Sotah cap. 9. Ce-
 leberr. verò Polo, qui ex sententia, ut
 videtur, Cameronis, in Criticis Londi-
 nensibus non minimi, titulos hos secu-
 lo, quod seculum Christi antecessit inva-
 luisse Synops. Crit. Tom. 4.col.51s. asse-
 verat, prolixè hic obstrepere non gesti-
 mus, rotundâ ipsius confessione, quam
 mox subjungit, sc. ante Hilleiana tem-
 pora eosdem non in usu fuisse acquie-
 scentes; Hillelem quippe ætatem Chri-
 sti vidisse satis hactenus ostendimus.
 Ultra Hillelem autem ortum horum
 non posse extendi arguit, quod præ-
 cedentes Doctores omnes nudo suo
 & simplici nomine in historia judaica
 veniant: ut *Antigonus Sochaeus*, *Sche-*

maia, Abtalion, Hillel, Schammai &c.
 Nec est, quod Henricus Otho in cit.
 Lex. Rabb. Phil. ad hanc vocem con-
 tendit reperiri exempla, in quibus ante
 terminum, quem posuimus, usurpatum fuisse
 titulum Rabbi videre licet; ista enim cum
 vir hic clariss. exararet, quin Lighthfooti
 Horas Ebr. in oculis habuerit, non dubi-
 tare me sinunt eadem exempla huic cum
 Lighthfoot. allegata, sed non aequâ ac
 Lighthfoot. sollicitudine ad calliditatem
 Talmudicorum attendisse videtur: Ab
 exemplo quippe isto maximè conspicuo
 ex Tract. Maccoth fol. 24. ubi sic Tal-
 mudistæ nugantur: *Cum videret Josaphat* (Rex scilicet) *Discipulum sapientis,*
surrexit è solio, atque eum amplexus
est atque osculatus, eumque vocavit
 אָבִי אָבִי, רַבִּי רַבִּי מֶרְיָה Pater, Pa-
 ter, Rabbi, Rabbi, Domine, Domine,
 non evinci queat titulum istum Josaphati
 ævo, ut Otho voluit, usitatum fuisse,
 sed hic unicè Talmudici in suam ipso-
 rum estimationem tantam veneratio-
 nem vetustis sapientibus à maximo Re-
 ge exhibitam fingunt, ut ipsos Rabbi
 vocaverit, titulo (ut Lighthfoot innuit)
 Josa-

Josaphato ignoto, at tum maximè trito,
 cum Talmud consarcinatum fuit. Sic
 licentiosè & veritatis quam alias con-
 stanter servant, nemini, cui non olim
 vivo datus est, titulum hunc post cine-
 res affricando, Talmudici hic immemo-
 res deerrarunt. Vi ergo horum tene-
 mus, quod semel ex Baal Aruch asser-
 tum ivimus, titulos Verporum honora-
 rios Gamalielis senioris ætate natos es-
 se, & quidem ad plausibilem conjectu-
 ram Lighthfooti, illumque secuti Poli,
 ex Schismate inter Scholas Hillelis &
 Schammai exorto.

*Sic ignorabant quos secula prisca Paren-
 tum,*

*Ætas quos fastus nescia spreuit item,,
 Posteritas titulos studio legit improba
 summo;*

*Sanctior est odio simplicitasque Patrum.
 O applaude tibi, mentis vicere tumore
 Te Rabbanite, nunc Pharisea manus.*

M O M. IV.

Sed hic paululum divertere, & de
 Hillelis ac Schammai dissidiis, cùm
 ferè apud Talmudicos paginam fa-
 ciant

ciant utramque paucis differere occasio subministrata requirit. Fuit ergo Schammai (Flavio Σαμέας) æmulus Hillelis (qui Josepho itidem est Πολλιών, ut Hotting. Thes. Phil. p. 43, Selden. Ux. Ebr. p. 322 & Casaub. contr. Bar. p. m. 41, imo Drus. in Apothegm. Ebr. p. m. 8. placet) acerrimus, cum hic enim נושא feu princeps erat Synedrii, ille אב בית דין Patrem domus judicii agebat, asserit Drus. libr. cit. p. 14. Et licet Schammai adhuc juvenis Hilleli ceu maximè longævo minerval solverit, ad proximum tamen ab ipso fastigium temporis successu elatus, in Præceptorem ingratuus truculenta cum ipso dissidia fovere cœpit, idque sub ipsos Christi natales; de dissidio enim eorum jam propullulante teste Selden. lib. cit. p. 323 loquitur Hieronymus, dum hæc ad Es. 8. profert: *Sammai & Hillel non multò prius, quād dominus nasceretur orti in iudea sunt.* Tam virulenta autem hos inter spargebantur odia, ut in adagium transiit: *controversias inter discipulos Hillelis & Discipulos Schammai dirimere non posse vel ipsiſ-*

simum Eliam Thisbiten; Certè mordi-
 cùs satis in Gemara Babylonica ad Tract.
 Gittin fol. 90 dissidium suum de divor-
 tii causa ab utraque parte defendunt,
 ut apud sæpius cum laude nominatum
 Selden. libr. cit. p. 330 & 331 videre
 licet. Imo Talmudicorum est octode-
 cim res fuisse (licet magnus Drusius
 tres saltem memorari in dedic. ad Pro-
 verb. Ben. Siræ propugnat) in quibus
 Hillel & Schammai ab invicem ibant,
 suorum quisque placitorum adeò tenax,
 ut nihil alter alteri concederet (unum
 illud si excipias, quod Schammæani Hil-
 lelianis de oblatione frugum aliquando
 cedebant refer. Tract. Therumah cap. 5)
 donec cœlitus, modò Apellarum fas est
 delirijs credere, pro Hillele pronunci-
 ata fuerit sententia; & quidem per
 קול בַת filiam vocis. Sic enim Hieros.
 Berachot fol. 3. priusquam prodiret Bath
 Kol in Jabbne, ex æquo amplecti licuit
 vel decreta Scholæ Hillelianæ vel Scham-
 mæanæ. Prodiit tandem Bath Kol, & sic
 locuta: אל וְאֵלֹהֶם רָבָרִים אֱלֹהִים:
 וְאֵלֹהֶם חַיִם & horum & illorum verba sunt
 verba Dei viventis, at certa rei deter-

minatio est secundū decreta Scholæ Hilleliæ,
 & exinde quicunque transgressus fuerit
 decreta Scholæ Hillelianæ, reus est mortis.
 Erat verò בְּתַ קֹּל ad palatū Verporū grad⁹
 Prophetiæ gradu visionis & locutionis in-
 ferior, Cosri p. 27, qui sub templo secun-
 do, ablatō ordinario vatū munere viguit,
 & Dei voluntatem revelavit; Sic enim
 in Massechet Sanhedrin cap. I. fol. II. Tra-
 dunt Magistri, ex quomortui sunt Prophetiæ
 posteriores Haggæus, Zacharias & Ma-
 chias, ablatus est Spiritus Sanctus ab Israele,
 nilominus usi sunt FILIA VOCIS. Memi-
 nit hujus Rambam, (h.e. R. Maimonides)
 in More Nevochim part. 2. cap. 42. p.
 m. 311, qui & undecim gradus Prophetiæ
 recenset libr. cit. cap. 45, cùm Clariss.
 Polus Synops. Crit. part. 4 col. 88 illos
 intra numerum quaternarium restringit;
 mentionem simul hujus non uno in lo-
 co facit Targum, loca cui consulere
 placet, adeat Buxtorfium in Lex. Talm.
 colum. 322. Passim autem de hac sermo-
 nem Talmud utrumque inserit; Sic in
 Talm. Babyl. Sanhedr. l. c. narratur,
 בְּתַ קֹּל in Jerichunte testimonium per-
 bibuisse nostro Hilleli, ut in quo habita-
 ret

ret *Spiritus S.* dignus esset; & idem
 de Samuele parvo in Jabbne pronunciaisse;
 Sic & Talm. Hieros. Tract. Scabbat fol. 8.
 R. Jochanan & R. Simeonem, cum videre
 desiderarunt faciem Samuelis, secutos esse
 Bath Kol. Sed ad monitum maximi
 Lighthfooti Hor. Ebr. in 4. Evang. p.
 242. vocem hanc à superstitione & cre-
 dula gente Bath Kol insignitam, & pro
 cœlesti venditam, vel à diabolo imme-
 diatè in aëre, ut miseram plebem elu-
 deret, aut à Magis dæmoniaca arte, ut
 res suas quascunque promoverent, for-
 matam esse tutò cum celeberrimo Po-
 lo suspicor; sèpe tamen fabulas subesse,
 & fictas ejusmodi voces in honorem
 Rabbinorum cum citato pari summo-
 rum Virorum agnosco, quin prorsus
 mihi persuadeo in honorem unicè Hille-
 lelis Talmudicos commentos esse, con-
 troversias inter ipsum & Schammai
 Bath Kol decidisse, ceu modò vidimus
 ex Berach. fol. 3, Verùm enim verò
 postquam pro Hillele (ut redeamus, un-
 de divertimus,) sententia cœlitus dicta
 fuerit, tantò applausu ad ipsum plerique
 inclinarunt, ut quidquid miri postea do-

mus Schammæana, ut suæ sententiæ fides conciliaretur, arte magicâ producebat, nihil pensi haberetur. Exemplo sit Rabbi Eliezer professione Schammæanus, cuius nullis se quisquam adigi sivit mirabilibus, ut ipsius sequeretur viam; integrum historiam penicillo Wagenseilii ex Tract. Bava Mezia fol. 59. exscribere non gravabimur, sic ibi verba habent: *Eo die respondit R. Eliezer omnibus quæstionibus in toto mundo, at non auscultabant ei; Dixit ergo eis: si sit traditio secundum quod dico, testetur hæc siliqua; Eradicata est siliqua & loco suo amota centum cubitis: sunt qui dicunt quadringentis.* Dicunt ei: probatio non est petenda è siliqua; dicit rurus eis: si sit traditio secundum me, testentur rivi aquarum; versi sunt rivi aquarum retrorsum. Dicunt ei: non petenda est probatio è rivis aquarum; dixit iterum iis: si sit traditio secundum me testentur parietes Scholæ; inclinaverunt se parietes, ut ruituri. Objurgavit eos R. Josua dicens: si controversia sit inter discipulos sapientum circa traditionem, quid id ad vos? Non corruerunt ergo

ergo ob honorem R. Josuae, erecti tamen iterum non sunt ob honorem R. Eliezaris. Dixit iis porro: si traditio sit secundum me, testentur cœli; prodijt Bath Kol & dixit: quid vobis lis cum R. Eliezare, secundum quem traditio est semper? R. Jeremias dixit: cum data est lex à monte Sinai, nos non curamus Both. Kol. Percontabatur R. Nathan Eliam, quid ea hora Deus benedictus fecerit? Respondebat risisse ipsum effusè & dixisse: vicerunt me filii mei; vicerunt me filii mei. Sic Hillelis sententiam jam antè cœlitus confirmatam penitus venerabantur, ut nec jam amplius Bath Kol morem gererent; Hinc Schammæani offensi odia inter Hillelem & Schammai nata non sapore labrabant, quin in dies pro virili nova eaque acriora resuscitare annitebantur, ut tandem בית שמאי familia vel secta Schammai (nam illa in Hillelianos plerumque infensor Selden. llx. Ebr. p. 323.) בית הולל sectam Hillelis ad necem usque & sanguinem prosequeretur, quod non fugit max. Carpz. in introd. in Theol. Jud. cap. 3. §. 2. p. 8. Tragica ejusmodi hos inter pugna Tract. Schabbat fol. 3. sic narratur:

Ad cameram Chananie (quo arbitro de octodecim capitibus controversis juxta Schammæanos decretum fuit) accesserunt Schammæani atque Hilleiani, ut eum (ægrotantem sc.) visitarent, והוּם הוּה קָשָׁה לִשְׂרָאֵל כִּיּוֹם שְׁנָעֵשָׂה ו dirus fuit iste dies, instar diei quo factus est vitulus (aureus) Schammæani astiterunt ab infra, & quosdam ex Hilleianis trucidarunt; traditio est, sex ex illis ascendisse, reliquosque illic astisserunt cum gladiis & bastis.

*Sic mutuò miscent Cadmæi prælia fratres,
Alter & alterius sedit Apella manu.*

*Sic struit insidias fucatus amicus amico,
Et frater fratrem consecrat ipse rogo.
Heu genus invisum! Rhadamanti jura
severi*

*Quod non deterrent, nec loca fœda
stygis.*

M O M. V.

SOLlicitè de Schismate inter Hillelem & Schainmai, ceu non planè è nostra alieno egimus; cùm enim Viri maximi titulos Verporum honorarios, quibus nostri Rabbanitæ nomen suum

um proximè debent, ex ipso hoc Schismate ortos esse nobis persuaserint, operæ pretium duximus illud & ad ingenii vires scrutari. Jam ostendo pro vi allatorum argumentorum sub ipsis Salvatoris natalibus dissidii hujus semina jacta esse, perstat adhuc quod suprà aliquoties assertum pro auctoritate summorum virorum voluimus; titulorum sc. horum ortum ad Rabban Gamaliel seniorem referri debere, vel Christo adhuc in terris, in lucem prodijisse. Pauca nunc proporrò de titulis his proportione instituti addam: Notandum itaque non temerè de valore horum calculum esse ponendum, quasi ejusdem omnes essent farinæ, cùm satis ab invicem רָבָּא וְרַבָּן distant. *Rabb* enim & *Rabba* Doctorum in Babylonia, *Ribbi* verò Doctorum in Palæstina fuerunt tituli, juxta illud Eliæ in Thisb. אמרו ר' אל כל ר' ומ' מbabel וכל ר' נ' *Dicunt Rabbini nostri p. m. omnis Rabb & Mor est e Babyloniam & omnis Ribbi ex terra Israëlis;* quæ eadem verba quoad omnes suos apices in libro הלכות עולם p. m. 25, comparent.

rent. Summus insuper horum omnium est *Rabban*, post hunc *Rabbi*, infimus autem titulus *Rabb*, planè sicuti מֶרְאָה & מַר minores fuerunt ipso מִן teste Buxtorfio Lex. Talm. 1248. Nescio ergo quomodo Polus Syn. Crit. Tom. 4. col. 516 hæc ex suo, ut videtur, contra Grotium injicere sustinuit: *Potius minus erat* (*Rabbi sc. quam Rabb*) nam *Rabbi titulus erat omnium Doctorum*. Ipse contra hæc tanti viri gravia dicta nihil balbutio, sed ad monitum Rabbi Gamalielis à Drusio in Apoth. Ebr. p. 14. sic allatum: *רְבִי וְהַסְתֵּלְקָה מִן הַסְפָּקָה* fac tibi magistrum, & abstrabe te à dubio, hic doctiores consulo, & Magistro Baal Aruch utor, qui explicitè in voce אֲבִי hæc profatur: *Major est Rabbi quam Rabb*, & *major est Rabban quam Rabbi*, & *major est*, qui nomine suo (simplici) vocatur quam Rabban. Et licet עֲרֵבִי עֲרֵבָה לֹא צָרוֹר *Sponsor hic meus*, ad elegans Ebræorum (vel Arabum, ut vult Maim.) adagium, *sponsore non indiget alio*, plures tamen ex liberalitate damus: ut excellentiss. Lightfoot, Hor. Ebr. p. 427, Clariss. Buxtorfium

fium Lex. Talm. p. 2117, doctiss. Henr. Othonem Lex. Rabb. p. 499. Post funeratum verò urbis excidium *Rabb* solum & *Rabbi* inter Judæos remanserunt, & titulum *Rabban* prorsus dediscere cæperunt; qui & antea nullis nisi septem datus est, ijsque נטעים Principibus in Synedrio, & ex filijs Hillelis: hujus quippe familiæ splendor reliquas stirpis Davidicæ domos obscuravit Lightfoot. libr. cit. p. 198, imo Synedrii magni Principatus ad Hillelis posteros jure hereditario transmissus est, ceu ex mente Magistrorum asserit Selden. Ux. Ebr. p. 329. Loco autem tituli *Rabban* abdicati novam מורה Morénu sc. recentiores Verpi ante ducentos teste Buxtorfio Synag. Jud. p. 668, & quod jam exurrit, annos in Germania excogitarunt; qualis nemo inter istos nisi prius *Rabbi* fuerit, creature; nam capitis instar cæterorum Rabbinorum erit. Ast titulum *Rabbi* quivis hodiè Apellarum, modò limina Talmudis salutavit, assequitur, sanè nulla fere ratio eruditionis inter illos habetur, sed clanculis muneribus & favore tota res agitur. Sic mercator

aliquando opulentus ob divitias, non quod dignus fuit, testatur R. Abraham in hakkabbalah fol. 32, *Promotus est Rabbi*; & idem *Textorem* etiam in *Doctorum* semel evasisse mox subjungit. Vero itaque maximè consentanea insignis in Judæis Hispanis, inter quos omnes planè tituli exulant, Abarbanel profert, dum ait: *promoventur quandoque, qui vix unum Tractatum Talmudicum legerunt.* Promotio autem ipsa ex *autoψia* Clariss. Buxtorfii sic procedit, ut Promotor diebus quibusvis, quibus lex publicè prælegitur, in Synagoga evulget, hunc N. maximè dignum esse, cui רכנות ceu dignitas Doctoris deferatur, ipsum deinde per *Chassanem* suo & Patris nomine unà cum titulo *Rabbi* præfixo ad liberum legis penetrantissimo sono sic advocet: *Surgat, & veniat Rabbi N. filius N.;* omnes demum sub fulmine excommunicationis posthæc debitam ipsi reverentiam exhibere, & Rabbini titulum, simul honores religiosissimè conferre admonet. Auribus enim vulgi doctiores Judæorum anxie semper instillarunt: *Sapienti ante omnes omnino mortales*

venerationem deberi, hinc istud Jose Joazari (de quo hoc in Sotah fol. 49. exstat elogium: *Ex quo mortuus est Jose ben Joëser בטלו האשכילות cessarunt Botri*, id est sapientes, nam אשכול est איש שכל בו Vir in quo omnia sunt) in pulvere pedum sapientum sedeto ו verba eorum cum siti bibito; & illud in Tract. Horajoth. fol: 84. sapiens preferendus est Regi (causam addunt) nam si moriatur Rex, quivis Israëlite est idoneus regno. tum hoc in Pirke Avoth cap. 4. יהו טרא רבר כמורא שמי Magistrum tuum ac cælesti numen reverere. Ideo & inter viginti quatuor, qui à Sanhedrin excommunicari solent, hic primus constituitur: *Qui vilifacit sapientem aut Rabbinum, etiam post mortem ejus.* conf. Maimonides in הלכות תלמוד תורה cap. 6. quin in Tract. Berachot fol. 19. legitur: בית דין מנדרין על כבוד רב domus judicii excommunicat propter honorem Magistri, id est, debitum honorem Magistris non concessum; ac in Eruvin. fol. 99. כich בפניהם חוויכ מויתח qui expulit coram Magistro suo reus est

mortis. Inde licet dignitas vel Rabbinatus parum aut nihil, ceu Buxtorfius Syn. jud. p. 670. & seqq. ostendit, lucri alit, ut tamen genus fere sub Sole ambitiosissimum Judæi sunt, maximi hanc faciunt, ac varia arte ambiunt, Notis interea tradentes axioma istud celebre Schemajæ Hillelis in principatu Synedrii antecessoris: אהוב את המלאכה ושנה את הרובנות *Opus ama*, & odio habe *Rabbinatum*. Certè quàm ambitiosè titulum Rabbinatus Verpi affectant, vel hoc præcipuè evincit, quòd maxima pars communem sectæ suæ denominationem hunc ipsum esse, & רבנים dici amaverint; quæ vox sic saepius in numero multitudinis in Targum occurrens, non tortuosâ, sed regulari flexione à singulari *Rabban* deducitur, qui summus (ceu modò affatim lustravimus) honoris gradus inter Apellas erat, ut sic רבנים nil aliud quàm excellentissimos Doctores aut Principes Viros, quod anteà pluribus notum fecimus, importent. Hos autem Romano ubi idiomate exprimere volueris, accuratiori, quantum ego video, illos vocabulo *Rab-*
hani-

banitas aut *Rabbaneos*, quam *Rabbinos* dixeris. Sectæ enim hoc ultimum nomen non tam bene discretivum foret, cum & inter ipsos Karræos Rabbini licet rariores compareant: ut R. Jehuda ben. Eliezer (insignis Karræorum pars, ut testatur Seldenus l. x. Ebr. p. m. 7.) R. Joseph, R. Jehosua, R. Aharon (auctor *ח' ים ע'*) R. Elias Bisitzi, & alii.

*Hæsimus aſt longūm ſatis ad tua nomina
Rabbanita tumens; jam vale quæſo,
Nunc Karræorum pariter lustrabimus
Hic humeros feffos fuſcipit ecce labor.
Sed juvat hunc contra totis audaciūs ire
Viribus ingenii, quas Dea docta dedit.*

MOM. VI.

JAM ubi diu ſatis etymon' Rabbanita-
rum lustravimus, perpendendum no-
bis simul venit, unde ſuam altera
hæresis appellationem accepit, nomen-
que Sectæ ipſi adepti fuere Karræi. Li-
berè ergò pronunciamus primum ſui
ortum. קראום debere rad. קרא, quæ

præter illam significationem, qvâ vocavit, clamavit effertur, etiam usitatislimè apud Ebræam matrem legit aut prelegit infert; in quo castissimæ filiæ Chaldæa, Syriaca & lingva Arabica vestigijs ipsius fideliter insistunt. Proximè autem natales suos ipsos Karraeos adscribere assertimus voci מקרא, quæ propriè lecturam innuit, sed per Synecdochēn modò versiculum Scripturæ, nunc aliqualem sacrarum literarum partem, jam totum S. contextum, idque tum in Talmude, tum apud ipsum Spiritum S. denotat; Sic legimus Nehem 8, 8-
 ויקראו בספר האלים מפרש ושם שכְּ
 בთורת האלוהים ובירנו במקרא
 & legerunt in libro, in lege
 Dei explanatè, & exponendo sensum da-
 bant intelligentiam in scriptura. Sic & in
 Pirke Avoth cap. 5. Filius quinque annorum ad scripturam.
 Et hoc R. Tanchuma in Avoda Zara
 fol. 19. לעולם ישלח אדם שנותיו
 שליש במקרא שליש במשנה שליש
 בתלמוד Semper in tres partes dividet homo
 annos suos; partem tertiam in scriptura, ter-
 tiam in Mischna, tertiam in Talmud. (h. e.
 Gemara) conteret. Verè itaque Elias in
 Thisb.

55

Thisb. ad h. v. ait: קראו' לכל עשרים וארבעה מקרא Appellant libros viginti quatuor (i. e. Biblia) Mikra. Titulum autem hunc Sacrae Scripturæ Spiritus S. tribuere amavit , & cordatiores Ebræorum retinere, ut omnes hinc doce- rent ad lectionem S. Bibliorum se irre- fragabiliter teneri, ceu doctè Hottinger- us Thes. Phil. p. 89. concludit. Et hoc idem, ni omnia me fallunt, de mon- stroso suo fœtu intendit impostor ille nefandus Muhammed , cum Pseudo- dogmaticum suum liberum *Alcoranum* insigniri voluit, quasi tu *Lecturam* aut *Legendum* dixeris ; Sic enim Iubentiūs cum Clariss. Golio, Hottingero ac Pheif- fero, quàm cum celeberr. Erpenio aut Salmasio per *collectionem* Suratarum sc. verto, præcipuè cum non dubito Sy- cophantam hunc verè corniculam Æso- picam hoc nomen , quantum est, ab Apellis, opera Verpi cujusdam, cui mi- nerval solvit, Abdallæ filii Selam , suf- furatum esse, & Alcoranum tam imi- tatione rei, quàm origine & signi- ficatione respondere Judæorum Mi- kra.

Sic steriles nugas & nomine vendis eodem
Cum scripis sacris improbe agypta tuas.
Heu furor! heu rabies! sanctissima verba
Tonantis

Fronde gerunt titulum, cento tuusque
parem.

Sed que cum Belial unquam commercia
Cristo?

Quid commune tenet cum Phlegetonte
Polus?

MOM. VII.

ASSERTUM modò ivimus & nomen suum proximè à vocula
מָקָרְא accersisse, in quo (ut omnes
alios uno agmine præteream) nos ipse
R. Leo de Modena corroborat, cuius
verba ex versione Clariss. Wagenseil,
Tel. ign. Satanæ p. 597. exhibemus:
*Ex omnibus sectis, quæ olim inter Ebraeos
obtinebant, una superest, vocanturque
Carraim; hoc nomen derivatur à Mi-
kra, quod sacrum textum Bibliorum no-
tat, ipsi enim contendunt tantum Pen-
tateuchum servandum esse, prout secun-
dum literas conceptus est descriptusque.
Quamvis, aliquid hic R. Leo affectibus
suis*

suis indulxit, aut prorsus cæcutivit, nimirum ubi Rabbanitarum immemor solos Karræos hodiè superstites finxerit, cum non magis veteres Sadducæos in Karræis, qvam antiquiores Phariseos in hodiernis Rabbanitis reviviscere scire debuisset; item, qvando Karræos nil nisi solum Pentateuchum servare asseveravit, qvi tamen totam scripturam V. T. recipiunt, idque tanto probabilius, qvòd & Majores illorum Sadducæi ipsis longè deteriores integrum S. codicis contextum olim agnoscabant, cœu contra multorum perversam opinionem in dissert. nostr. Trih. Ebr. p. 135. & seqq. propugnavimus: nilominus Rabbi hic in isto negotio, in quo nos auxiliares manus desideravimus, satis sapuit, & ex vero originem Karræorum à voce Mikra deduxit. Qvænam verò causa fuit, ut tam speciosum Karræi nomen nacti fuerint, in proptulo est dicere; pro ἔριηριοι hi sectæ suæ habuerunt omnes traditiones παλαιοπαραδόγες & פְּחָד תּוֹרָה שְׁבָעֵל legem oralem, qvam Rabbanitæ somniant, prudenter ridere, & solam S. Scripturam דְּבָרַי אֱלֹהִים חַיִם ver-

verba Dei viventis reputare, illiqvē unicē ac mordicūs adhærere. Hoc cītatus modò R. Leo se nec latuisse ostendit, dum de istis ait: *non admittunt aut audire volunt ullam interpretationem, glossam aut sanctionem Rabbinorum;* qvod Celeberr. Cunæus in Republ. Ebr. p. 476. disertis magis his enunciat verbis: *Spretis hominum placitis, Talmudica præcepta pro nugamentis babent, & nihil admittunt nisi S. codicis contextum,* cui pollicem premit sæpius cum laude nominatus Joh. Ben. Carpzovius in introd. in Theol. Jud. præfixa Raymundi pug. fidei, p. II. Et hinc à cætera massa gentis Judaicæ, qvæ legem ἄγραφον ac traditiones suas tam tenerrimè ac mater fœtum exosculabatur, in contemptum, ut putabatur, קְרָאִים nominati fuerunt; quasi qvid nomen hoc inhonesti inferebat aut minimam notam inurebat, cum in se maximè honestum ac exoptabile semper manet, minimeq; probrosum teste Spanhemio Dub. Evang. part. 3. p. 4, nec vi ipsius etymi, aliud qvām *Biblicos, Tex-*

tuales

tuales denotat; qvos apte & καλ' ἐνΦρ-
μιαν doctissimus Fullerus Mischl. libr.
2. cap. 3. p. 159 ἀναγνώστας insignivit.
Meritó ergo Clariss. Hottingerus Thes.
Phil, p. 40. Pontificiorum ridet ves-
niam, qvod Karræorum nomen nobis
ab ipsis injunctum nos ægre ferre au-
tument; certè hoc potius gloriamur,
qvòd tam candidum testimonium ab
ipsis adversarijs reportemus, ut veri Bi-
blici ipsis audiamus, & tam specioso ex
se titulo קראים digni videamur, acce-
ptâ sc. voce legitimè.

*Sed satis heus Karræ tuum lustrevimus
ortum,*

Vidimus impositum nomen & unde tibi:
Scilicet oralem dictatam Dæmonis ore
Quod legem dannas ad stygis usque
lacum.

*Hoc emensa maris vastum, simul ultima
Nerèi*

*Nunc sulcare levis nostra carina parat.
Heu fluctus inter medii nos inter astra*

Volvimus, O Jesu dirige Summe Ratem.

CAPUT TERTIUM.

MOM. I.

Inceptam jam continuabimus telam,
 & ut ad primas nos pagellarum facies
 obligavimus, pauca de tempore, qvō
 sectæ nostræ enatæ sunt, hic balbutire
 nobis fere invitit injungemus, tam ab-
 strusi enim res hæc momenti est, ac
 in profundissimo Democriti puteo re-
 condita, ut omnia hic eruditorum ora-
 cula obmutescant, nec ullus ex tota Pal-
 ladiis Palæstra, quantum adhuc mihi cer-
 nere licuit, in hoc negotio quid aperti
 ausus fuerit pronunciare. Lubens ergo
 & ipse hanc stationem desererem, ac
 onus humeris meis quod semel assumpsi,
 ceu impar rejicerem, nam hac demum
 vice ad vulgatissimum Ebræorum ada-
 gium שׁוֹחֵן אֶל פָּוּם גַּמְלָא pro ratione ca-
 meli sarcina non est, sed graviora quam
 sustinere possum, fere suscepi; quin ad
 monitum R. Samsonis: *ne dic te scire,*
quod nescis, hic aquam mihi hærere
 rotundè fateor, & totum me ad tam
 altum omnium silentium obstupescere.
 Attamen quidquid potius passuri, quam
 fidem

fidem datam semel violare , vires no-
 stras periclitabimur , & si nil aliud, con-
 jecturas modestè projiciemus , qui bené
 enim *conjicit* , vatem bunc perhibeto
 optimum . Hæc itaque quæ supra ali-
 qvoties leviter tetigi , firmiter in ante-
 cessum inculcata volo , Sectas scilicet
 Verporum hodiernas nil nisi veterum
 inter ipsos hæresium esse progeniem ,
 Rabbanitas nimirum Pharisæorum , ipso-
 rumque Sadducæorum seu Karræorum
 priscorum , hodiernos & reformatos
 Karræos ; quod lumine probationis il-
 lustrare vix operæ pretium duco , cum
 למאי מהニア שרונא בטורה in
meridie quid prodest? Satis assertum
 hoc nostrum confirmat , quòd Clariss.
 Hottingerus Thes. Phil. p. 40. Rabba-
 nitas Pharisæorum πολιτείας æmulos ac
 observatores , & doctiss. Buxtorfius Syn.
 Jud. p. 4. genuinos filios Pharisæorum
 eosdem nominent ; item quòd poste-
 rior hic libri , quem modò nominavi-
 mus p. 4. Karræos propaginem vete-
 rum Sadducæorum insigniat . Quin à
 parte nostra pugnat R. Abarbanel in
 comment. ad Pirke Avoth fol. 27. dum
 ait :

מתם נעשׂוּ הַקְרָאִים עַד הַוָּמֶן הַזֶּה
*Ex ipsis (sc. Sadoco & Baithoso) facti
sunt Karrai usque in diem bodiernum.*
Excusari ergo de facili potest celeberr.
Myllerus, cum Pharisaeorum ordinem
nondum hodie exspirasse in Rabbanism.
p. 71. ostendit, sic enim liberiori voca-
bulo ipsos Rabbanitas Pharisaeorum ne-
potes absqve dubio exprimit. Junio-
res ergo omnino sunt Rabbanitæ & Kar-
raei reformati ipsis Pharisæis ac Saddu-
cæis, ut R. Juda in libro Cosri satis ab-
unde p. 30. sponsore Buxtorfio Lex.
Talm. p. 2114 demonstrat; somnus ita-
qve summo Scaligero ob immensas lu-
cubrations obrepit (qvod pace tanti
Viri, qvondam verè הכלל הכהן
magistri sapientiae consummatissimæ ego
העבר הקטן שבתלמידים *famulus parvus
inter discipulos dico*) cum contr. Serar.
p. 318 Karræos Sadducæis antiquiores
collocavit, ideo apud Hotting. Thes.
Phil. p. 41. vapulans. Jam autem Pha-
risæos ac Sadducæos non modò Chri-
stò adhuc in terris obambulante, sed
& post ascensionem ipsius ac ipso Apo-
stolorum ævo adhuc superfuisse ex No-

vo fœdere ὁ Φιλόφανερος constat, & sic certò certius manet non primo Redemptoris seculo Rabbanitarum & recentiorum Karraorū nomina innotuisse, cum hæc non prius exorta fuere, qvām priora intermortua.

*Una perit letis ubi sic urtica colonis,
Altera mox bujus de nece surgit agro:
Ilicet infelix aliud propullulat arvis,
Ulni cum lolio mors sua grata venit:
Tam citò non, memini, vel secta evanuit
ulla,
Altera quin dirum sustulit ecce caput.*

MOM. II.

LAkos satis in superiori momento natalibus Rabbanitarum & Karraorum posuimus terminos, illos jam parum coarctare meritò teneremur; sed cum præcīsum tempus neminem facile his assignaturum, qvamdiu maximè adhuc hodie in obscuro positum est, qvando Separatistæ & Sadducæi esse desierunt, plane sumus persvasi, vix γεν dictis addere audemus: ne tamen hic qvidqvam inexperti mittere videamur, aut leve nostrum judicium hoc in arduo

duo negotio cuiquam invidere, parum adhuc ulterius ibimus, tanto minus, si à vero nos alicubi deerrare contigerit, ægrè laturi, quanto innocentius istud haberi confidimus. Πανολεθρία itaque urbis Jerosolymæ originem huic transformationi, quā Pharisei in Rabbani-
tas, Sadducæi in hodiernos Karræos fuere immutati, ex nostra sententia de-
dit, elabantur jam aliquot anni, qvī ad veterem ipsorum animum exuendum dati fuerunt, reperies circa initium se-
culi à Christo secundi hanc μεταμόρφωσιν evenisse. De Rabbanitis hoc suspicor,
nam nullum post hæc tempora in scri-
ptis eruditorum, licet multū serioque
huic indagando vacavi, Phariseum com-
parere adhuc vidi; insuper, ut nec hoc
subticeam, si aliqui recentioribus se-
culis se Phariseos appellarunt, non ita
intelligendum venire, ac Sectæ antiquæ
se populares profitebantur, cum hoc
nomine saltem se cæteris sanctiores in-
digitari voluerunt, monet Scaliger cont.
Serar, p. 272. Deinde odiosum satis Pha-
risei nomen hoc articulo temporis ubi-
gue erat, imo unicè ob eorum arrogan-
tiam

tiam risui & ludibrio habebatur, quod
satis ludicra septem Pharisæorum genera,
quæ in Tract. תְּבוּנָה fol. 22. videre licet,
ac nos dissert. nostr. de Trihær. Ebr. p.
122. & seqq. recensuimus, abundè evin-
cunt. De Karræis hoc in totum mihi
persvadeo, communis namque omnium,
qui aliquali modò loco inter doctos tam
Christianorum, quam Judæorum gau-
dent, est hodiè calculus, Sadducæos ob
Vaticanum cuiusvis odium, imo vitæ
discrimen, quod propter inficiationem
resurrectionis sæpius adibant, ocyùs
deferbuisse, & quæ olim negabant po-
steà assumpsisse sibi credenda. Et hoc;
dudum quod mente agitabant, major
necessitas illos exequi non adegit, quam
ubi ab Hierosolymæ vastatione huc &
illuc dispersi fuerint; tum enim inter
Christianos, & emunctiorum narium
gentiles periculosisimum sentiebant
negationem seculi futuri propugnare,
quod ergo ipsis inficiari non licuit, in-
ceperunt confiteri, ac sic à Sadducæis re-
formati Karræi evaserunt, circiter tem-
pus, quod suprà per conjecturam posui-
mus, sub initium sc. seculi à Christo

secundi. Dicta nostra R. Maimonides,
 quō nemo in his melior testis, in Pirke
 Avoth ex parte confirmat, dum ita
 profatur: Cum autem (Sadoch sc. &
 Baithos) non potuerunt congregare Eccle-
 sias in hac fide, inclivarunt credere rem,
 quam non poterant coram plebe negare;
 si enim protulissent eam ex ore suo, occidi-
 sent ipsos. Verū novis his Karræis
 ענָן Ananem quendam & filium ipsius
 Salem se præbuisse antesignanos aucto-
 rem Cosri p. 3. ostendere testis est Bux-
 torius Syn. Jud. p. 2. qvod tamen aliter
 esse eruditè demonstrat Joh. Bened.
 Carpzovius in introduct. sæpius citata
 in Theol. Jud. cap. 3. §. 9. p. 12. Doleo
 certè librum hunc, modò quem allega-
 vimus, Cosri mihi oculis usurpare nun-
 quam licuisse; si enim jam potissimum
 illum mihi tractare dabatur, forsitan non
 parum de ortu Karræorum me solus in-
 strueret: nunc præter animi mei ipsius
 sensa neminem habui, qvem consului;
 ne qvidem (ut cum judæis argutè lo-
 qvar) אחר מער ושנים ממשחה
 unum ex urbe & duos ex familia. Substiti
 ergo, ubi ingenium altius eniti non
 po-

potuit, ad tritam illam Ebræorum sententiam Tract. Chagiga fol. 13. בְּמַפְלָא מֵמֶךְ אֶל תְּרוֹשׁ altiora à te ne queras; cui gemella est illa: בְּמִכּוֹסָה מֵמֶךְ אֶל תְּחִקָּת abscondita à te ne investiges. Antequam tamen hinc pedem movimus, celare non possumus, cùm Auctor libri, quem aliquoties nominavimus, Cosri sub Schimeone Ben Schetach Karræorum initium teste Buxtorfio Lex. Talm. p. 2114. collocat, ipsum hoc de priscis Karræis intellexisse oportere; nam Simeon hic filius Schetah Pater domus Judicij Princeps Jehuda Ben Tabbai erat, ad minimum centum annos ante Christi natales, & sic non nisi centum & quadraginta annos ipso Sadoco junior: At tam antiquæ ætatis Karræi hodierni non sunt, qui vel uno seculo post Christum elapso demum ad conjecturam in superioribus à nobis factam propullarunt, primamque viderunt lucem.

*Hactenus ast temerè sectis non posse locari
Natales nostris cura docere fuit,
Judicium proprii cerebri quin addere
ausus,
Quod potui nisu , par erat atque fide.*

*Non sic immoto, fateor, pede singula nostra,
Ac pelagi rupes, stare vel ipse volo.*

M O M. III.

Necessitas in superioribus saepius nobis injunxit cautè inter Karraeos priscos & recentiores distinctionem facere, cum alias certi nihil in suppuratione nostra statui posse non ignoravimus, nam utrosque ejusdem non esse חסר המוח satis, qui non prorsus *vacuus est cerebri* videt. Sicut autem diversæ ætatis, sic etiam diversorum morum hi ab ipsis omnino censendi; illi ijdem prorsus, ut dissert. nostr. de Trih. Ebr. p. 132. ostendimus, cum Saduceis erant; hi verò planè jam alias sunt frugis, & Majoribus longè probiores, quo circa jure suo illos aliquoties reformatos vocavimus, resurrectionem enim fatentur, & Parentum hac in parte cæcitatem damnant. Sufficit ad hoc nobis testimonium solius R. Abrahami in Juchasin, in titulo libri tale: משם מתבאר כי הצדוקים אינם הקראים שבזמננו כי אלו מרים בשכר ואונש ותחיה מה שאין כן הצדוקים Inde patet, quod Sadducei non sunt Karraei isti.

isti nostri temporis, bi enim confitentur
premium & pœnas & resurrectionem,
quod non fecerunt Sadducei. Ac his na-
tales constituere hucusque sudavimus,
non (ut cum Rabbinis loquar) בְּכָנֵסֶן intravimus in densita-
tem trabis, nec hic quæ diximus, sunt
מִתְבַּע שְׁטַבָּע moneta, quam
cuderunt sapientes, sed proposuimus fal-
tem, quæ nostra nobis conjectura
dictitavit in negotio tam abstrusissimo.
Sic O eripui simul his mea carbasa saxis,
Tortis Scyllæum vorticibusque canum.
Nunc iterum mali per summa cacumina
caelum.

Inter Erima volant linteal parva maris.
Tam vereor, longum puppem propellitis
Austri,
Amplius ut redditum nesciat ipsa suum.
Tu que vela tuo pie Iesu in nomine solvi,
Optata ad tandem littora Salva Reduc.

CAPUT IIQVARTUM.

M O M. I.

J Am illuc felici, quod gaudemus, suc-
cessu tandem penetravimus, ubi de
notorio ab invicem Rabbanitarum &

Karræorum dissensu nobis ad factam
 pollicitationem verba facere incumbit;
 non secus enim ac Majores ipsorum Se-
 paratistas & Sadducæos in variis olim
 dissidisse tralatitium est, hi genuini ho-
 rum nepotes in multis hodiè discrepant,
 & (ut Ebræi παροιμιάζεται) כזוכה הרוּם
 בנויהם *veluti montium ipsos inter inter-*
vallum est; quæ ipsorum dissidia in a-
 pricum jam proferre, & omnia veluti
 ab ovo, cum vulgò ignota sunt, & vix
 uni aut alteri perspecta, repetere an-
 nitemur. Primum ergo & palmarium,
 quod ipsos Karræos & Rabbanitas inter-
 cedit discrimen, ac à quo cætera, ceu rivu-
 los promanare indubitatò constat, *in*
ipso principio fidei est. Ultrique quidem
 Scripturam sacram pro norma fidei &
 vitæ agnoscunt, sed Karræi solam, Rab-
 banitæ autem præter שכתב legem
scriptam etiam שבעל פה legem oralem,
 nec minorem דרכנן, nec maiorē
præceptis Rabinorum, quam
למצוות דאותה *præceptis legis* venerationem
 (proh scelus) exhibendam esse volunt;
 hinc animi, hinc morum dissensus. Ve-
 rūm hæc quæ verbo aperuimus, ulterio-
 ri

ri omnino nobis illustranda erunt expli-
 catione, sic ut in compendium mittan-
 mus, quæ alii de his fuisus, præcipue
 Seldenus in prolegom. Ux. Ebr. Bux-
 torfius Synag. Jud. Cap. 3. Wagenseilius
 in dedicat Tel ign. Sat. & in refut. carm.
 Lipmanni p. 580. & seqq. consignarunt,
 addentes insuper aliqua ex ipsis Verpo-
 rum monumentis propriâ industria
 excerpta. Somniaverunt plerique ex
 delirantibus Verpis (sanis enim ne hæc
 per somnium quidem in mentem ve-
 nissent) Mosi, cum per quadraginta
 νυκτήμερα Dei conversatione in monte
 Horeb deserti Sinai frueretur, non modò
 illam, quæ literis exarari debuit con-
 creditam esse legem, sed & alteram
 quam nunquam scriptis mandari fas esset,
 cum vivâ voce per omne ævum propaga-
 retur; in quo Verpis ὁμόψηΦος est Pseud-
 Esdras seu compilator l. 4. Esdr. cum Deū
 Mosi præcepisse introducit cap. 14. v. 6.
 hæc (sc. legem scriptam) palam facies
 verba, & hæc (legem oralem) abscondes:
 Quis enim (sic nugivenduli isti homun-
 ciones blaterant) tam contusi est cere-
 bri, ut Mosen per tot dierum totidem-

que noctium' vicissitudines milio perforando vacasse credat, potuisse in monumento cum tabulis dimitti, sic filii Israhel in abominabilem idololatriam, vitulo aureo sacrificando non incidunt? gravis igitur absque omni dubio tam prolixæ moræ causa subfuit, nec nihil ominosi portendebant rugitus asinorum primò manè in castris audit: Deus sc. legis scriptæ expositionem seu תורת משה שבעל פה in aures per tantum tempus insuffratabat, idq; noctibus. In hunc enim modum R. Bechai in comm. ad 34. Deut. postquam acutè quæsivit, quomodo Moses in monte potuit diem à noctu discernere, nugatur: *לשוחה ביה מלמדו תורה שבכתב היה יודע שהוא יום וכשלמדו תורה שבבעל פח:* Quando Deus docebat eum legem scriptam, tum scivit diem esse; quando verò docebat eum legem oralem novit adesse noctem. De hac autem lege ἀγράφῳ tam immensum Verpi gloriantur, ut non erubescant legem scriptam sine hac obscuræ valdè lucis, imo planè nullam esse meretriciæ fronte pronunciare. Hoc Aben Esra (ita

(ita ab Avo Matherio communiter dicti: cùm aliàs integrum ipsius nomen est R. Abraham filius Meir) in comment. ad pent. testimonium est: הכלל לא נוכל לפרש על דרכן מצוות התורה פירוש שלם summa rei est, non possumus ex lege scripta perfectam expositionem adducere, nisi fulciamus nos verbis sapientum nostrorum f. m. cui socium se dignum (mutuo enim se fricant muli) præbet R. Isaac in ספר מצות הקטן libro præceptorum parvo his verbis : אל החשוב כי שורק התורה בכתב כי אדרוכה שורקה אותה Ne existimes legem scriptam religionis nostræ fundamentum esse, quin contra illius fundamentum est lex oralis. Apertius hoc idem asserit R. Moses Mikotzi, cum hæc in præfat. libri præceptorum magni nefanda erat dicta : ללו כי נתן פרש לתורה שבعل פורה בפה הייתה כל התורה כסמים ועוזוּז Nisi accessisset ad legem scriptam exposicio legis oralis, tota lex obscura & mera cecitas esset; Causa deinde subiecte sudat: כי המקראות שוברין וסתורין זה את זה: nam scripture sibi sunt contrarie & de-

molientes se invicem, quod etiam in seqq. probare miser Verpus satagit, & simul anxiè quaestis exemplis imperfectionem legis monstrare summè allabarat, sed quod intendit, tunc demum efficiet, quando ex ipsorum Rabbinorum proverbio *וַעֲלֵה חַחְמָר בֶּסֶלֶם a scenderit asinus per scalam.* His tamen omnibus pondus addit Tract. Bava Metzia fol. 33. ubi sic legitur: *העוסקים במקרא מורה ואיתנה מורה במשנה מורה ונוטלן עלוה שכר:* *Qui operam dant Scripturæ virtus aliqua est, aut potius nulla virtus; qui verò operam dant legi orali, virtus est, propter quam accipitur præmium.* Longè verò sceleratissimè legem oralem jactat *Nizzachon* id est Victoria (sc. de Christianis) liber, quo,

*Solis ab occasu, rutilantes Solis ad ortus
Fædius evomuit styx mala faucenibil,
et quidem ex editione celeberr.
Wagenseilii p. 259. dum hæc profert:
שְׁחַתְלָמָר הוּא גָּדוֹר וְסִגְלָה לְכָל הַתּוֹרָה:
Talmud (illud enim ipsissima ad mentem Verporum lex oralis est) maceria. Et
seps est omnis legis.*

Ast o que rabies, quæ te vesania mentis,
 Aut quæ vertigo cepit Apella miser?
 Gressibus Anticyram propera pernicibus, illic
 Tutius Helleborum sumere namque
 solent.

Interea sodes non objicienda memento
 Posthac tam temere somnia vanaviris.

MOM. II.

VEluti legem scriptam absque lege nihil esse (ut modò vidimus) blasphemè gens illa recutita propugnat, sic & immensis hanc illi præferrunt parasangis, & ad cœlum usqve extollunt. Tritum est in Scholis Rabbinorum mendacium quod in Tract. Schabbat fol. 30. occurrit. **כל דבריהם דבורי אלחים חיים:** (sc. Deuterotarum) verba, sunt verba Dei viventis; Nec minus auribus Verporum acceptum illud: **בני זהור בדבריו** **fili mi at-**
תende ad verba scribarum, magis quam
ad verba legis. Imo legi saepius vesani Apellæ contradicere sustinent, sed tam tenerò affectu traditiones sapientum deperiunt coluntque, ut vel mendacissimo Traditionario fidem elocare te-
 nen-

neantur, si vel dextram sinistram esse, vel contrà assereret, ut Lutherus (אשר נפשו בצרור רוחים צרוֹדָה :) cuius anima fascibus viventium illigatas sit in Schem hamphorasch prodidit; sed Buxtorfius Syn. Jud. p. 73. hæc ipsissima R. Salamonis Jarchi verba ex comment. in 27. Deut. protraxit: *Licet dicerent על ומן שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ומין de dextra, hæc sinistra est : ע' de sinistra, hæc dextra; non recedes à dictis ipsorum.* Hoc tandem est usque ad insaniam despere! Certè tanta veneratione glossas suas aniles, & ridiculas sapientum constitutiones præ verbo Dei vivi scripto exosculantur, ut duram hanc in Tract. Erubhin fol. 21. non vereantur edicere sententiam: *כל העובר על דבריו חכמים חיוב מיתר Omnis transgrediens verba Sapientum, reus est mortis,quam (ut ipsis Rabbinorum argutijs utar) ne כ מלא נימא quantum filum implet mitior est illa ex Tract. Gittin cap. 5.* *כל המליעג על דבריו חכמים נרון בצואה רותחת Quisquis verba sapientum subjannat, in stercus fervens projicietur;* & hac ipsa poenâ apud infernos

ros' (horresco referens) dulcissimum
 Salvatorem nostrum puniri Diabolus
 omnis mendacii pater per ora Talmu-
 distarum hoc ipso loco effutit, quidquid
 R. Jechiel, in disputatione cum Nicolao
 apud Wagenseilium p. 15. ad alium σκάμ-
 ματα hæc ob metum Christianorum de-
 torquens, oggannit. *Increpet te Deus
 satana!* Verùm enimverò quare
 legem hanc oralem Deo etiam literis
 mandari non placuerit, Cimmeriis te-
 nebris lateret sepultum, ni mysterium
 hoc citatus nobis nuper Moses Mikkotzi
 orbi revelaverit, & quidem pro more
 argutè his dictis: *לעתוד לבח ושאל*
 הַקְבָּח מֵי הֵם בְנֵינוּ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְיאִים
 ספר תורה והאותות מביאים ספר תורה
 אוֹלוֹ אומרים שהם בנוו ואוֹלוֹ אומרים
 בנוו והק'בָח שואל מי יש לו הסימנים
 שמטרתי בסני בעל פה ואין מי שיורע
 אותם כי אם ישראל *In futuro seculo in-*
terrogabit Deus, quinam sunt filii sui?
tunc Israëlite simul ḥgentes librum
Legis proferent, ḥbi, ḥilli se filios ejus
dicentes, itaque Deus denuo interroga-
bit: penes quem est expositio oralis,
quam

quam tradidi in monte Sinai? O' bane
nemo nisi solus Irael noverit. Heu sum-
mum magistri nostri acumen!

*Cur sic Verpe diu lymphatus pergis obire,
Addere stultitiae stultiamque tue?
Oralem legem quod nos nescire fatemur,
Nil obstat, proles quin sumus ampla
Dei.*

*Tu miser at JESUM quod totus scire
recusas,
Cælestis natum te vetat esse Patriis.
MO M. III.*

O Perā hucusque nostra legem ora-
lein à præcipua recutitorum massa
fingi, majorisque qvam ipsam S.
Scripturam haberi satis planum esse confi-
dimus; nunc ubitam pretiosum cimelium
reperire licet, proporro inquirendum.
Debuit, ut in superioribus afferuimus,
זה הורה שבעל פה non nisi oraliter veluti
Mosi ab ore ad os tradita fuit, propaga-
ri, unde aliquoties nobis citatus liber
explicitè Tract. I. cap. I. p. 12.
רכחים שבעל פה אין אתה רשא: ait:
לכתובן בכתב verba ore tradenda non
licet tibi scriptis mandare. Sed viderunt
tandem cæciApellæ hac ratione παραδόσεις
pror-

proorsus intermorituras, tantum igitur
 malum demum avertere, & periclitaturis
 traditionibus subvenire aggressi sunt:
 ultra septendecim quidem secula oraliter
 sine ulla corruptione ad palatum judæo-
 rum conservatae fuerunt, quippe ceu
 rursus הַלְוִכָּה עַל מִקְבָּלִים
 בְּיִשְׂרָאֵל התעורה וחותמת החכמים
 איש מִפְּנֵי אֹוֹשׁ ולו מִרְוֶם המשנה על פה
*in Israele consuetudo & lex: sapientes alii
 ab alijs accipiebant & deuteronomiis discebant
 ex ore vel viva voce;* Et his quidem
 propagatoribus, quos Tract. Pirke A-
 voth sub initium memorat hoc ordine:
 משה קבל תורה מסנו ומסחה לורושע
 ווחושע לזכנים ותקנים לנביאים ונביאות
 מסורה לאנשי כנסת הגדולה Moses
accepit legem in Sinai, eamque tradidit
Josue, Josua Senioribus, Seniores Prophetis,
Prophetæ tradiderunt eam Viris Syuagogæ
magna. Überiorem quidem saepius nobis
 nominatus R. Moses Maimonides in
 præfatione operis, quod ipse חֲזָקָה in-
 scripsit, illorum, qui legem αγραφον sibi
 invicem, uti quisque (ceu Buxtorfius
 eos ridet) ab Avo vel Avia sua foco assi-
 dens

dens acceperat, tradiderunt, catalogum
 contexit; sed quo proprii cerebelli fi-
 gmento nihil incertius, apud Clariss.
 ergo Wagenseil. in carm. Lipmanni con-
 futat. p. 586. vapulans. Verùm ubi urbs
 tandem funditus eversa, templum solo
 æqvatum, præcipùi sapientes & Magistri
 Romanorum armis dejecti, & reliquiæ
 horum per quatvor orbis plagas disper-
 sae fuerint, Synagogarum insuper inopia
 (cùm ante excidium quadringentæ &
 octoginta Synagogæ sive Collegia teste
 Gemara Hieros. ad Tract. Megilla uni-
 us Jerosolymæ numerabantur) jam in
 dies cresceret, nec nisi miseræ gentis,
 sed juxtà traditionum suarum tenacissi-
 mæ tristis & funesta undique appareret
 conditio; ne unicus ferè ipsis adhuc re-
 lictus thesaurus parili fato eriperetur,
 h. e. lex. oralis prorsus excideret, tem-
 pestivô & felici sidere circiter A.C. 150.
 surrexit Rabbi Jehuda, vulgo ob digni-
 tatem הנשׁיָה Princeps, ac ob summam
 vita sanctimoniam רְבִינוּ הַקָּדוֹשׁ Magi-
ster noster Sanctus dictus, & tantæ pe-
 sti medicam manum fideliter adhibere
 caput. Veniâ enim ab Imperatore An-
 tonino

tonino concessa, post initum "cum sa-
pientibus consilium, quidquid glossa-
rum & traditionum quisque longâ serie
πατροπαραδότως acceperat, aut hic &
illuc in Schedulis & non justis libris dis-
persum latebat, labore felicissimo cor-
rasit, & in unum volumen redegit, quod
aptô titulo משנה insignivit, quasi
δευτέρωσιν seu secundam legem dixeris.
Hoc inculcat suprà quem nominavimus,
Moses Mikkotzi in præf. סמ"ג (sic per
abbreviaturam liber Praeceptorum ma-
gnus Verpis audit) dum hæc sponsore
Buxtorfi profert: בומי רבי הקדש
הקרווי רבו בלבון משנה שנתו לו חוק' בה
חן בעני אנטונינוס מלך רומי וקוביא כל
חכמי הארץ וישראל ששה סדרו משנה
quaë sic longè aliter, quam
ipse Buxtorf. Syn. Jud. p. 58. latine reddo:
In diebus Doctoris nostri sancti, Biblici
& Magistri in vocabulis Mischnæ, dedit
ipſi Sanctus & Bededictus ille (ita Verpi
periphrastice Deum describunt, cum
nomen Tetragrammaton enunciare si-
bi nefas autumant) gratiam in oculis
Regis Romæ Antonini, & congregavit hic
omnes sapientes terræ, & fundavit sex

ordines Mischne secundum traditiones;
 sic enim על פי הקבלה hic verto, ut
 Num. 26, 56. על פי הגורל secundum for-
 tem, & Proverb. 22, 6. על פי רורכו. Se-
 cundum *viam suam*. Tempus indigitat
 R. Gedalia in Schalschelet fol. 32. his ver-
 bis: חבר המשניות שנה ג' אלףים הת' ק' מט
 לכרויה וק' לחרכו Composuit *Mischna-*
Zotb Anno M M M DCCCC XLIX à creatio-
ne, ו' CXX ab excidio h. e. Juxta eorum
 supputationes, anno Christi 190. Quod
 Sepher Zuchasin p. 160. habet anno à vasti-
 tate templi ת' ב' 420. Mischnā ob signata es-
 se corruptū est, ut monstrat Jos. de Voisin
 in proœm. Pug. fid. Raymundi p. 30. vel ad
 edit. Paris. 27. Sic ergo primus R. Juda legē
 oralem scriptis tradere aggressus est,
 nam ut iterum testimonio
 מימות משה ובינו אשר קבל, p. cit. utar,
 תורה מסני ועד ובינו הקוץיש לא נכתב
 ספר בתורה שבעל פה
à morte Doctoris nostri Mosis, qui legem à Sinai accepit,
et ad Doctorem nostrum Sanctum nullus
liber de lege orali conscriptus est Non
 diffitemur celeberr. quidem Hillelem
 antea Deuteroses in quoddam sex ordi-
 num compendium redigisse, ceu ci-
 tan

tam Seldeno in proleg. Ux. Ebr. testes
 sunt R. Abrah. Zacut. in Juchasin fol. 19.
 simul 30. & R. Gedalia in Schalsceleth. fol.
 26; sed licet Hillelem laude sua, quod
 praecepit inter **תנאים** seu *Disputatores*
Mishchnicos, fuerit, defraudari non velim,
 mansit tamen haec gloria Jehudam so-
 lum, quod traditiones publicaverit &
 instauraverit. Verum quia vetitum erat
 legem oralem scribere, ideo non nisi
 ex singulari Spiritus S. mandato R. Ju-
 dum negotium hoc suscipere a sum fuisse
 testis est liber cit. **הלוות עולם** p. 13.
 subdolè idcirco Huc detorsit verba Ps. 119,
 126: **עת לעשות לוויה** *agendi tempus est*
Iebova. Sic vocatus hanc spartam R. Je-
 huda suscepit, ut legem consarcinaret,
 & quidem ex laboribus & *παραδόσεις*
 pluriū, quos recensitos, si lubet, vide libr.
 prox. cit. p. 19. vocantur ibi **חכמי המשנה**,
Sapientes Mischnæ, cum alias in Talmu-
 de & in hoc etiam eodem libr. p. præc.
 18, vocantur **תנאים**, quod docente Ful-
 lero Mischell. libr. 4. cap 8. p. 529. Chal-
 dæum est, ab Ebraeo **שנה** (sc. ש in
 more Caldæis & Syris non ignoto, mu-
 tato) deductum, & idem arguens, nem-

pejiteravit, ut sic תנאים nil nisi Mischnic sint; conf. Buxi. Lex. Talm. p. 2610, Pheiffer. Theol. Jud. & Muham. p. 13, qui hos Legistas nominat. Volumen autem, cui tantum brabæum credidit, משנה, ut dixi, vel appellavit, qui liber ab universa judæorum Synagoga confirmatus publicam auctoritatem & irrefragabilem ἀξιοποστίαν circa annum Christi 219. reportavit, ceu hæc graphicè teste Buxtorfio Syn. Jud. p. 60 depingit רוד צמח, & Leusdenius Phil. Mixt. p. 84. cum Pheiffero Theol. Jud. & Muham. p. 10. approbat.

*Plaudite iù Verpi, quatite & iò ter pede
terram,*

*Edite iò letos terque quaterque sonos.
Oralis perstat lex nunc munita, nec um-
quam*

*Thefauri tanti vel perit unus apex.
Rabbini sancti flexo reverere laborem
Æternum vestri gens recutita genu.*

M U M. 4.

MIschnam verò suam Rabbi, cuius nobis mentio facta creberrima, Je-
buda sanctus tam concisis senten-
tiarum involucris & maximè intricata
bre-

brevitate composuit, ut omnis ibi periodus numero Platonico obscurior sit,
& nisi vaticinia divinantis Phœbi consulantur, nil amplius ex illa, quam
ex Sibyllæ folijs intelligi queat. Hoc
(ut alios mittam) pronunciat liber sapientissimè citatus הלכות עלם cum hac p. 17.
profatur: וברו רב במשנה מעתיו הכותות: ורבי האיכורן verba Ribbi (sic absolute vocatur R. Juda) in Mischna quantitate pauca sunt, sed qualitate multa,
& paucis interjectis: רוח הכל מבואר לו: להו חכם שכלו אך לבאים אחריו עמקו הרינו
Omnia ipsi propter intellectus vastatem plana fuere, sed venientibus posteris ipsius verba ejus fuerunt profunda. Advo-
carunt ergo subsequentibus proximè seculis cum in Palæstina, tum in Baby-
lonia plurimi, illique qui non ex fæce vulgi videri voluerunt, ingenii vires, su-
daruntque satis, ut lucem tantis tenebris aliqualem affunderent, quin quis-
que, teste rursus Halichot Olam p. cit.
לא שם לכט ומאודו אלא להתכוון בדבריו
המשנה כל איש ואיש כפוי כחמתנו non
aliò animum viresque suas applicavit,
quam ut intelligeret verba Mischnæ, quisq;

secundum sapientiam suam. Primus ergo
 hunc sibi laborem injunxit Rabbi qui-
 dam nomine Jochanan (non idem cum
 celebratissimo Hillelis discipulo Rabban
 Jochanan ben Saccai) per octoginta an-
 nos in terra Israelis Academiæ Rector seu
 ר־אשׁ הַיּוֹשֵׁבָה, num verò Hierosolymis,
 ut Buxtorfio Syn. Jud. p. 60. & Pheiffe-
 ro Theol. jud. & Muh. p. 4. ac Crit.
 Sacr. p. 361. placet, valde dubito; nam
 in πανολεθρίᾳ urbis omnia Collegia &
 Domos doctrinæ simul in cinerem ver-
 tas esse extra aleæ jactum sicuti est, ex-
 plicite certè in ipsa Gem. Hieros. ad
 Megilla p. 73. universas Synagogas &
 Scholas Vespasianum sustulisse refertur:
 Ex Tract. inluper Rosch Haschana fol.
 31. constat Synedrium ab Hierosolyma ad
 Jabbnen &c. à Zippori ad Tiberiada trans-
 migratum fuisse, & hic Tiberiade sc.
 Talmud Hierosolymitanum confectum
 esse ostendit maximus Lightfoot Hor.
 Ebr. p. 140, unde in hac ipsa urbe et-
 jam Jochanan hujus consarcinatorem
 Caput Synagogæ fuisse sequitur. Hic verò,
 ut dixi, primus מְשִׁנּוֹת five δευτέρων
 k. Judæ (associatis sibi Rabh & Samue-
 le

le, ceu Wagenseil. & Leusden. volunt,
 sed *Tsemach David* hos in *Babylonia* do-
 cuiisse asserit) exponere & commenta-
 rio illustrare aggressus est, quem זמרא
 vocavit, quod vi thematis, unde oritur
 scilicet à זמָר absolvit vel consummavit,
 nil aliud quàm complementum seu per-
 fectum opus sonat. Ex hoc autem &
 R. *Juda Mischna* formatum est testante
 libr. cit. רוד צמץ fol. 44. Annô Ær.
 jud. 3990. hoc est, Anno Christi vulgari
 230. Talmud Hierosolymitanum ; sic abs-
 que dubio nuncupatum, quòd in gra-
 tiam judæorum in Palæstina , cujus urbs
 olim præcipua Hierosolyma, degentium
 compilatum fuerit. Seriùs quidem con-
 fabricatum hoc esse ex ipsius testimoniō
 quod Diocletiani mentionem aliquoties
 faciat, Celeberr. Lightfoot, libro modò
 allegatō p. 141. & seqq, demonstrat, &
 ipse Wagenseil, in præfat. Tel. ign. Sat.
 p. 56. post 200. ab everso templo an-
 nos has lucubrationes R. *Zochanan* su-
 cepisse auctor est gravissimus.

Horum sed nostri non est componere litem.
 Verùm cum hic R. *Zochanan* Misch-
 nam è tenebris eruere sategit, longe

densioribus illam tenebris onoravit; solum enim, Chaldaum sc. obscurissimum, impurissimum & intellectu difficilimum adhibuit, immemor moniti istius, Hilleli quod à Drusio in Apoth. Ebr. p. 10. adscribitur; *Ne dic rem, quæ non potest intelligi, quam vis intelligi;* ut jure omnitum istud Pheifferus ipsi occinat: *Si non vis intelligi, non debes legi.* Minoris ergò ex communi doctorum calculo etiam ab ipsis Verpis semper Talmud hoc Hierosolymitanum habitum fuit; & licet sua apud illos agiōtōjia non orbitum sit, vix tamen unius & alterius manibus teritur; quin ab ipso Talmude Babylonico interdum dissentit, ut ostendunt celeberrimus Wagenseil. in SOTA p. 421. & Clariss. Lightfoot libr. cit. p. 143. Editū tamen fuit Venetijs à Daniele Bombergo, & Cracoviæ uno in Folio volumine A. C. 1609. teste Leusdenio Phil. Mixt. p. 109. Tam inauspicato, ceu vidimus, R. Jochanan labore cæteri Verpi velut deterriti per seculum subticeere, donec in Babylonia Rabb Asse Rector ibidem Synagogæ una cum socio Rabb Ina rem circiter A. C. 370, felicio-

ri sidere aggressus, varias variorum
 Amoraim seu Disputatorum Gemarico-
 rum (quos enumeratos vide הלכות עולם p. 20.) opiniones, animadversiones &
 decisiones comportando, duos Tracta-
 tus Mischnæ quovis anno explanare ca-
 pit, ut sic de facili per Rectoratus sui
 tempus omnium Tractatum expo-
 sitiones absolvere potuerit, nihilominus
 ultra XXXV. illustratos non reliquit,
 ut R. Maimonidem in præfat. דיע do-
 cere sponsor est Buxtorfius. Desidiâ ipsum
 substitisse non autumo, nec morte præ-
 ventum, sed partim inanem laborem
 reputasse, illa explicare, quæ in terra
 Sancta, ex qua jam ejecti, usui essent;
 partim ea, ceu abstrusiora Eliæ, ipsique
 Messia, in Palæstinam ipsos (si Dijspla-
 cet) reducturo relinquere voluisse expo-
 nenda; adhuc namque hodie XXVII.
 Tractatus Gemarâ distituuntur, quem
 defectum à Messia suppleri debere inter
 Apellas est tralatitium. Hujus R. Aſſe
 lucubrations ipsius in cathedra succeſ-
 sor Maremar unâ cum Mer filio Aſſe
 circa A. C. 430. expolire & instaurare ag-
 gressus est, totique operi indeſeffis curis

ultimam limam addidit, ut tandem novum Commentarium suum, Mischnae R. Judæ in pluribus adiectæ subjunctum sub nomine itidem Gemarae lucem videre siverit; Et sic integrum Talmud hoc (Mischna enim & Gemara Talmud conficiunt, ceu notavit Elias in *Thisbi*, b. e. Lexico suo Rabbinico, quod hoc nomine vocari voluit, quia 712. ibi voices explicat, & tot in in numeris valet תַלְמֹוד Thisbi, dum ad vocem inquireת המשנה וגמרא זהה נקראים תלמוד Mischna & Gemara simul vocantur Talmud) absolutum, obsignatum & pro norma religionis & morum ubique receptum fuerit A. C. 500, quod Babylonicum nuncupatum, à primo mox ortu celebritate suâ alterum Hierosolymitanum obscuravit, & avidè legentium manibus terri cœpit, ceu & hodiè fere unicè in usu est, constatque libris seu Tractatibus LXVII. & capitibus DXXI. ut observavit summus Buxtorfius in Bibl. Rabb. Tantus erat labor heu! Talmud compone-
re sanctum, Impia si liceat dicere sancta cui.

TAN-

Tantus erat labor heu ! oralem condere
 legem,
 Tot pariter cerebris promere ficta suis.
 Nulla tuas Aſſe laudes mihi crede, tacebit
 Etas, dum ſuperat Verpus in orbe miser.
 M.O.M. 5.

PAUCA jam de vanitate Talmudis in medium afferemus, ut inde luce meridiana dispaleſcat, quod demen- tia nostri devenerunt Rabbanitæ, hoc qui tam tenerè fovent, & loco, ut diximus digniori, quam ſcripturam habent. Affectibus verò nostris hic nihil indul- gebimus, nec petulantius in hoc graſ- fando ignorantiam nostram prodemus, nec ex adverſo nimium huic tribuendo notam aliorum incurremus; Sed medianam tenere ſtudebimus viam, nil niſi quo- rum concinci queat, adducendo. Non ergo (N) tibiam eandem cum Joh. For- ſtero, & quotquot ad hunc provocant inflare volumus, qui in præf. Lexici ſui, teste Wagenseilio, hæc ſeriò enunciat: in commentariis Rabbinorum nullam eſſe lucem, nullam notitiam Dei, nullum Spir- tum, nullam ullius disciplinae ſeu artis veram & ſolidam ſcientiam, nullam lin- gva-

gvarum, ac ne quidem Ebrea lingua cognitionem. Sanè contrarium prorsus (licet hic à summo Calovio prolegom. Bibl. ill. p. 16. defensus sit) tot illustrium virorum exemplis, Seb. Münsteri, Scaligeri, Drusii, Schikardi, Buxtorfii, Hottingeri, Grotii, Baronii, Hakspanii, Cunxi, Ludov. de Dieu, Constant. l' Empereur, Seldeni, Wagenseilii, Ligstfooti, Bocharti, Leusdenii, Pheifferi & plurimum, quos cuilibet ipsa facile fama & omnium commendatio prodit, sumus edocti, qui omnes sua scripta Talmudicis & Rabbinicis ornamenti mirè exposiverunt. Aliud svadent tot doctorum capitum testimonia, inter paleas Talmudis utilia grana, inter furtures puram similam, inter scoria fulvum aurum latere. Nec (ב) illis assentimur, qui nil nisi blasphemias in Christum, inque Christianam religionem probris Talmud scatere, & ubi horum interpolationem esse contigerit, reliquas facies insulta deliria & portentosissimas fabulas מבינותה דרושא וער טופרא רכרים à pilo capitis, ad ungues pedum (ut cum Talmudicis loquar) implere jurant. Do-

lemus certè cum Clariss. Viris, tam parum
 hactenus Talmud eruditos inspexisse, ut
 non solum vulgo doctorum, sed & sa-
 pientissimis quibusvis hoc, modò quod
 indicavimus, persicillimū fuerit, quin &
 si unum ex mille altius ingenium ad
 operam aliqualem Talmudi impenden-
 dam allegeret, hunc falso risu tradu-
 cere singuli sustinuerint, quasi ad Ebræ-
 orum adagiū, וַיְרֵא לְעַמּוֹק וְהַעֲלָה חִסְר בַּיּוֹן,
descendit in profundum & eduxit testam
in manu; cum tamen ex vero, sponsore
 Wagenseilio asserere possimus, nullam
 blasphemiam, nullam lineam Christianis
 adversam, nullam fabulam in tota Mi-
 schna, quæ pars Talmudis primaria,
 comparere, cùm solam legem oralem,
 ut supra satis abunde demonstravi-
 mus continet. In asserti autem nostri
 uberiorem fidem ad Tractatus, quos
 plenos oculis ipsi adhibuimus, pro-
 vacamus: Tractatum nempe Schekalim ab
 Henr. Othono latine datum, Tract.
Middot à Const. L'Empereur expositum,
 & Tract. *Sotam* à Wagenseilio illustra-
 tum; ubi nil nisi meras πατροπαραδόσεις
 in Mischnis cernere licet. Et quæ ho-
 rum

rum hanc simul omnium Tractatuum,
 faciem esse, ex allegatis, quos vidimus
 hic & illic eorundem particulis indubi-
 tato scimus. Nec nos facile ab edicta
 animi sententia deterret Tract. עבדה
 זרה sive de *Idololatria* inscriptus quem
 ferè omnes uno ore, imo ipse Buxtor-
 fius (cujus Viri scientiam non multa ef-
 fugiunt) in præf. Lex. Talmud. Chri-
 stianis injuriam inferre pronunciat ;
 liber enim hic seriò inculcante Wagen-
 seilio vix Christianorum sacra, sed gen-
 tilium & Romanorum maximè supersti-
 tionem perstringit ; in quo & inde con-
 firmor, quòd Saturni, Mercurii, & Ve-
 neris idololatricos ibi cultus solenniaque
 festa, Romæ, cum Mischnarum compi-
 lator R. Jehuda floreret, tantopere cele-
 brata, imo Cæsarum Αποθέωσιν nativis co-
 loribus ibi delineari didici. Recentiores
 Verpos nihil moror, hujus qui excerptis
 contra Christianos abutuntur, nam eadē
 virulentia alienissima à nobis Scripturæ S.
 dicta in caput nostrū detorquent. Incur-
 rit ergò Tridentinum Concilium notam
 saepius cum summo honore nominati
 Wagenseillii in præf. Tel. ign Sat. p. 59,
 quod

quod Tractatum hunc integrum mera
incuria & sinistra suspicione à Talmude
refecandū esse decreverit; unde & in
Basilensi Editione Talmudis, quæ A. C.
1581. prodiit, à censore Marco Marino
ejectus conspicitur. Sed in nuperrima
editione Amstelodami Anno C. 1644.
facta teste Leusdenio Phil. Mixt. p. 110.
rursus additus est, & quidem ut videtur,
jure suo, quò sic cuilibet, qui vult &
potest, illum corām introspicere liceat,
num tales virulentias, ac publica fert
fama, in Christianos eructet. Nec tan-
dem (3) illorum intempestivo succen-
turiāmur zelo, qui Talmud incogitantius
ad rogum damnarunt, quamvis ipsi Tal-
mudici in nostros hoc libros nefas non
dicant exequi, ceu ex Tract. Schabbat
fol. 116. apparet. Hoc autem Papæ Gre-
gorius IX. A. C. 1230. & Innocentius IV.
A. C. 1244. referente Bernhardo Lutzen-
burg in Catal. Hæret. libr. 2. voluerunt:
Hoc postea Julius III. A. C. 1553, Paulus
IV. A. C. 1555, conf. R. Gedalia in Schalsch.
Hakk. p. 117, Pius IV. (qui tamen corda-
tior, si sine nomine Talmud prodierit, &
sine injuriis & calumniis in Christianam
re-

religionem hoc tolerandum esse statuit, teste Seldeno de jur. Nat. & Gent. sec. discipl. Ebr. p. 34) A.C. 1560. ac Clemens VIII. A. C. 1594. approbarunt; quod interdictum etiamnum Romæ valere opinatur Seldenus loc. cit. Hoc insuper summō nisu Ioh. Phefferkornus Judæus Christianum profesus circa A. C. 1510. propugnare laboravit, omnia enim Iudæorum scripta (S. Biblia si excipias) non modò vi manibus ipsorum extorquenda, sed & blanditiis, & quolibet pretio redimenda esse, & rogo deinde imponenda, prorsusque abolenda Imperatori Maximiliano persuadere tentavit; huic ipse tanti negotii inquisitor Jacobus Hogastratus, & unō agmine tota Colonia accessit; quin & Lutetia tandem favit. Masculè autem ipsi Phefferkorno se opposuit Ioh. Reuchlinus, multumque utilitatis Talmudicos libros alere strenue defendit, unde tanquam Iudæorum patrocinium suscepisset traductus, sui Apologiam libello, cui *speculum oculare* nomen fecit, pro virili edidit, & licet à Moguntiis & Gallis fœtus hic illius incendio dignus reputatus fuerit, à Papa ta-

tamen Leone X approbatus est, & ad-
versarii ad multam damnati, ut graphi-
cè & pleniùs hanc historiam depingit Sleí-
danus libr. 2. ad. A. C. 1520. Hoc demum
post Phefferkornum parili ausu defende-
re sudavit professionis itidem Christianæ
Judæus Ernest. Ferdin. Hesse, dum teste
Phoiffero Crit. Sacr. p. 372. & Theol.
Jud. & Muham. p. 31. scripta gentis suæ,
præcipue Talmud libro *Flagello Jude-
orum* vocato p. 75. 147. 150. flammis se-
riò addixit. Ab his omnibus, ceu afferui,
discedo, nā nominatos Papas hanc passim
eruditorum reprehensionem incurrere
novi, ipsos de reconditis Talmudis judiciū
ferre nescivisse; nec me latet Papas alios,
ut Benedictum XIII, Clementem V, Leo-
nem X placitis priorum renuisse. In
Phefferkornum præterea & Ferd. Hes-
se quadrate illud: *Nunquam* (raro)
Judeus, bonus Christianus, non dubito;
non enim me dubitare sinit prior, qui
vulpem tandem detexit, cùm hostiam
Eucharistica profanavit, ideo forcipi-
bus ignitis carptus, testante Sleidano loc.
cit. Hoc ergo hi Verpi nostrâ senten-
tia voluerunt, Christianos scilicet postqvā

Talmud abolevissent suspectos reddere,
 qvasi vobis in religione sua ab ipso con-
 victierant, & ideo hoc è medio sustulisse.
 Longè itaq; candidiorē se sīst̄t conversus
 pariter Judæus Christianus Gerson, cum
 in libro de Talmude Jud. part. 2. cap.
 18. horum zelum proscribit, hæc mox
 sincerè subjiciens: Ich wolte lieber
 wünschen / das alle gelehrte Christen
 auch den Thalmud lesen könnten / auf
 daß sie die Juden auch auf ihren
 Thalmud überzeigen / und den Aposto-
 lischen/Catholischen/Christlichen Glau-
 ben darauf beweisen könnten. So wür-
 den sonder zweifel dem Herrn Christo
 mehr Juden zugeführt werden / als
 leider jetzo geschiehet.

sic paleas inter steriles, ac furfur inane,

Et similam vidi delituisse probam.
Sæpe polita rudes micat inter gemma la-
pillos,

Inter quisquilias aurea grana nitent.
Omnia Talmudis sic quæ farrago re-
condit,

Quis mera vana putet, quis mera
falsa putet?

M O M. VI.

Veluti hactenus ab illis nos segregavimus, qui nihil prorsus boni in Talmude recondi, & (ut cum Aben Ezra loquar) אין טעם וריח בזה *nullum saporem*, nec odorem in illo esse asseverant; sic pariter contrà divortium hic ab istis facimus, qui Talmudi justo magis adscribunt. Hoc sibi stigma inusit Jul. Conrad. Otto Judæus conversus, qui in libro, quem Gali Razia inscripsit omnia Religionis Christianæ mysteria ex Talmude accersere voluit, sed glaucoma & hic Christianorum oculis imponere studuit, ut maximus Wagenseilius in SOT A passim ostendit, & præcipue p. 704. & 705. ubi eum *Pseudo-judæum*, *Pseudo-Rabbinum*, ac *Pseudo-Christianum* insignit, quin & ipse Thomas Bangius in Cælo Orient. p. 53. Verpum hunc palpum Christianis obtrudere conatus fuisse evulgat. Hanc pariter notam Talmudicis studijs totus immersus Joh. Lightfootus (cujus tamen Viri laudes ipsa scandunt sidera) qvod nimis coactè scripta sacra cum Talmude contendat, & ad illud stylum N. T. saepius metiatur, à Ma-

gnifico Calovio & Pheiffero incurrit.
 Hanc insuper censuram num Clariss.
 Leusdenius, dum parabolas, quas N. Te-
 stamentum cum Talmudica Gemara eas-
 dem habet, Salvatorem à Talmude
 mutuatum esse Phil. Mixt. p. 376. asse-
 rere ausit (quod & Sheringhamius egit
 in præfat. ad Tract. Talmud. Joma)
 effugere possit, nescio; hoc pace tan-
 ti viri (de quo ingenuè fateor
 כוחם אל הפל כן וחוס ודוועת אל וריעתנו
sicut proportio formicæ ad Elephantum,
sic proportio scientie mee ad eruditionem
ipsius) enunciare sustineo, tutiū longè
 ipsos Talmudicos has, ceu valdè plausi-
 biles ex Christi sermonibus suffuratos
 fuisse, asseri; Talmud enim formaliter
 consideratum ætate Christi recentius
 est, & licet materialiter antiquius sit, ta-
 men nulli Gamalieli Christum miner-
 val solvisse dicendum, ut Pheifferus
 Theol. Jud. & Muham. p. 34. monet.
 Conf. etjam Excell. Carpzovius in dedic.
 Hor. Ebr. Lightfoot. & in introduct. in
 Theol. Jud. cap. 8. §. 3. p. m. 35. Sic post-
 quam tum ab istis, qui aliquid Talmudi
 detrahere voluisse, tum ab his, qui nimiū
 adscri-

adscribere visi fuerunt, discessimus, libere asserimus multa utilia spatioſo ſinu Talmud recondere, multa ad ipſorum vanitates refutandas, quædam, licet rariora, ad noſtram fidem confirmandam, multa ad antiquitates Judaicas illuſtrandas, multas vocum myriades ad inopiam Ebrææ & Chaldææ lingvæ reſarciendam, multas probas ſententias, multa acuta proverbia, & alia non ſpernenda. Videsis Buxtorfium in præf. Lex-Talm. Wagenseilium in dedic. Tel. ign. Sat. Seldenum in præf. Uxor. Ebr. Leudenium Phil. Mixt. diſſert. XV. Pfeifferum Crit. Sacr. quæſt. V. de Talm. Verūm hæc Talmudis bona longè ipſius poſt ſe relinqunt mala; de Mischna hæc non intellecta volumus, cùm hanc nos antea abſolviſſe non pœnitet, ſed unicè de altera parte, ſc. Gemara. Hic verè inſaniverunt inſani Rabbini ac Gamaristæ, & tot blaſphemæ, tot impia, abſurda ac fabulosa in orbem intruſerunt, ut jure ſuō hic malè ubique audiant. Ex copioſima horum meſſe ſpecilegium ſaltem exhibebimur, citius enim cælo affurgerent aſtra, quām ſingula-

proferrentur: Blasphemum est, quo dicitante Hieron. de Sanct. fide p. m. 40. & Excell. Bocharto in Hierozoic. part. i. col. 396. refertur in Tract. Berachot רבו אלעוז אומר שלש cap. 1. fol. 3. משמרות הו הלויה ועל כל משמר וושב הקדוש ברוך הוא ושואג פאו ואומר אוי שחרכתי את ביתנו: Rabbi Eliezer ait: tres sunt vigiliae noctis, & in unquaque vigilia sedet Deus Sanctus & Benedictus, & rugit instar Leonis & dicit: heu quod desolavi domum meam; & fol. 59: quando Deus recordatur filiorum suorum, quod habitant in afflictione inter nationes mundi, dimitit duas lacrymas in mare magnum, quarum sonus auditur ab uno fine mundi, ad alterum: Ejusdem est farinæ, quod in Tract. Cholin cap. 30 narratur, Lunam cum Deo expositulasse: Et his gemelum istud ex Tract. Bava Metzia fol. 59. quod Deus de Rabbinis risu effuso pronunciaverit, vicerunt me filii mei (Ne quid hic de blasphemis in Christum plusquam stygijs memorem, quas in seqq. aperire decrevi) Impia sunt, quæ in Berachot fol. 6. de modo advocandi & vi.

videndi dæmones narrantur: illa, quæ in
 Tract, Schabbat. cap. 5. Davidis ad
 Bathsebam introitum peccatum non a-
 gnoscunt, item incestuosum Ruben sic
 absolvunt: quicunque dicit, quod Ruben
 peccavit, non est nisi peccator. Absurda au-
 diunt, quæ in Tract. Avoda Zara in ini-
 tio sic dicuntur: in tribus diei horis
 primis sedet Deus & studet in lege,
 in tribus secundis judicat totum mun-
 dum, in tribus tertjis cibat totum
 mundum à cornibus unicornium usque
 ad lentes pediculorum, in tribus quartis
 stat ridens, & solatium capiens cum Le-
 viathan. Et hæc in Tract. Joma fol. 84.
 quem momorderit canis lethaliter, que
 curatio ejus? Respondit Abhai: afferat
 cutem Basilisci masculi, & scribat in ea,
 Ego N. filius N. super pelle Basilisci ma-
 sculi scribo: Cante, Cante, Caliros, Jah,
 Jah, Adonai, Zebaoth, Amen, Amen,
 Sela. Quibus ne γρὺ saniora ex ejus-
 dem Tract. Joma fol. 69. citatus Pheif-
 fero refert Gerson. Talm. p. 56. Die
 Rabbinen haben auf eine Zeit den
 Teuffel gefangen / und als sie ihm
 eine haar aus seinem Haupte rissen/

habe er einen Schren gethan / welches
 man vierhundert Meilweges gehöret
 habe / und nach dreyen Tagen haben
 sie ihm eine auge verderbet / und ihm
 lauffen lassen. Frivolum est, quod in
 Tract. Schabbat cap. 14. R. Eliezer sic nu-
 gatur : **הַחֲוֹתָן כְּנֵה בְּשַׁבָּת כְּהֹרֶג גִּמְלָל**
*qui occidit pediculum Sabbatho, est ve-
 luti, qui occidit camelum.* Fabulosa verè
 sunt, quæ in Tract. Nidda Abba Schaul
 blaterat: se sc. inter peregrinandum of-
 seam tibiam Regis Og vidisse, & ante-
 quam à principio istius ad finem perve-
 niret, tria milliaria absolvisse: Simul
 illa, quæ teste incomparabili Bocharto
 libr. cit. col. 5. in Tract. Bava Bathra fol.
 73. de Bebemoth mille montes quotidie
 depascente memorantur; ut & ista, quæ
 sponsore rursus Bocharto col. 994. Rab-
 bi quidam eodem loco Talmudico gar-
 rit in hunc modum: **חוֹ לִ אַוְרָצָלָא**
כָּרְ וּמָרוֹ דְּהֵי כְּחֵרְ תְּבוֹרְ
*Vidi binnulum
 filium diei suæ (i. e. eodem die natum)
 qui erat ut mons Thabor.* Qvin ulte-
 riū ibidem refertur: *Rabbinum in me-
 dio maris avem vidisse ambulantem,
 cuius vix genua aquæ tegebant, proinde*
socjis

sociis dixisse, hic lavemur, aqua enim profunda non est; subito vero cœlitus auditam fuisse vocem, ne hoc facias, nam ante septem annos cuidam hic securis excidit, & nondum fundum attigit. De Rana ex hoc eodem Tractatu cap. 15. pagum magnitudine equante, & Avebar Juchne ex Tract. Bechoroth. cap. 19, ac Leone immenso ex tract. Cholin. cap. 3. quidquam proferre supersedemus, cum nugas has dissert. nostr. de Trih. Ebr. p. 68, 69. ediximus, ne in nos istud Rabbinorum quadret: **עֲמָא קְטִילָא קְטַלָּת** **הַכְלָא קְלִיאָא קְלִוָּת** **קְמָחָא טְחִינָּת** **פָּוֹלָעָה** *Populū occisum occidisti: tempium combustū combusisti: farinam molitam moluisti.* Omitto pariter allegare, quæ ridiculè de animæ in corpus infusione Gemaristæ in Sota cap. 1. philosophantur; cui placet, hæc in celeberr. Wagenseilii SOTA à p. 71. ad 79. cernere potest; Plures item Talmudistarum nanias qui videre avet, inspiciat Raymundum Martini part. 3. dist. 3. cap. 22. Verum enimvero non latet nos recensitas frivolas fabulas multos ex recentioribus Verpis, quorum tam insulorum men-

dacionum puduit, excusare & palliare aggressos fuisse, & satis abunde in metaphoricè his explicandis sudasse; hoc præcipue præstandum esse pro virili inculcat R. Maimonides in comment. ad Sanhedrin cap. ii, hoc itidem ex professo argumentum tractare Menasse Ben Israel libr. 2. de resurr. cap. 19. p. m. 225. promisit, sed morte præventus promissis teste Carpzovio, non stetit: à Wagenseilio tamen & Carpzovio doctus novi, à Verpo editum extare librum sub nomine כפתור ופרח qui absurdâ Gemaræ dicta allegorice explicare, & ad aptiorum sensum redigere annuitur. Quid Christianos non paucos mitius de his sentire scio, dum Judæos communi Orientalium more profunda mysteria & amplam scientiæ suæ partem sub obscuris fabularum ac lepidissimarum narrationum iuvolucris, non secus ac ingeniosissimos Poëtas, condidisse asserunt. Hoc summus Buxtorfius in dedic. Lex. Talm. & ijsdem verbis Dilherrus in Attio Ling. Sanct. p. 89. clare innuunt, fusius autem Leusdenius Phil. Mixt. dissert. XIV. & magnus Carpzovius in introduct.

in Theol. Jud. cap. 8. docent. Verum id assertioni nostræ, quâ multa impia, absurdâ & fabulosa, intra Talmud latere pronunciamus לֹא (ut argutijs Rabbi norū utar) מַעֲלָה וְלֹא מִזְרָחַ nil addit, vel demit; ipsi namque libenter non omnia seriò ab אָמְרוּ אֶתְמָרִים seu Gemaristis, præcipue cùm Prosopopæias adhibent, afferti fatemur, nec secundum literam singula ibi intelligi, sed parabolice quædam proponi, ut illa de cæco & clando in Tract. Sanhedrin p. 91. in horto à Rege constitutis, volumus. Sed ex adverso nec omnia primos fabularum harum fabricatores allegoricè intellexisse, at plurima absurdâ simpliciter plebi credenda propinasse iterum atque iterum cum maximis viris Wagenselio & Pheiffero nos credere evulgamus. Multa in hujus fidem coacervare supervacuum ducimus; sufficit indicare ipsos Discipulos ubi de obscuritate à Magistris propositarum nugarum querantur, hoc ablegari responso: simplicissimè fidem dictis adhibendam esse, & fabulators hos commenta sua ex S. Scriptura probare summe anniti. Vani ergò sunt

sunt Verpi recentiores, qui επιμυθίον his addere laborant, cùm hæc ipsis fabulis sæpius frigidiora apparent, & cum nobis meritò acquiescere deberent gravi effato summi Wagenseilii in dedic. Tel. ign. Sat. p. 61: quò magis fabulæ istæ expenduntur, eò minus apparere verisimile, multum iis arcanae contineri sapientiæ, & isto celeber. Carpzovii in sæpius nobis citata introduct. in Theol. Jud. p. 35: *in multis fabulis plus affaniarum, quam ingenii lucere.* Manet idcirco Gemaræ, & sic Talmudi multas inesse fabulas insulsas, aniles & vel redivivo Heraclito risum extorsuras effusissimum.

*O Sanctum Talmud! quod tot mendacia
fœdant*

*Impia, tot facies somnia falsa replent.
Si sint fana tibi, sunt longè frivola plura,
Et vel montanæ frigidiora nive.
Laudibus extolli proba si tua pauca me-
rentur,
Est ridere simul fas tua vana mihi.*

MON. VII.

Spe diutius ad Talmud, Appellarum Delicias nos detineri sivimus, sic tamen

men ut confidamus ea quæ attulimus
 כמצוֹרָה שָׁאֵן בָּה רְגִזָּן וּכמצוֹלָה
 non esse εἰς τὸν οὐρανόν καὶ μεταποιεῖται σανίδην
 sicut granarium, in quo
 nullum est frumentum & sicut profundum,
 in quo nulli pisces, ut Talmudici
 Berachot fol. 9.loqvi amant; requirebat
 namque instituti nostri ratio, prolixiori-
 bus præ solito lineis de istis differere,
 quæ Rabbanitarum nobis in dolem non
 parum aperire posse visa fuerunt. Nunc
 quām hi vani aut potius fatui sint, dum
 tantarum nugarum Iliada, Talmud puta,
 pro תּוֹרַה שְׁבָעֵל פָּתָח seu lege orali &
 consequenter verbo ipsius Dei viventis
 vendunt, cuivis ad oculum patet, ac juxta
 saniores longe ipsos esse Karræos, uni-
 cè qui תּוֹרַה שְׁבָכְתָב vel legem scriptam
 fidei fundamentum agnoscunt,
 abundè dispalefecit. Rejiciunt enim Kar-
 ræi omnes traditiones, expositiones &
 glossas Seniorum, ipsumque Talmud nil
 nisi rident ac pro nænjis habent; non
 secus ac Persæ seu Alishii, qui solum
 Alcoranum pro canone fidei recipiunt,
 Sunam sive traditiones, quas septem yi-
 ri, & hos inter Abuhureira felicissimæ
 memoriaræ, ab ore Muhammedis diligen-
 tissi-

tissime obſervarunt, ac oretenus teste Pheiffero Theol. Jud. & Muham. p. 436. donec tandem literis mandatæ fuere, propagarunt, ſusque deque habentes, cùm tamen hanc ipsam *Sunam* æqua veneratione cum Alcorano Turcæ (& plerique alii Muſulmanni) fuſcipiunt, unde & nomen reportarunt, quòd *Sunnitæ* dicti fuerint. Verùm num ipſi Karræi puncta vocalia pariter respnuunt, ceu de Sadducæis liberiūs afferit Clariss. Hottingerus Thes. Phil. p. 36. valdè ambi-
go; quin contrarium planè mihi perſva-
deo, cùm aliàs laude meritò apud doctos
careret, quâ tota Biblia fuſcipere dicuntur,
nam absq; punctis textum ſacrum man-
cum & mutilum eſſe Wasmuthus, di-
gnus, qui hic unus nominabitur, Vind.
part. I. acerrime propugnat. Ex fra-
gmento insuper Epistolæ Antonii Lege-
ri, quod adduxit Wagenseilius Tel. ign.
Sat. p. 595. (non enim apud Hotting. in
Thes. Phil. ut vir iſte maximus afferit,
compareret, niſi in nova aliqua forſan
editione accessit) Karræos puncta voca-
lia à Moſe & Prophetis eſſe ſtatuere con-
firmor, In hoc autem crimen grave fa-
tis

tis committunt קראים, quod literam
 ubique textus simpliciter lequantur, &
 ut sive sensum grammaticum seu
 literæ unicè urgeant. Communis qui-
 dem Rabbinorum , testibus Hotting.
 Thes. Phil. p. 236. & Leusden. Phil. Mixt.
 p. 95. est regula: אין יוצא מקרא מידי פשטו Non egreditur scriptura ex simpli-
 tate sua, quam ipse רשי Raschi (sic per
 ראשׁ Rashi תיבורת seu literarum initialium
 compendium dicitur R. Schelomo Jarchi) in præf. cant. canticor. adducit ; sed hi
 pariter מדרש & sensum allegoricum ad-
 mittunt, dum hæc ajunt : מפורסם בונגו כי שבעים פנום לטור Manifestum est
 inter nos, vel Septuaginta legi esse facies,
 id est, tot modis posse explicari : & in
 Sanhedrin fol. 89. Talmudistæ enunciant
 כל המתרגם פסוק בצורתו זה בראשׁ qui-
 cunque exponit textum secundum formam
 suam (i. e. docente Baxtorio Lex. Talm.
 col. 259. secundum literam) is est men-
 dax. Rabbinicam ergo modò nobis alle-
 gatam regulam sic accurate explicat
 כל הזכה דאמרין : ק הליכות עולם
 אין חקירה יוצא מידי פשטו אין חכונה
 אלא שלא יוצא מפשטתו לגמרי והוא
 לשונם

לשונם אין מקרא וויצו מודיו פשוטו ולא
 אמרו אין מקרא אלא כפשוטו אבל יש לו
 פשוטו *Ubicunque dicunt*,
scriptura à simplici sensu non abduci-
tur, nihil aliud intenditur, quam illam
à simplici sensu non omnino abduci; *Sic*
loquuntur, scriptura à simplici sensu non
abducitur, non verò disunt, scripturam
non nisi simplici sensu accipiendam esse,
sed cum sensu simplici est illi allegoricus.
 Verum Karræi religiosius & ubique sola
 verba scripturæ attendunt, ut verè de
 Sectæ suæ asseclis Rabbi Jehuda ipse
 Karræus citatus Seldeno Ux. Ebr. p. 7.
 in præf. libri sui speciosò nomine
 שער ופרשו את וזרה dicti his indigitat:
 התורה כפשוטו כלו וורתה ומעותה
Exponunt legem secundum literam nec au-
gentes, nec minuentes; explicationem
enim textus nullam attendunt, nisi quæ
ex ipsis illius verbis fluit, & hinc se
veros legis jactant cultores, ut testis est
R. Leo de Modena apud Wagenseil.
libr. cit. p. 597. Utuntur tamen & ipsi
Karræi observantes Seldeno libr. all. p. 8.
quod non subticere fas duximus, avitis
scripturæ interpretationibus, sed non

traditionibus, qvà traditionibus, à ueris
quippe ipsis non largiuntur, sed pro-
lubitu easdem immutant & corrigunt,
haudqvaqvam eò dementiæ ac Rabba-
nitæ devenientes.

*Proh ! Rabbine pudet, longū te sanior ipso
Karreus, tantum candidiorque nitet,
Albanigros quantū flores candore Ligustra
Exsuperant, quantum Lilia cana crocos.
Tu fatuos altum sed sic caput exulis
inter,
In violis veluti celsa Tulippa suum.*

M O M . VIII.

Primarium Sectas nostras Rabbani-
tas & Karræos inter hucusque ad
nauseam ferè perlustravimus di-
scrimen, nunc prolixitatem brevitate
compensabimus, & per transennam so-
lum cæteros, ceu levioris momenti,
dissensus tuebimur. Secundum ergo,
in quo ab invicem וקראים רכנים eunt,
est in præcepto יבום seu officio Leviri,
& quidem ad conjecturam nostram sic,
ut Karræi, qui literam legis ne unguem
latum deserunt, debitum hoc stri-
ctè observent, & Fratriam plerum-
que ducant; nam inter 365 præcepta

negativa, quæ agnoscunt Judæi, hoc
 358 audit: *Uxor fratri absque prole de-*
functi ne nubat alteri, quam fratri su-
perstiti, simul in 248 præceptis affir-
 mativis hoc ipsis est 214: *Frater uxorem*
ducat fratri ad suscitandum ipsi semen;
 & expresse Deut. 25. hoc injungitur, li-
 cet certis modis ibidem dispensemur,
 ejusmodi tamen, qui maximè tunc
 temporis in ignominiam publicam
 vergebant, ut sagaciter subolfecit R.
 Maimonides in More Nevochim part. 3.
 cap. 49. p. 500, ac ipsa textus verba
 non obscurè innuunt, cum inculcant,
 quod fœmina sputaret בפניהם qui illam
 neglexerit, & quod vocaret בישראֵל שמו
 בְּיַהוָה בֵּית חֶלְצָה domus exuti calcei: Rabbanitæ verò ra-
 rissimè hoc legis præscriptum attendant,
 sed חֶלְצָה (sic separationem vocant)
 unicè fere eligant, ut Büxtorf. Syn.
 Jud. p. 651. & Leusden. Phil. Mixt. p.
 443. hodie vix ullibi Leviratus inter ipsis
 legem vigere enuncient. Illi autem
 qui à זְבּוּם liberatur Fratria calceum
 dextrum dextrâ exuit, Concilio Trium-

vrali

virali totaque coronâ ter ingeminante
 חלא חבעל חלא חבעל חלא
calceus exutus est, calceus exutus est, cal-
ceus exutus est; deinde coram ipso (sic
 בפנין exponunt) exspuit. A Leviro po-
 stea literas in hujus rei testimonium
 reportat, quas חליזה גט *libellum edu-*
cationis calcei nominant. Hujus formula
 in Gemar. Hieros. ad Tract. Sanhedrin
 fol. 19. talis exstat:
 כמוותך פלוני ופלוני כמותך פלוני בר פלוני
 חלייך פלונית בת פלוני לפלוני בר פלוני
 בפנינו דקרבת קרמנא וסורת סנורו
 מעוליו ריגליה רומינה ורקת קרמנא רוקא
 רמייחזו לבנה על ארץ ואמרה ככה
 יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחוי
 In confessu N. נ' N. exuit calceum illa N.
 filia N. illi N. filio N. coram nobis, ad-
 duxit illum coram nobis, וsolvit calceum
 pedis ejus dextri, וexspuit coram nobis
 sputum, quod cernebatur nobis, in terram;
 & dixit: Sic fiet viro, qui non edificet
 domum fratris sui. Formulam proli-
 xiorem longè vide apud Selden. Ux.
 Ebr. lib. 1. cap. 14. Ritus verò qui hic exhi-
 bentur apud Buxtorf. Syn. Jud. cap. 41.
 accurate satis delineatos cerne. Ipsius
 calcei exactum typum oculis si sub-
 H. 2 jicere

jicere placet,' Wagenseil. SOTAM p.
 664. inspice. Tertium Rabbanitas &
 Karræos inter dissidium est in gradibus
consanguinitatis locandis & in materia
incestus; Sic Karræi uxoris sororem
 etiam uxore demortuâ in vetitis habent,
 teste Seldeno llx. Ebr. p. 13, cum tamen
 Rabbanitæ seu Talmudici illam tunc
 ducere nunquam dubitarunt, sponso-
 re rursus Seldeno de Jur. Nat. & Gent.
 libr. 5. cap. 10. p. 615. & alias plures lege
 vetitas concludunt Karræi, quas Rabba-
 nitæ interdici negant: de quibus post
 Homerum Iliada scribere temerarium;
 eruditio hæc penicillo modò cum hono-
 re nominatus Seldenus llx. Ebr. cap. 3,
 4, 5, 6. delineavit. Quartus Karræos &
 Rabbanitas inter dissensus est in festorum
supputatione ac *ordinatione*; sic in festo
 Νεομηνίας, Ebræis קְרֵשׁ רָאשׁ dicto, Kar-
 ræi Novilunia à prima Lunæ apparitio-
 ne, Rabbanitæ secundum calculos à con-
 junctione ejus cum Sole inchoant. Pri-
 scis quidem temporibus manente Hie-
 rosolyma omnes Judæi secundum Φάσιν
 festum celebrarunt, & quidem initio ex
 relatione cujusvis cris & per accensos
 in

in summis montibus ignes, posteà autem cum fallaciter agerent **הַמִּנִּים** *heretici* (sic legit Mischna Hieros. sed Babyl. **וְכָבוֹתָם** Baithusæi habet) Assessores Sanhedrin duos emiserunt testes, qui plus quàm Lyncæis oculis prima Lunæ cornua observarent, & hos reversos rigidè examinabant, si verba utriusque sibi invicem respondebant, ratum ipsorum fuit testimonium, ut Tract. Rosch haschanah cap. 2. prolixè inculcat, & Buxtorf. Synag. Jud. cap. 22. ac Leusden. Phil. Mixt. dissert. 37. confirmant. Hodiè autem, ut dixi, Rabbanitæ Neomænias agunt secundum suppurationem Astronomicam à conjunctione Lunæ cum Sole; sed tamen per biduum, cum adhuc de mente Legislatoris, an voluerit primum Novilunii diem esse, quô Luna videri incipit, vel qvô primùm à Sole digredi initium facit, misereantur hæsitant. Quintum, in quo Karræi à Rabbanitis discedunt est in *purificationibus mulierum*; Rabbanitæ enim meretriciâ fronte contra expressa legis verba Deut. 12. 5. puerperam, si pueram enixa fuerit, non secus, ac si filium

peperit 40. tantum dies domi mansu-
ram esse statuunt, & his elapsis, ubi se
imprimis frigidâ aquâ totas à vertice
ad talos (ad quod etiam sævissima hye-
me tenentur Buxtorf. Syn. Jud. p. 123.)
abluerint, ad tori consortium resumunt.
Karræi verò legem præcise servantes,
tot domi absolvore dies puereras vo-
lunt, quot Moses præscripsit. Sextū in quo
Karræi & Rabbanitæ differunt est, teste
R. Leone de Modena, in *Divortijs*; For-
san Karræi, tot frivola ac vana qvæ hic
Superstitiosè observant Rabbanitæ, ceu
Buxtorf. Syn. Jud. cap. 40. aperuit, sal-
se rident. In multis adhuc aliis, ut in
ritualibus, in *cibis* &c. Karræos à Rabba-
nitis differre nullus dubito, sed quô mo-
do aut quibus intervallis, dicere hac vi-
ce non est meum; nec hanc qvi gla-
ciem fregit ullum scio. Morinum in
Exercit. Bibl. multa de his orbi litera-
torum promisso non me latet, num ve-
rò promissa servaverit cum Clariss. Hot-
ting. Thes. Phil. p. 36. incertus sum:
hoc ductu Carpzovii scio, ipsum in epi-
stola ad Buxtorfium fassum esse unicum
saltem Karræorū scriptum se habere, idq; R.

Aharonis. Ipsum maximum Wagenseiliū tantis peregrinationibus inclytum nulli se homini Karræo, nedum minimis Karræorum scriptis unquam supervenisse Tel. ign. Sat. p. 596. ingenuè fateri video: Summum pariter Buxtorfium se hactenus libros illorum fugisse Syn. Jud. p. 2. ult. lin. rotunde edicere cerno. Me ergò hic, ubi de arcanis Karræorum verba facienda essent, obmutescere non pudet, modò præprimis ex sententia mea cauſam evulgavero, cur tantos Viros Karræorum monumenta, imo ipsi Karræi latuere. Prioris ratio non alibi puto, qværenda venit, quām in pertinacia ipsorum Karræorum contumacissima, quæ tanta est, ut libros suos quibusvis modis Christianorum oculis (quæ communis omnium semper Verporum fuit invidia) surripere nitantur, imo vel in latebris & cryptis abscondant, ceu Auctor est gravissimus magnus Golius, hoc qui Hottingero in fide retulit, ut ipse testatur Hottingerus in Thes. Phil. p. 42.

*Proh quid Apella tibi tantus præcordia
circum.*

*Intus edax serpit livor, inane malum?
Aspicis obliquis oculis cur invide nostra
Commoda, cur pectus sic tibi felle madet?
Eripimus non nostra tibi sacra scripta,
voutes
Hæc modò, prospiceres sat bene Verpe
tibi.*

M O M. IX.

Cur autem ipsi Karræi maximis Viris
celabi potuerunt, in causa est jejuna
eorum paucitas; licet enim Judæo-
rum magna satis hodiè superet manus,
& in Germania, Polonia, Hispania,
Lithuania, Russia, Italia, Bohemia, Bel-
gio, Græcia, ac præcipue in Asia & Afri-
ca uberrima hujus lolii seges sit, sic ut in
duabus urbibus Constantinopoli & Thes-
salonica *sexcenta judæorum millia* nume-
rari publicam ferre famam asserat Bo-
sius diss. 3. de Stat. Europ. p. m. 341. &
ipse Moses Mikkotzi in *ספר מצות הגזען* ad 112. præcept. neg. *Duodecim istorum*
millia unius Toleti suo ævo fuisse te-
stetur; horum tamen plerique Rabbani-
tæ sunt, & exiles valdè ipsorum Karræ-
orum (sicut & olim Sadducæismus præ
Pharisaismo sectatorum sterilis fuit) ho-
die

diē reliquiae comparent, ut Pheifferus in
dedic. Theol. Jud. & Muh. & eō deveniat,
ut Rabbanitas hodie tantum non omnes
esse pronunciet, & Cunæus in Rep. Ebr. p.
m. 477. Karræos oppidò paucos esse
evulget. Rabbi nilominus Benjamin,
qui seculo Christi duodecimo floruit
in Itinerario pag. 28. Constantinopoli
המאות שבע מאות quingentos, pag. 52. Asch-
kalonæ הארבעים quadraginta, & pag. 57. Da-
masci מאותים Ducentos Karræos tunc
degisse asseverat; quin etiamnum hodiè
non adeò paucos horum superesse Con-
stantinopoli, Cairi, alibique in Oriente,
præsertim sub imperio Turcico, item
in Polonia, ac Russia testes sunt Bosius
l. cit. Hottingerus Thes. Phil p. 41. Bux-
torfius Syn. Jud. p. 3. Numerum inire
sustinet Antonius Legerus in fragmento
epistolæ quod ex Wagenseilio antea ci-
tavimus, & quidem sic, ut in Polonia
2000. Constantinopoli 70. Theodosia
in Taurica Chersoneso 1200. Memphis
300. Damasci 200. Hierosolymis 30. Ithi
prope Babyloniam 100. Zeginis in Per-
side 500. vel 600. statuat, apud quem fi-
des esto. Qvòd verò Clariss. Buxtor-

fius loc. all. etiam ipsam Italiam Karræos incolere afferat, adque fidem R. Leonis ipsiusque de rit. Ebr. scripti provocet, id maximus vir gratis agit Wagenseilio, cum ne γρὺ de sede Karræorum in Italia memoratus Rabbi ibi memorat, ceu videre est apud dictum Wagenseilium, qui ipsa Rabbini adducit verba Tel. ign. Sat. p. 596. ergo **לפי חירופותא שבסת** *Pro præcipitantia est error.*

Omni sic ævò què vilior exstitit herba,

Uberius foliis luxuriavit item.

*Sponte oritur carex, & crescit ubique
cicutæ;*

Gramina vix surgunt nobiliora sata.

Rabbanitarum seges est copiosior atque,

His nam Karræus dignior ipse parum.

MOM. X.

Ob illa, quæ in superioribus Rabbanitas & Karræos inter in principio fidei rebusque Ecclesiasticis annotavimus dissidia, ipsi Rabbanitæ tam immani & plusquam Vatiniano in Karræos odio flagrant, ut illos, **קואב הכלבים**, *sicut lupus canes*, **וכחטול העכברים**, *sicut felis mures* (ceu in Poëmatis argutit

gutit Emmanuel) habeant. Præcipuum, ad tantam ipsos virulentiam quod moveat, sine dubio est, quod Traditiones Talmudicas, quas ipsi ceu divinas venerantur, altô supercilios קראים (ut satis hactenus vidimus) despiciant; hinc istos מינויים *bæreticos*, כותום Samaritanos, צדוקים Sadduceos nominant, omnem insuper cum illis conversationem, omne commercium sanctè vitant, & longè adhuc religiosius connubiis illorum abstinent, ut ideo vix Karræi maxima licet cum dote filias suas elocare possint, adeò bonam mentem (ut tantum mihi de suo concedat Clariss. Cunæus Rep. Ebr. p. modò adductâ 477.) ejuravere putidissimi mortalium, ut malint pecuniam rerum reginam spernere, quam sacerum babere non ineptientem. Qvòd autem Karræorum conjugia tantopere Rabbanitæ repudiant, in causa est, qvia ipsos ממזרים seu spurios, teste R. Leone de Modena l. c. & ex ipsius auctoritate Buxtorfio pariter l. all. reputant, ac præceptum negatum 354 est: Nulla nubat spurio. Imo adeò Karræos Rabbanitæ fugiunt, ut si vel maximè aliquis illo-

rum Rabbanita fieri avet, ipsum non as-
 sumant, ut mihi auctor est saepius cum
 laude nuncupatus Buxtorfius l. c. Verum
 æquè bellè ac Rabbanitis cum Karræis,
 sic Turcis cum Persis convenit; licet
 enim hi in plurimis easdem buccas
 basient, Muhammed sc. p o Apostolo
 & scriptore θεοπνέυστῳ utriusque habeant,
 Alcoranum etiam, ut mutus θεότοξον,
 æquè venerentur, summum quoque
 utriusque Pontificem ac in sacris Antisti-
 tem, Persæ suum quidem Sedder, Turcæ
 verò suum Musti agnoscant; de Sedder
 sic Olearius Hodœp. Pers. p. 674.
 Der Seder ist das Geistliche Ober-
 Haupt / gleich wie in der Catholischen
 Kirchen der Papst; er wird vom Kö-
 nige und Kasi erwehlet / muss der Ge-
 lehrteste seyn / den Alkoran, und die ge-
 setze aus demselben wohl verstehen und
 wenn er / nicht nur allein in Geistli-
 chen sondern auch Weltlichen Gerich-
 te (am meisten aber in Criminal-
 Sachen) gefraget wird / sein Me-
 nung sagen können. Nach dessen
 ausspruch werden auch die Urtheil ge-
 fällt. Etliche Urtheil verfasset der Se-
 der selbst / und setz sein Pitschafft auss

die andere seite / und schickt es also zum Könige / welcher unterschreibt: **D**is ist die Meynung des **S**eders/ welche wir bekräftigen; und drückt seine Gerichts - Siegel darunter. De *Mufti* sic Wenerus Itin. Constantinop. (citatus Pheffero) pag. 56. Der Mufti ist bey den Türcken / wie sonsten bey den Catholischen der Papst / und das Haupt in allen / so wohl Geist als Weltlichen Sachen / ihr Gesetz / Religion / Gericht und Recht betreffend. *Utrique insuper diem Veneris ad jussum Muhammedis Alcorani Surata 62, ferientur, circumcisionem simul utrinque colant, & aliâ plura parili affectu servent; sibi invicem tamen maximè invisi mutuo odium fovent nunquam reconcilandum.* Et quidem eò, quod Persæ Sunam Turcarum , ut suprà indicavimus , rejiciant , *Ali* deinde genero Muhammedis injuriam factam , cùm *Abubeker, O-mar & Odisman* Muhammedi sucesserint , summâ protestentur vehementia ; & hoc ex symbolo fidei ipsorum sit : *Non est Deus nisi verus Deus, Muhammed Apostolus Dei, Ali prefectus Dei.* Hæc quoque blasphemia

phemia inter illos trita est: *quisquis' non fuerit instar pulveris ante fores Ali, licet vel Angelus fuerit, pulvis operit caput ejus; quæ omnia insigni ausu fusius deducit celeberr.* Pheiffer. Theol. Jud. & Muh. Exercit. VII. de *Alishiis & Sunnitis.* Sic autem sibi invicem Persæ & Turcæ abominatio sunt, ut contumeliosa alteri alteris affricent nomina, ita Persæ Turcas *Sekfūnnos, canes* vocant, ac Turcæ illos *Kisilbaschi Rothköpfe* ob rubras, quas gestant mitras, item *Aſnos Regis* (Ali sc.) insigniunt; imo se mutuò anathemati devovent, & vel ad necem usque prosequuntur. Eruditi cujusdam Persæ, teste Pheiffero, hoc est effatum: *Turca et si sit doctrina summus, tamen eum interficere fas est;* & Turcæ aliqui hæc dicta sunt: *Nos magis averjamur Persas magisque profanos habemus, quam ipsos Christianos.* At quò animo Saraceni seu Turcæ in Christianos sint, satis inde deprehendi licet, quòd ipse Alkoranus odium Christianorum præcipiat, & damnum, quod illis inferri queat, quamvis virulentissimum, approbet,

qui

quin persecutio Christianotum inter
Turcas cultus Dei vulgo audiat.

Vestra sed o tandem saevissima jurgia

Verpi,

Vestra Musulmanni vidimus obe satis;

Ipse soporiferum nunc Morpheus ecce pa-

paver

Incipit heu dulci, spargere rore suum;

Et placide nostris oculis obrepere somnus,

Ingenii sensim jamque labare vigor.

M O M. XI.

Si quidem occasione dissidii inter Rabbanitas & Karratos acerrimi, paucade parili Persarum & Turcarum dissensu præc. mom. inspersimus, verbum unum vel alterum de Muhammede horum religionis fundatore hic facere non gravabimur. Lucem hujus mundi Mubammed aspexit, & primos vagitus edidit A. C. 571, in urbe Arabiæ Mecca, Patre Abdallab, Matre Eminâ, non adeò in gente sua obscuris, licet tenuioris fortunæ Parentibus pronatus. Patrem nunqâ vidi, umbras enim hic adiit, cum adhuc ipse intra repagula matris lateret. Posthumus à matre sex annos educatus est, quibus elapsis & illa debitum naturæ sol-

veng

vens ipsum reliquit orphanum. Ab Avo
 ergo *Abdolmutleb* dicto suscep^{tus}, bien-
 nium ibi pueritiæ absolvit; sed hoc
 itidem defunctō, Patrui, cui nomen
Abutaleb, proporro gratiâ vixit, donec
 ab ephebis excesserat. Tunc intercessio-
 ne Patrui uxoris *Atechæ* operam suam
 prædiviti fœminæ nomine *Chadigæ* elo-
 cavit, qvæ de ipso in somnijs, ceu sibi
 ad testimonium Pheifferi persuadent Ar-
 abes, præmonita, non modo ipsum in
 famulitium assumpsit libentissimè, sed
 & ipsius mercedem præ cæterorum
 duplo magis adauxit; quin ubi aliquam-
 diu ipso ad negotiandum usus fuerit,
 eum annos natum 25. societate tori ipsa
 quadragenaria dignata est, & ex eo in
 conjugio 24. annorum tres natos qvat-
 vorque natas concepit. His nuptijs
 Muhammed ab angustia paupertatis
 emersus altius sensim spirare incepit, &
 novi quid, ut homo erat versutissimus,
 moliri. Summum ergo quô impostor
 laborabat, corporis malum, epilepsiam
 sc. in sui commodum vertens, ubi mor-
 bo isto miserè corriperetur, majesta-
 ticâ Gabrielis præsentia se prosterni va-
 fre

Vafre ingemuit, & hinc divina cum Archangelo colloquia, & Propheticas jactare ausus inspirationes novæ religionis semina inter Koreischitas spargere cœpit, idque anno ætatis 40, qui Christi erat 611. Sic *Surata 51.* pompose satis sponsore Pheiffero de ἀγγελοφανέα nugatur, & *Surata 93.* cum Gabriele diu sibi non fuisse sermonem subdolè conqveritur. Quod verò tralatitiū est, ipsū columbam sibi ad aures advolare pisis illic sepositis assvefecisse, & inde Spiritus S. jactitasse insurrectiones istud jure reijcit Pheifferus Theol. Jud. & Muhammed. p. 272. & nos maximi Grotii, has qvi nārias libr. 6. de verit. Relig. Christ. p. m. 277. pro veris agnoscit, ipsiusque Scaligeri à quo hæc Grotius persuasus fuit, credulitatem miramur, quod tam facile his fidem adhibuerint, & non potius attenderint, Muhammedē Spiritus S. confabulationem fingere non potuisse, qui Spiri- tū S. ignoravit, & nos quotquot plures Deitatis personas fatemur, falsè risit, ac *Associantes* nominavit, quin *Surata 4.* graviter pronunciavit: *Deus ei qui sociū ipsi adjungit, non remittit, alias remittit, cui*

vult. Verum enimvero, cum sic veterator delirat & reformationem patriæ intendit, populares ipsius gentilismi sui tenaces ipsum jam viduum, ceu novatorem insectari aggressi sunt; fugâ ergo ille salutem quærens ab urbe *Mecca* ad oppidulum, postea *Medinat alnabi* civitas Prophetæ, & simpliciter *κατ' ἔξοχην Medina* dictum se recepit. Hic nil nisi bel'a parans yarijs prælijs Patriam *Meccam* invadit, & crebris triumphis ad religionem suam suscipiendam adigit, ac eodem successu totam *Arabiam*, *Syriam*, *Palestinam*, *Persiam*, *Ægyptū* &c. imo non minimâ orbis partem sub jugo religionis subjugat, ut Grotius libr. cit. §. I. p. m. 272, ostendit. Sic armorum felicitate, quod miraculis aut persuationibus non potuit, affecutus est; Miracula enim impostor hic communi saniorum calculo facere nunquam potis erat, qui ipsi ergo adscribunt, quod magnam Lunæ partem abscissam in manica occuluerit, à lapidibus aliquando fuerit salutatus, totum exercitum paucis dactylis saturaverit, camelus illum noctu allocutus fuerit &c. Muhammedi unicè adulantur, & ipse his

his os obturat, dum teste Grotio *Surata* 17. 30. 71. se missum non cum miraculis, sed cum armis fatetur, & qvoties quis signa ab illo expostulavit, subdolè se substraxit, ut Pheifferus libr. cit. p. 271. demonstrat. Religionē autem quam agyrrata ille orbi obtrusit, centonē esse ex Judaismo, Christianismo atq; Paganismo compilatum vel pueris liqvet, in Alcorani quippe (qui Musulmannis, ut nobis Biblia, est) confabricatione non modò Præceptoribus Judæis, ut *Abdalla* filio Selam alijsque, sed & Christianis, Nestorianis sc. Monachis, & quidem *Bobaira* qvi ipsi ex Evangelio, Lege & Psalmis prælegit (conf. Hist. Orient. Hotting. p. 211.) & præcipuè quodam vulgò *Sergio* dicto usus fuit; & hinc maximus Bochartus in *Hierozoic.* part. I. col. 359. Sergium an Muhammedem auctore in Alcorani ponat, prudenter hæsitat. Qvæ à quibuslibet Muhammed desumpfit, vide adducta à Bosio diss. 3. de stat. Europ. p. m. 339. Qvam autem impia, absurdā & frivola liber hic Pseudodogmaticus ab *Abubekro* ex varijs schedulis informam redactus continet, ex liberaliter

horum allata messe apud Pheifferum
Exercit VI. de *Alkorano* judica, conf.
& Grotium libr. cit. §. 10. p. 282.

*Sed puppem verto, jam vela fugacia
terram,*

*Versus reflecto, littora quæque lego.
Me miserum! portu meditor subducere
cymbam,*

*Et pars magna mibi restat aranda
Salis:*

*Ergò parum dura, necede ferocibus Au-
stris,*

*Lude sed in vasto parva carina mari.
Tu clavum JEsu rogo cunctipotente gu-
berna.*

Dextrâ, per pelagi linteal Summa Rege.

CAPUT QVINTUM.

MOM. I.

Am post longas lucubrationes ad ul-
timam opellæ nostræ sectionem pene-
travimus, ubi communia Apellarum
deliria aperire ad promissa tenemur;
verum cum prolixo satis nos hactenus
labore maceravimus, ad Ebraeorum e-
nim sententiam **אחר מאירן טרחה** pro-
lixitatem comisatur labor, totā hanc spar-
tam

tam desereremus lubentissime, nisi in se-
 mel incæpto stadio nemini subsistere fas
 esse docti essemus, ex isto rursus Rab-
 binorum אומרים גמור *Incipien-*
ti aliquid dicunt perge, absolve. Opus er-
 go quod subterfugere nequimus susci-
 pimus, sic tamen ut ἡσθίει συνόψεις
 præcipua hic solum, eaque leviter at-
 tingamus. Ut totius ergo μαζαιολογίας
 Judaicæ imaginem in parva exhibea-
 mus tabula, עקרות seu *articulos* fidei
 Verporum 13. (inter quos fidem judai-
 cam R. Moises Maimonides coarctavit)
 hic adducemus, & quidem tot syllabis,
 quot eos Clariss. Buxtorfius in Syn. Jud.
 cap. 3. recenset; I. itaq; ipsis est articulus:
 אני מאמין באמונה שלימה שהבואר
 יתברך שמו הוא מנהיג וכורא לכל
 חכמים והוא לבדו עשה ועשה ועשה
 Fide perfecta credo, quod *Creator,* cuius nomen sit benedictum,
gubernator & *creator* sit omnium cre-
 turarum, & ille solus omnia fecerit, fa-
 ciat & facturus sit. II. יש אם בשם
 הוא ויחיד ואין וחירות כמותו בשום
 פנים והוא לבדו אלחינו הוא הוה ויהוה

Fide perfectà credo, quòd Creator, cù-
jus nomen sit benedictum unicus sit, &
nullum unum simile ipsi, & ille solus
Deus noster fuerit, sit, & futurus sit.
III. אַמְבָשׁ שִׁיחַ אֵינוֹ גּוֹת וְלֹא וְשׂוֹגְרוֹה
 משׁוֹגַה הַגּוֹת וְאַז לֹא שׁוֹם דְמוֹן כָלֵל:
Fide perfectà credo, quòd Creator; cuius no-
mén sit benedictum, non sit corporeus,
nec ulla comprehensione corporea compre-
hensibilis, & nihil omnino exstet, quod
illi sit simile. **IV.** אַמְבָשׁ שִׁיחַ הוּא
 רָאשֵׁין וְהוּא אַחֲרָיו *Fide perfectà credo,*
quod Creator, cuius nomen sit benedi-
cum, Primus sit & Ultimus. **V.** אַמְבָשׁ
 שִׁיחַ לֹא לְבָרוּ רָאוּ לְהַתְפִּלָּל וְאַז לְוַלְתָּהוּ:
Fide perfectà credo, quòd
Creator, cuius nomen sit benedictum, so-
lus sit adorandus, nec præter eum ullus:
VI. אַמְבָשׁ שֶׁכֶל רְבָרוּ נְכִיאָם אֶמֶת
Fide perfectà credo, omnia Prophetarum
verba esse vera. **VII.** אַמְבָשׁ שְׁנַבְיוֹאֹת מֹשֶׁה.
 רְכִינוּ עַלְוֹ הַשְׁלוֹם הֵוו אֶמְתוֹת וְשָׁחוֹת
 הֵוו אָב לְכָחָםִים לְקוֹדְמִים לְפָנָיו וְלְבָאִים
 אַחֲרָיו: *Fide perfectà credo, quòd pro-*
phetæ Mosis Doctoris nostri, super quem
pax, veræ sint; & ipse Pater omnium sa-
pientum sit, eum eorum, qui eum antici-
parunt,

parunt, tum illorum qui subsecuti sunt.

אמְבָשֵׁת שֶׁכֶל הַתּוֹרָה הַמְצִיא עַתָּה VIII
בּוּרִינוּ הוּא הַנְּגֻנָה לְמַשְׁחֵךְ רַבִינוּ עַלְנוּ
*Fide perfectā credo, quod tota
lex quæ hodiè in manibus nostris inveni-
tur, tradita sit Moysi Doctori nostro, su-
per quem sit pax.* IX.

אמְבָשֵׁת שְׂאַת הַתּוֹרָה IX.
לֹא תְּرָא מוּחָלָפֶת וְלֹא תְּהָא תּוֹרָה אַחֲרָת
מָאת חַבּוֹרָא יַתְבּוֹרָק שְׁמוֹ
*Fide perfectā credo, quod Lex hac nunquam mutetur,
nec alia lex à Creatore, cuius nomen
sit benedictum, danda sit.* X.

אמְבָשֵׁת יוֹדָא כָל מַעַשֵּׁה בְּנֵי אָדָם וְכָל
מַחְשְׁבוֹתוֹ שֶׁנָּאָמַר הוּא צָר וְחַר לְבָם וּמִבֵּן
אֵל כָל מַעַשְׂיוֹתָהּ
*Fide perfectā credo, quod Creator, cuius nomen sit benedi-
ctum, sciat omnia opera hominum چو-
mnes cogitationes ipsorum; ceu dicitur:
Ipse omnium corda pariter finxit, &
omnia opera eorum intelligit.* XI.

אמְבָשֵׁת שׁוֹגָםל טֹוב לְמַי שַׁוְשָׁמָר
מִצּוֹתָיו וּוּנְשֵׁה לְמַי שַׁוְעָבָר מִצּוֹתָיו
*Fide perfectā credo, quod Creator benedi-
ctus bonum illi, qui mandata ipsius ob-
servat, retribuat; puniat verò qui ea
transgreditur.* XII.

וְאַתָּה עַל פִּי שׁוֹתְמָה מֵאֲפִילָה חַכִּי אֶחֱכָה
*Fide perfecta credo adventum Messiae, & quamvis redardet,
 nilominus exspectabo illum omnibus diebus,
 donec veniat.* XIII.
 המתוּם בְּעֵת שְׁתַעַלָה רָצָן מֵאת הַבּוֹרָא
 וַתִּבְרֹך שְׁמוֹ וַיְתַעַלָה גִּכְרוֹ לְעֵד וְלִגְזָחָה:
Fide perfecta credo, quod erit resurrectio mortuorum, quando ita fers placitum Creatoris, cuius nomen sit benedictum, & cuius memoria extollatur in seculum & aeternitatem. His tredecim Articulis fidēs Apellarum innititur, qui satis λεοντα ἔξ οὐνχιῶν produnt; quamvis enim primō intuitu plerique horum sinceri videantur, illuminatis tamen si quis penitus eos oculis introspicerit, quid fuci in recessu habent, facile deprehendit. Quinque enim primi, qui Deum Creatorem, unum, incorporeum, aeternum ac unicè invocandum proponunt, nequissima religionis Judaicæ mysteria, ut sagaciter subolfecit Buxtorfius Syn. Jud. p. 24. negationem nempe Trinitatis & Christi Deitatis subdolè recondunt, nolunt quippe vesani Verpi illuc adigi, ut quem

quem unum tantò zelo profitentur, tri-
num simul eundem (in personis sc.)
credant, quod stygius liber חוץ אמונה
Munimen fidei dictus, & à summo Wa-
genseilio Tel. Ign. Sat. insertus, part. I.
cap. IX. & X. abundè ostendit. Nec
Christum Deum agnoscere volunt,
quòd humanitatem assumpsit, idque na-
turaliter in tempore, sic quippe corpo-
reum, & juxtà aeternum minimè esse
concludunt, unionem personalem ma-
ledicto risu traducentes, quod mcdò al-
legatus teter liber p. 116. ferociter in-
tendit, dum מרכיב מהלחות מושתת
הברוא Creatorem compositum esse ex
Divinitate & corpore nullo modo in-
numine aeterno locum habere posse eru-
ctat; quin meretricia fronte Christum
Deum non esse ex ipso N. foedere ipsum
probare anniti haud pudet part. II. cap. 7.
12. 16. 19. 21. 26. &c. quod ipse Ramban,
i. e. Rabbi Moses fil. Nachmanis, in di-
sputatione cum Monacho Paulo Chri-
stiani, quam etiam in libr. cit. adduxit
Wagenseil. nefandè p. 40. approbat.
Sic ubi Christum merum mortalem esse
sibi persuadent, nefas esse ipsum invo-

care eadem vesania statuunt, & אָנָּה
 רְאֵוֹ לְבַטוֹּחַ בְּנָה non licere fiduciam in
 eum reponere, ut lib. cit. *Munimen fidei* p. 403. effutit. In quatvor pariter Arti-
 culis sequentibus virus lethiferum latet,
 Christum namque Doctorem cœlestem
 fuisse non obscurè negant, totumque
 N. Testamentum relegant, ceu quod
 Mosis legem, quam עֲמֹד עַד אֶחָרָה duraturam ad finem seculorū volunt Apel-
 læ, & hos inter auctor *Nizzachon* p. 257.
 immutat; in quod nefandè detonat *Mu-
 nimen fidei* part. I. cap. 19. Nec deci-
 mus Articulus omni veneno caret, Chri-
 stum enim nullius cogitationes scivisse
 arguit, cum has novisse unius Dei (à
 quo Deitatis solio Servatorem scelere
 æternum luendō deturbat) esse afferit.
 Undecimus porrò quòd Christi meritum
 in totum sub pedibus calcitret, dum pro-
 priis operibus hominem salvari decer-
 nit, טְהֻרָּה טְהֻרָּה רְיוֹמָה luce meridianā
 clarus est. Hinc horrenda R. Simeonis
 promanavit blasphemia in Tract. Succa
 cap. 3. teste Hieron. de Sanct. fid. p. 109.
 sic allata: sum ita dignus & justus, quòd
 si voluisssem, pro meritis meis essent omnes
 homi-

bomines, qui nati sunt in mundo, postquam ego natus sum, usque in hodiernum diem. à die Iudicii liberati. Et si Eliezer filius meus esset tecum, possemus ab eodem iudicio liberare omnes, qui nati sunt in mundo, à die quo creatus est, usque in diem hunc. Et si Jonathan filius Uzielis esset nobiscum, possemus genus humanum liberare totum, à principio creationis mundi usque in finem. Quō Simeone ne hilum sanior Verpus ille, qui Buxtorfio, ipso testante Syn. Jud. p. 25. retulit: Non cupio pro peccatis meis quam satisfaciat, vulpecula sua pelle luit. Sed פָרָשׁ עַל פְנֵיהם fit stercus super os ipsorum.

Verpe miser nescis, quæ fundis dicta scelestæ,

*Euomis, & nescis ipse, quid ore miser.
Insanò Christi meritum cùm respuis auju,*

*Æternum propriâ tu quoque pelle lues.
Sulphureas medium tunc inter Apella
pigebit*

Te flamas horum, nec piguisse juvet.

MOM. II.

Articulus autem duodecimus quantum insaniae foveat, solstitiali Solis radio

radiô clariûs elucescit, vel, (ut scum
 Talmudistis ex Tract. Pesach. fol. 74.
 loquar) זג כזוא חירא lucet ut num-
 mus candidus; Messiam enim quem
 nos (Deo יתברך שם נ omnis cuius no-
 men sit benedictum laus) ante septende-
 cim jam ferè secula venisse certò sci-
 mus, adhuc expectandum esse Verpis
 persuadet. Hinc licet Apellæ adven-
 tum Christi in pandectis S. promitti fir-
 miter doceant, & de hoc qui ambiget
 הָוָא מִכְזֹב הַתּוֹרָה כֹּלָא
 scripturam S. mendacii arguere bene dicant,
 quin Targum tum Onkelosi, tum Jo-
 nathanis ubique ubi de Christo vatici-
 nium esse subolfecit, expressè nomen
 משיח adhibuerit, ut locis ultra 70,
 adductis ostendit celeberr. Buxtorf. Lex.
 Talm. col. 1268. & seqq. Messiam tamen
 quamvis illum dudum apparuisse Ray-
 mundus Mart. in pug. fidei part. 2. cap.
 3.4.5.9.& 10. nervosè ostendar, adhuc re-
 cutita ista natio præstolatur, nec IESUM
 Nazarenum Christum fuisse credere
 vult, ut ut tot argumentis ipse (ut hunc
 locô omnium hic nominem) B. Kro-
 mäjerus Theol. Pos. Pol. art. 3. p. m. 152.
 &

& seqq. hujus illos convincit, & ipfi Patres Synedrii ævo Christi sedentes non potuerunt non scire vel saltem suspicari ipsum, quem damnarunt, Messiam esse, ceu doctiss. Lightfoot. Hor. Ebr. & Talm. in 4. Evang. p. 1074. argutè colligit; Imo totam plebis Judaicæ massam non latuisse Christum ijsdem, quibus venit temporibus, revelandum esse, satis superque demonstrat, quod de Baptista dubitarint, annon ille Messias Luc. 3. 15. & maximè, quòd ante adventum Jesu nullus, sed post multi Messiae sibi honores arrogaverint afferente Lightfoot. libr. cit. p. 1061. Sit exemplo impostor, qui בר כוכב appellari vulgò voluit, hic anno ab urbis destructione 52. Messiam se jactans, gentis suæ colla jugis Romanorum eripere promisit, qua vanâ spe in tantum pectus cujusvis mulxit, ut R. Akiba, cui testante Buxtorfio 24000 discipulorum erant, ipsi publice, ut refert Tract. Taanith cap. 4. acclamare non dubitaret משיחא מCKERה En ipsum Regē Messiam; imo armiger ipsius esset teste Maimonide in Jad Chazaka cap. II. Sed tan-

tandem ἄνθεκας ἀντὶ θεσμού se repe-
rijisse Verpi experti fuere, dum miserri-
mâ strage & tot millium suorum san-
gvine stellam hanc gladio Imperatoris
Adriani occidere cernebant; unde ipsum
hodiè non כוכב sed בֶּן כֹּוֹבֵד insigni-
unt, quod R. Gedalias in Schalscheleth,
citatus Josepho de Voisin in observat. ad
Raymundi pug. fidei part. 2. cap. 2. no-
tavit, dum ait: איש קם אחר חורבן
שוחח נקרא בֶּן כֹּוֹכְבָא שְׁקָן דָּרְשׂוּהוּ עַל
פסוק דרך כוכב ואחר לפיו שמרד בקייסר
ארדריאנו קראווהו בן כוכב *Post exci-
dium surrexit vir vocatus Bar Coceba,*
nam de ipso interpretabantur dictum
Num. 24. v. 17 Procedit stella ex Jacob,
postea quia rebellavit adversus Cæsarem
Adrianum, vocarunt eum Ben Coziba.
Quod autem in Tract. Sanhedrin cap. II.
Chelek dicto, ipsos judæos *Bar Coziba*
occidisse docetur, de primo hujus no-
mitiis hoc Rabbinos pronunciasse dicen-
dum; duo enim hoc eodem nomine
fuerunt, ut ostendit Raymundus in pug.
fidei l. cit. & in observat. ad hunc Jose-
phus de Voisin ex Tzemach David com-
probat. Verum Messiam, ut dixi, cum
vide-

viderunt, videre Verpi noluerunt, nec
 JEsum pro Propheta, nedum Messia
 agnoscere, ipsis Muslimannis hic longè
 deteriores, qui JEsum, qvamvis illum
 Dei filium nolint, conf. Grotius de
 Rel. Christ. libr. VI. §. 9. à Deo tamen
 legatum fuisse & rectè Judeos docuisse
 fatentur teste Grotio libr. cit. p. m. 274.
 Alcorani *Surata V.* & *XII.* (sc. secundum
 interpretem antiquum Latinum, qui Su-
 ratas denariō auxit & **CXXIV.** fecit,
 cùm Arabibus **CXIV.** sint, & his *Surata V.*
 sit III. ac *Surata XII.* sit V.) imo Jesum fuisse
 Messiam in Lege ac Prophetis promissum
Surata XXIX. enunciant. Varia ergò
 Judæi hodie effugia quærunt, & quid de
 Messia suo statuent, miserè fluctuant;
 præcipue quid Eliæ cuidam regerent,
 qui in modò cit. Tract. Sanhedrin cap. II.
 fol. 97. inculcat: שָׁתַּה אֲלֵפִים שָׁנָה עֶזְזָה
 עַלְמָא שְׁנִי אֲלֵפִים תֹּהֹז שְׁנִי אֲלֵפִים תּוֹרָה
 שְׁנִי אֲלֵפִים יְמֹת הַמָּשִׁיחָה
Sex mille annos durabit mundus; bis mille annos erit inanitas, bis mille annos lex, bis mille annos erunt dies Messiae, perplexi hærent. Pars
 clapsō equidem quarto millenario
 Messiam venire debuisse, sed ob peccata

populi non vénisse in vertigine & summo animi deliquio pertendunt: alii Eliam indeterminatum relinquere, an in initio vel exitu postremorum duorum milenniorum adesset, friviolè perhibent, ac his diris natales Messiae scrupulosius inquire qvemlibet deterrent תִּפְחָה רֹוחֵן (vel ut habet Talmud loc.cit. יטע) קַרְצָנִין שֶׁל מְחַשְּׁבֵי Rumpatur *spiritus sup-putantium tempora.* Reliqui parùm sani-ores Messiam quidem reverà natum esse, sed propter peccata illorum nondum re-velatum asserunt, hoc R.Nachmanides in disput. quam ex Wagenseilio allegavimus p.32.34. propugnat; sic & sponsore Buxtor-fio Syn. Jud. p: 721 R.Schelomo Jarchi ali-cubi fatetur *Majores existimasse, Messi-am eò die natum, quò Hierosolyma ulti-mùm desolata est;* Imo ipsi Gemaristæ Hieros.Berachot, fol. 5- matrem Christi introducunt clarè edicentem, quò die Christus natus est, vastatum esse templū; ceu nuper mihi videre licuit ex parti-cula istius Gemaræ allata à Lightfoot; Hor. Ebr. in 4. Evang. p. 200. quibus Gemaræ delirijs gemella habet Bereschit Rabba, ut apud Raymund. pug. fid. part.

z. cap. 6. verba prostant. At ubi tamdiu
 Messias delitescit æquè hi ac omnes Verpi
 ignorant; illorum enim aliquot somniant,
 ut auctor est gravissimus Buxtorf. l. cit.
 ipsum in Paradiso morari fœminæ capillo
 alligatum, idque ex Cant. Canticor.
 cap. 7. v. 5. elicere sudant; R. Nachmani-
 des disp. cit. p. 37. illum in Paradiso de-
 gere nudè asseverat; Talmudistæ Tract.
 Sanhedrin fol. 98. ad portam urbis Ro-
 mæ inter ægrotos & leprosos ipsum se-
 dere, ac R. Josuam filium Levi illum
 ibi reperiisse effutiunt. Nec minus in
 eo Apellæ delirant, quod duos sibi, ut
 præter Buxtorfum, Henr. Otho Lex Rab.
 Phil. p. 371. & Grotius de verit. Rel.
 Christ. lib. V. p. 256. ex R. Sal. Jarchi ad
 Esai. 24. ex Tract. Succa fol. 52. & Avoda
 Zara fol. 5. probant, fingunt Messias,
 משיח בר יוֹסֵף & משיח בר רֹאשׁ (quem &
Ben Ephraim Targum incerti Auctoris
 Cant. IV. v. 5. ac ipse Menasseh Ben
 Israel de Resurr. libr. 3. p. 290. 295. no-
 minant) & hanc quidem in acerrimis
 prælijs cum *Armillo*, quem è lapide mar-
 moreo virginem exactè repræsentante e-
 gressurum, & pro Edomæis jactatu-

rum משׁיח אָנָּי אָנָּי אלהֹכֶם *Messias e-*
go, Deus vester ego sum blaterant, occi-
 dendum esse; illum verò omnes Israëlis
 hostes igne & sulphure cœlitùs demisso
 prostraturum, ac è misera, qva hic pre-
 muntur inter gentiles captivitate, se in
 terram melle & lacte fluentem deporta-
 turum esse garriunt, spiritualem à vin-
 culis peccatorum solutionem à Messia
 suo experere ignorantes. Ubi autem Cana-
 neæ sata, imo hortum Edenis cum Messia
 ingressi fuerint, illum Regium ipsis ad-
 ornaturum convivium, cuius apparatus
 tantus erit, ut similem Sol nunquam vi-
 derit, falso jactitant, uti Tract. Taanith
 fol. 25. Pesachin fol. 119. Bava Batra fol.
 75. ad tedium videre est. Ludi præpri-
 mis ibi ante epulas erunt exhibendi, &
 illi maximè insveti: procedet enim in
 arenam monstrum horrendum, ingens,
 Behemoth cum Leviathan, & cùm ille
 acutis cornibus in hunc squamis ceu
 loricâ munitum frustrà fertur, nec alter
 alterum viribus excedit, sed uterque
 prælii tandem fervore defatigatus cor-
 ruit, risus effusissimus omnibus excita-
 bitur. Messias verò strictò ense prosi-
 liens

liens ambos neci dabit, veribus deinde
 imponi, & in dapes exquisitissimas Ju-
 dæis parari præcipiet; nec iussa res mo-
 rabitur, sed cuilibet Verporum ad au-
 ream mensam accumbenti Behemoth
 benè tostus apponetur, & mox Leviathan
 cum fœmellis utriusque salitis, justis ju-
 dæis ab incunabulis mundi reservatis ad
 nugas Baba Bathra fol. 74. Quin & avem bar
 Juchne famelicis Verpis in hoc convivio
 bolum fore delicatissimum Elias Levita in
 Thisb. teste Buxtorfio refert. Hanc mensā
 mensæ secundæ excipient, omneque ge-
 nus fructuum ex horto Edenis profe-
 retur, imo poma ipsius arboris vitæ ipsiis
 comedenda dabuntur. Gulæ verò tot
 quæ devoravit periculum esset præsentis-
 simum, ni poculum hanc refrigeraret,
 nam ipsi alicubi dicunt: אכילה בלא
 כמכתה בלא רטוּתָן cibus absque potu
 est sicut vulnus absque emplastro; in-
 fundetur ergò vinum fragrantissimum
 in paradiſo genitum, & à primis lactan-
 tis mundi natalibus in torculari vel
 cella Adami repositum, quod Deo,
 Michæle, Gabriele, Abrahamo, Jacob,
 Mose, Josepho, ceu indignis, renuenti-

bus, Rex David in poculo 221. logorum
 consecabit, & dein affatim haurient
 Judæi. Epulis finitis choreæ instituen-
 dæ erunt, & lætitia omnibus numeris
 exercenda, nam מחול לעשות ק'ה ב'ה
 לזרקים וחוא יושב כניהם ב'ן ע'ן
*faciens Deus locum vacuum pro justis, et ipse
 sedebit inter eos in horto Edenis,* inquit
 R. Eliezer in Tract. Taanith, fol. 31. Vi-
 vent demum sub Messia & posteris ejus
 (uxores enim Regum filias ducet, & libe-
 ros progignet) in perpetuo flore, pla-
 cidissima quiete, omnigena felicitate:
 Tam frivola de suo Messia & vita futura
 (nam finem mundi cum diebus Messiae
 Judæi conjungunt, ut ostendit Menas-
 seh ben Israel de resurr. libr. 3. cap. 2. &
 & 3. confundentes sic secundum Messiae
 adventum cum primo, undè merito
 apud Raymundum Martini in pug. fidei
 part. 2. cap. 5. §. 7. vapulant) Verpi som-
 niant, quæ tamen metaphoricè expli-
 canda esse omnia vult citatus Menasseh
 ben Israël libr. 2. cap. 19. p. m. 225. & an-
 te illum Judæorum alii, licet & ipse
 libr. 3. cap. 9. cibo ac potu beatos usu-
 ros, uxoresque ducturos esse defendat.

*Ut cæcutit iners ad Solis Noctua lumen,
 Talpa nitens Phæbiceu fugitatq; jubat:
 Sic ortos Christi radios odistis Apellæ,
 Caligo vobis lux quoque diva fuit.
 Nunc igitur cingunt æternæ, Cimmeriæq;
 Vos tenebræ, vobis janua clausa Poli.*

MOM. III.

DEtinuere nos aliquādiu deliria Ver-
 porum de venturo Messia inselissi-
 ma, jam articulum eorum ultimum
 examinabimus, & quid de resurrectione
 statuant introspiciemus. Nec hic ergo
 in totum se sanos Apellæ præbent, sed
 pars illorum pios saltem, alii solūm Isra-
 ēlitas, exclusis gentibus, resurrecturos
 esse somniant: illud R. David Kimki (per
 רְדָק seu abbreviaturam Radak dictus) R. Moses Gerundensis, &
 R. Saadias Gaon voluerunt; hoc R. Bechai
 placuit. Verba ipsius R. Bechai in libro,
 qvem, כָּר הַקְמָה Cadus farine incrisit,
 fol. 8. sic habent: ארבע מעלות פרטיות כר
 לישראל בלבך ולא בשער האומות והז
 עץ כנען וחתורה והנכואה וחיות המתים
*Quatuor dignitates speciales sunt Iudaæi,
 que non gentibus patent: terra nempe
 Canaan, Lex, Prophetia & resurrectio mor-*

tuorum, quæ verbis parum immutatis repetit in comm ad Deut. 18. & 33. ut apud Buxtorfum Syn. Jud. p. 31. videre est. Sed os ipsi compescit Menasseh ben Israel, Judæus seculi nostri non indoctus, libro, quem sæpius allegavimus, de resurr. mort. & quidem part. 2. cap. 9. ubi gentes non modò qui piè sed & impiè vixerunt resurrecturos esse propugnat, & licet Bileam à resurrectione excludit, assentiens modeste dicto isti Veterum ארבעה הרים אן להם חלק לעולם הבא ואלו הם רואג אחריתופל וגחזי Quatuor Ediotot (seu Idiotis, sicuti Buxtorfius Lex. Talm. col. 595. hanc vocem explicat) non erit pars in futuro seculo, nempe Bileamo, Doëg, Achithophel & Gebazi, tamen de resurrectione ad gloriam hoc intellexisse videtur; totâ quippe ista pagina, quæ ipsi est 184. de gentibus agit, qui non tantummodò resurgent (ut ipsa ipsius sonant verba) sed etiam beatitudinis futuri seculi participes erunt. Liberalis scilicet est, in distribuendo vitam æternam etiam gentilibus, uti Socrati, Platonii &c, illo se veterum defens:

אין קדוש ברוח הוא מkapח שכיר :
Deus non fraudat præmio ultam creaturam, item חסרו אמות העולם יש להם חלק לעולם הבא
pis ex gentibus mundi pars erit in futuro seculo.
 Quod quidem in judæo non miror, qui Christum salutis æternæ proram & puppim unicè esse profundissimè ignorat.
 Alterius vero sententiaæ Patronus R. Kimki ad Ps. 1. sic commentatur : הרשעם לא תרשום נפשם
 תהוות להם תקומה אלא תאבר נפשם עם גופם ביום המיתורæ
Impiis non erit resurrectio, sed peribit anima ipsorum simul cum corpore in die mortis, & ad Es. 26.
 תחיות המתים לצורקים ולא לרשותם
vivificatio mortuorum est piorum, non autem impiorum. Quibus nanijs suis σοφὸν Φαρμακὸν Rabbi hic cum nominatis asseclis R. Mose Gerundensi, & R. Gedalia ex hoc veterum effato querit : גבורת גשםם לצורקים ולרשותם אבל תחיות המתים לצורקים בלבד *beneficium pluviae tum justis, tum injustis commune est, resurrectio autem impiorum solis pis.*
 Sed insaniam horum corrigit Menasseh ben Israel, dum libr. 2. de resurrect. mort. cap. 8. p. 182. non veterum, quorum de

ore hoc de pluvia dictum primum ebullivit, mentem fuisse docet, simpliciter asserere justis solis resurrectionem fore, sed quid discriminis pluviam inter & resurrectionem intercedit inculcare voluisse, cum illa æqvè piis ac impiis, sata utrorumque irrigando prodest, hæc autem solùm pijs in bonum cedit, impiis vero in sulphurea styge misere cruciandis nil nisi summam accelerat pestem. Qvin idem Menasseh libr. & cap. cit. illud, quòd antiqui istos, qui Deum esse negant, legi divinitatem derogant & resurrectionem mortuorum inficiantur, à resurrectione exceperint, de resurrectione ad gloriam interpretatur; quæ num curaverit doctiss. Leusdenius, cum Phil. Mixt. dissert 19, p. m. 135. annotavit Menassen loc. cit. reverà à resurrectione excludere omnes, qui tria hæc (modò quæ memoravimus) negant: Deum sc. esse, legem esse divinam & fore resurrectionem, totus nescio; forte injuriam sibi fieri quereretur Menasseh, si ab inferis ipsi redire daretur, apertis siquidem verbis libr. sæpius cit. p. 181. de his enunciaverit, expergiscuntur ac resur-

resurgent, ut aeternum crucientur, unde
 satis constat ipsum a resurrectione ad vi-
 tam hos modo rejecisse. Et de hac pa-
 riter (resurrectione sc. ad vitam) anti-
 qvos Ebraeorum locutos fuisse autumo,
 cum in vetusto comment. מדרש שוחר טיב Midrasch Schochad tobh (edito no-
 vissime Pragæ A. 1613. testante Pheiffero
 in Theol. Jud. & Muhamed. Exercit. 2. p.
 124.) edixerunt: רור המבול אין להם חלק generationi diluvii non erit
 pars in futuro seculo, & parum aliter in
 כל Pirke R. Eliezer sic: המתוים עולם לתחיות המתים חוץ מרור
 המתים עולם omnes mortui resurgent in resur-
 rectione mortuorum, excepta generatione
 diluvii; præcipue cum in Sanhedrin
 de his dicitur לא יקמו במשפט non con-
 sistent in judicio, phrasi eadem cum illa
 quæ occurrit Ps. 1.5. quam Menasseh ben
 Israel libr. cit. p. 180 sic exponit, resur-
 gent quidem, sed non consistent. Nam
 etsi ad nauicam usque judæi jactent
 כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא
 Omnis Israel particeps erit futuri seculi,
 id est, seculi futuri beatitudine fruentur,
 exponente Menasseh libr. cit. p. 181. de

horum tamen salute veteres desperarunt. Certè per עולם הבא in specie seculi futuri gloriam, tum Menasseh Ben Isræl in libr. cit. ut ipse p. 181. & 233. satis aperit, tum alios Rabbinos sape innuere nullus dubito; sicuti etiam per עולם הבא intellexit R. Moses Maimonides, teste iterum Menasseh de resurr. libr. III. cap. I. p. 246. *seculum animarum*, quo nomine Verpi vocant statum, in quo animæ, quamdiu separatae sunt, degunt; de quo Auctor ספר עקרים (quem Buxtorfius Syn. jud. p. 25. Joseph Albo nominat) allegatus à Clariss. Josepho de Voisin in observat. ad proœmium pug. fid. Raymundi Martini fol. 159. vel ad editionem Parisiens. fol. 128. libr. 4. cap. 31 profert: מרגה זו עין שמשה ואחרו נתונין בו משעת פטורותם עד עתה אין כמרגה חוי העולם הבא אחר תחיית המתים Gradus borti Eden, in quo versantur Moses & Abaron à tempore mortis usque adhuc, non est sicut gradus viæ futuri seculi post resurrectionem mortuorum. E meliori ergò luto Menassi huic præcordia Titan finxit, quod contra

ra popularium vesaniam æqvæ impios
 ac pios, gentes ac Israelitas resurrecturos
 esse asseveraverit; veluti etiam caute
 satis libr. citat, cap. 2. istorum rejicit
 vertiginem, qui **גָּלְגֹּל הַמְתּוֹם** voluta-
 tionem mortuorum somniant. Vana
 enim plurium ex Verpis imaginatio est,
 resurrectionem solùm in terra sancta
 fieri, & qui alibi vita excedunt, illuc
 per interiora terræ viscera devolvendos
 esse; Sic liber antiquus **הַזָּהָר** Zohar
 col. 206. *Non dat Deus mortuis animas
 nisi in terra Iſraelis*, & clarius Talmud
 Hieros. Tract. Chilaim cap. 9. *An Rabbini,*
qui moriuntur in captivitate pereunt?
*Dixit R. Simai: Deus perforat ipsis ter-
 ram & illi devolvuntur instar dolio-
 rum vini, postquam in terram (sanctam
 sc..) pervenerunt Spiritus ipsis redit
 ad ipsos.* Hinc sua sumvit Auctor, quisquis
 fuerit, Targum quinque libellorum,
 quæ Cant. canticor. cap. 8.v.5. inferuit:
*quando reviviscerunt mortui, mons oliva-
 rum findetur, & omnes Israelitæ mortui
 inde prodibunt; justi quoque qui in cap-
 tivitate mortui sunt, venient per cavernas
 subterraneas & exhibunt de imis montis
 oliva-*

olivarum partibus. Verum siquidem
 זהות גלגול voluntatio hæc piis molestiæ
 satis causatur ad testimonium Talm. Ba-
 byl. Tract. Chetubhot cap. 13. tale:
 גלגול לזרקים צער הוא
 hinc Raschi seu R. Schelomo Jarchi ad
 Gén. 47. Jacobum sic filio loquentem
 introducit: אל נא תקברני במצרים שטופה
 להוות עפרה כנום ושהוא מתו חוצה לארץ
 Ne *sepelias me in Ægypto, quia venturum*
est, ut pulvis illius pediculi fiat, & quia
extra terram Canaan mortui non revi-
vissent, nisi per dolorem volutationis per
cavernas, quæ fusiū liber Tanchuma ad
 hunc locum dederit, ut cernere datur
 apud Buxtorfum in Lex. Talm. p. 439.
 item Syn. jud. p. 36. Certe adhuc hodie
 referente Buxtorf. in Syn. jud. p. 38. opu-
 lentiiores Verpi Palæstinam adeunt, ut
 mors illic ipsos corripiat, ac sic voluta-
 tionis dolores effugiant. Sed hæc deli-
 ria Menasseh, ut dixi, ad ultimam pru-
 denter relegavit Thulen, in totum ta-
 men nec ipse in articulo hoc de resurre-
 ctione defœcati cerebri; apertè enim
 libr. sapissime, cit. p. 180. resurrectio-
 nem

nem generalem ac omnibus hominibus communem fore negat, isto præser-tim motus, quòd Dan. 12.v. 2. dicitur : **רַבּוּם מִשְׁנָנוּ וְאֹזֶן כָּל וְשָׁנָנוּ עֲדַמְתָּ עַפְרָ וְקִיצוֹן** multi ex dormientibus (& non potius omnes dormientes) in pulvere terræ ex-pergiscerunt. Pariter libr. cit. p. 218. cum libro Zohar, omnes quorum ani-mæ per μετεμψύχωσιν in alia transi-erunt corpora, à resurrectione simplici-ter excludit. Quidam etiam p. 178. & 232. Massechet Rosch haschana assentitur, tres classes resurgendorum statuendo, & intermedios quosdam, qui in gehen-nam descendent, indeque rursus ascen-dent, somniando. Et de his sane medijs **שְׁקוּלֵן שְׁעֻנוֹתָוּם וְחִוּתוֹם** quo-rum peccata & bona opera æqualia sunt, ut loquitur cit. Tract. Rosch haschana cap. i. mira sibi persuadent Apellæ ; post duodecim menses hos ab igne gehen-naæ liberari credunt, & quidem vi pre-cis **קְרִישָׁה** dictæ, quam relictæ per inte-grum annum pro defuncto recitare te-nentur. Fabula de hoc non illepida in Tal-mude, & quidem ex fide Auctoris specu-li ardenter in Tract. Chalah prostat, quam

ex Buxtorfi Syn. jud. p. 709. exscribere non grave ducemus, sic ergò habet: Quum R. Akiba aliquando spatiatum ivisset, obviam factus est illi vir, eo lignorum fasciculo onustus, cui ferrando neque asinus, neque equus par fuisse. Interrogavit R. Akiba, an vir esset, an verò spectrum? virum se esse respondit, jam quidem mortuum, & sibi singulis diebus tantum onus in purgatorium deferendum esse, quò miserrime propter peccata in hoc mundo perpetrata uretur. Interrogavit Rabbi, an filium superstitem reliquisset? qui uxor illius, qui filius ejus vocaretur, & in qua urbe habitarent? Quum hæc omnia rescivisset, illuc se contulit, filiumque illius inventum precem קדש docuit, & singulis diebus pro patre suo recitare jussit; hoc enim pacto ex purgatorio liberatum iri. Cum verò filius didicisset & aliquamdiu recitasset, vir ille Rabbino noctu in somnis apparuit, gratiasque egit, & se ex purgatorio liberalum, & in horto Eden jam esse confessus est. Hinc & hodie moribundi lætantur parentes, filium qui reliquerunt superstitem, ut testis itidem est

est Buxtorf. libr. prox. cit. p. 30. & 710.
quasi per hunc à purgatorio exstrahe-
rentur, vana se spe miserè demul-
gentes.

*Vestra satis tandem Virpi mysteria
vidi,*

*Intuitus coram sum satis atque fidem
Heu nimis occæcata fides, cui nulla salutis*

*Vel spes affulget, Ditis at aula patet.
Et te tanta tamen rabies prob! cepit*

*Apella,
Hanc fassus vita lumina claudis ovans.*

MOM. IV.

SPe prolixius pagellarum nobis nu-
merus crevit, dum pro viribus i.e. fi-
dei judaicæ articulis lucem aliquam
affundere, & quod in interiori sine
recondunt in apricum protrahere sudavi-
mus; testimonia fatemur judæorum unicè
Rabbanitarum hic adhibuimus, & Kar-
ræi nullius de his mentem citavimus;
scripta enim aliqua Karræorum nec ipsi
habemus, nec huc facientia citata u-
spiam vidimus: num ergo æquè frivo-
la hi cum Rabbanitis ad articulos hos
commentantur, certi nihil ponere au-
demus; longè tamen in nugis præcipue
longes ad

ad postremos duos concumulandis ipsis
 Rabbanitis parciores esse Karraeos cre-
 dimus. Proporrò autem qui hos articu-
 los fidei Verporum inspicere avet, con-
 sultat R. Moſen Maimonidem in *Sym-
 bolo fid. jud.* R. Iſacum Abarbanel in
 רָאשׁ אַכְנּוֹת סְפִר seu libro de ca-
 pite fidei cap. i. & seqq. item R. Abra-
 hamum Ben Chanania Jaghel in libel-
 lo Catechetico טֻוב לְקָח סְפִר liber doctrinæ
bonæ inscripto, quem unà cum ver-
 sione doctissima à se adhuc juvene quon-
 dam adornata uobis jam saepius καὶ εὐ-
 Φημίαν nominatus Joh. Bened. Carpzo-
 vius introductioni suæ ad Theol. jud. cap.
 9. inseruit. Verùm ut bene monuit lau-
 datus modò Doctor Carpzovius p. 43.
 articuli hi Maimonidæi judæis etiam Ca-
 techumenis non sufficiunt, omnes er-
 gò Religionis judaicæ minutias qui de-
 gere vellet, prolixiorē, quàm nobis
 animus est, absque dubio suscipere de-
 beret laborem; multa quippe de Theo-
 logia ipsorum Catechetica venirent ad-
 denda, quomodo ibi de fiducia, de amore,
 שְׁנֵי עֲמֹרוֹת אֶל שְׁכוֹלָן כָּל הַתּוֹרָה כָּל
duabus columnis (ut loquitur R. Abraham
 Jaghel

Jaghel in citato libello Catechetico) quæ univer sam legem totaliter absolvunt, verba faciunt: quomodo illic de radicibus peccati, de sex ipsis quæ Dominus odit, de quatror damnis clamantibus docent: quomodo pariter de oppositis septem abominationum, item fructibus virtutum disquirunt. Plura adhuc de Theologia eorum Acroamatica proferenda, quam in Masorethicam, Exegeticam, Didacticam, Polemicam, Historicam, Lithurgicam, Asceticam, Homileticam & Cabballisticam rectè cum saepius honorificè allegato Carpzovio lib. cit. cap. 10, dispesceres; sed singulas has delineaturo folia chartarum vix mihi sufficerent. Certè si vel aliqua ex his adduceremus כפרי נושא חמור אין Asinus non ferret librum meum. Nilominus ne hic defessi tandem subsistere videamur, missis cæteris quædam de Masorethica, Cabballistica, Lithurgica & Polemica post magnos Viros, qui graviter de his multa tradiderunt, pauca balbutiemus.

Eloquar an sileam? prodam secretane vestra,

Perfida gens, Verpi, subtileamne prius?

L Quip

*Quin dicam, vobis rumpantur ut ilia late,
Emanet virus vipereumq; foras.
Post longū proferre vale volo, se mea portu,
Quem dudum legit, cymbaq; lata teget.*

MOM. V.

Imprimis ergo ad Theologiam Masorethicam notamus, oppidò illam paucos inter ipsos hodiè Verpos habere cultores, & è multis vix millibus unum ad monitum itidem magni Carpzovii lib. cit. p. 78. jugiter huic incumbere; causa alia non subest, quām studii istius intricata maximè difficultas, quā deterrentur tantùm non omnes. Operam tamen indefessam huic jam ante sesquileculum impendit R. Jacob Ben Chajim, qui sumptibus Dan. Bombergi Typographi Venetide re literaria Ebraica meritissimi adjut⁹ plurimos Masoræ MSS. libros corrasit, ac ex indigesta, qvâ laborabat confusione, labore ferè stupendo sic Masoram disposuit, ac illam hodie videmus. Post hunc Elias Levita hoc vadum tentavit, & ubi integros viginti annos in studio Masorethico ad sui ipsius confessionem consumpscerit, Tractatum sub nomine מסורת המסורת Masoretb bammasoreth evul-

evulgatum petito Christianorum de-
dit, in quo pro virili Masoram illustrare
annixus fuit. Sed judæos hos superavit
Christianus Joh. Buxtorfius Pater, qui
non modo in Biblijs Basileæ recusis Ma-
soram dexterimè emendavit, sed & li-
bro, cui titulum fecit *Tiberiada*, ipsius
indolem fusissimè aperuit; post quem
Tiberiada scribere, esse post Homerum
condere velle Iliada cum Clariss. Pheif-
fero jure ipsius Buxtorfi benè meritō lu-
benter agnoscimus. Quæ tamen hic, &
hunc secuti Hottingerus Thes. Phil. lib.
1. cap. 3. sect, 4. Pheifferus Theol. jud.
Exercit. 3. & Leusdenius Phil. Ebr. dis-
sert. 22. & seqq. pluribus de Masora con-
signarunt, nos tribus verbis proferemus.
Est itaque Masora (sic à γένει tradidit di-
cta) doctrina Critica à priscis gentis E-
brææ sapientibus circa textum V. T. in-
geniosè inventa, quâ versus, voces, li-
teræ punctaque vocalium & accentuum
expenduntur, omnisq; ferme ipsorum va-
rietas notatur, & suis locis cum singulo-
rum versuum recitatione indicatur, ut
sic constans & genuina lectio conser-
etur, & ab omni mutilatione & corruptio-

nes validè præmuniatur. Primi sanè Ma-
 foræ inventores feruntur tutius fuisse Es-
 dra & אֱנֹשׁוּ כָּנָסֶת הַגְּדוּלָה Viri Synago-
 gæ magna, inter quos Haggai, Zachari-
 as, Malachias, Daniel, Nehemias &c.
 numerari solent, siqvidem enim cum
 Esdra ipsiusque coævis canon Vet. Test.
 esset obsignandus, pius horum Zelus fuit,
 non nisi cum munimentis illum ad po-
 steros transmittere; recognita ergo S.
 Scripturæ exemplaria ad amissim authen-
 ticorum exegerunt, libros divinos in cer-
 tas classes disposuerunt, limitesque ver-
 suum Silluco qvidem distinctos, deinde
 verò confusos, accurate veluti è novo po-
 fuerunt, nec quidquā quod ad textus con-
 servationem facilè desiderari potuit,
 omiserunt, ideo meritò præcipui Maso-
 ræ auctores dicendi. Vani idcirco sunt
 Talmudici, qui Tract. Nedarim cap. 4.
 non minimam Masoræ partem קָרֵי וְכַתֵּב
 esse מִשְׁנֵי הַלְכָה לְמִשְׁה traditionem Mo-
 sis de monte Sinai perhibent, vix enim
 diversis lectionibus, cum auctores θεο-
 πνευστοις adhuc in vivis essent, αὐλόγαρθοι
 etiam ad manus, locus ullus fuit. Nec
 nisi columbis R. Eliæ Levitæ, & ipsi qui
 pa-

patrocinium addixerunt, Cappelli, Mori-
 ni, & Richardi Simonii est assertio (li-
 cet & illuc Cunæus de Republ. Ebr. p. m.
 160 inclinet) quâ primam Masoræ con-
 fabricationem, imo ipsius unicè inven-
 tionem adscribunt Sapientibus qui-
 busdam Tiberiade sextô demum post
 Christi natales seculo congregatis; Quæ
 ipsorum commenta vel hoc satis refel-
 lit, quòd diserta mentio Masoræ in Tal-
 mude Babylon. & quidem Massechet
 Megillah cap. i. Massechet Kidduschin
 cap. itidem i. & Massechet Nedarim
 cap. 4. imo & in ipso Hierosol. Tal-
 mude Mass. Megillah cap. 4. apertis ver-
 bis fiat; insuper expressè ipsa Masora
 Num. XI. 15. correctionem Scribarum
 תקון עזרא nominat. Qvin ipsa S. pa-
 gina omni exceptione major læpius Esdr.
 VII. & Neh. VIII. Esdram ספר insignit,
 nomine Masorethis non alieno; sic
 enim Massech. Babyl. Kidduschin loco
 quem modò adduxi: בعل' מסות
 ראשונים סופרים שהו סופרים כל אותן
 Antiqui Masoretha dicti fuerunt
 Sopherim, quia numerarunt omnes lite-
 ras, quæ sunt in lege. Sinistre verò op-
 L; nio-

nioni, qva Tiberienses primi manum Masoræ adhibuisse creduntur, causam procul dubio dedit, quod ardorem, qui equidem à successoribus Esdræ & sacri ipsius Collegii in studiis Masorethicis excidium usque urbis continuatus fuit, sed inde inter exilia sensim refriguit, imo prorsus extinctus jacuit, hi Magistri Tiberienses resuscitarunt, & pristino splendori quod jam diu caruit, Masoram restituerunt. Verum stupendus sanè Masoretharum fuit labor, & patientia fere incredibilis; omnes enim versus, omnes voces, imo singulas literas S. scripturæ enumerare, tentarunt nec solum enumerare, sed etiam juxta varias affectiones, constructiones, & figuræ expendere. Sic (ut à versibus ordiamur) (N) quot quisque codex sacer versiculos continet, accuratè notarunt: ita *Genesin* commata habere 1534. *Exodum* 1209. *Leviticum* 859. *Numeros* 1288. *Douteronomion* 955. *Io-suam* 656. *Libr.* *Judicium* 618. *Utrumq; Samuellis* 1506. *Utrumq; Regum* 1534. *Ezaiam* 1295. *Jeremiam* 1365. *Ezechielem* 1273. Δωδεκαπτόφητον 1050. *Libr. Psalmorū* 2527. *Proverbia* 955. *Jobum* 1070. *Canticum Can-tico-*

ticorum 117. Rūtb. 85. Threnos 154. Ec-
 clesiasten 222. Esther 166. Danielem 357.
 Esdram & Nebemiam 688. Paralipom. 1763.
 suis locis monuerunt; adeo ut versus to-
 tius V. T. sint 23206. (ב) varias versuum
 $\sigma\chi\epsilon\sigma\tau\epsilon\iota\varsigma$ indicarunt; ita duorum versuum in
 lege, & qvidē Gen 32. v. 15. (pro qvo apud
 Pheifferū Theol. jud. & Muhāmed. p. 155.
 lapsu Typographi est v. 14.) Num. 29. v. 33.
 omnes voces desinere in □ observarunt.
 Ita unum versū sc. Jer. 21. v. 7. continere 42.
 voces & 160. elementa. Tres occurrere ver-
 sus, qvos inchoat & simul claudit no-
 men tetragrāmaton יהוה Jehovah. Septem
 quindecim constare vocibus, qvarum me-
 dia diversum habet קרי וכתיב Undecim
 quorum prima & ultima est litera ב. Qua-
 tvordecim tres duntaxat voces comple-
 eti. In viginti duobus nec י nec י com-
 parere. Viginti sex omnia elementa Al-
 phabeti comprehendere, qvos inter Ze-
 phan. 3. v. 8. etiam finalia exhibit. (ג)
 Circa versus attenderunt in כה 25. locis
 esse פסא נקם Pausam in medio versiculi, &
 non aliquem defectum vel lacunam in
 ipso textu; item in ה 5 locis literam ג
 esse superfluè & otiosè à vulgo additum,

cuius justa ablatio סופרים עטוֹר dicitur; pariter in י'ח 18. locis ita ac verba habent, legendum esse, nec unquam aliter lectum fuisse, ut sibi nonnulli persuadebant; appellatur hoc ordinatio תקון ספריהם. Ad voces se etiam S. paginæ, ut dixi, Masoretharum cura extendit, & quidem (א) numerum ipsarum ineundo; licet enim hanc Masoræ partem nunc desideremus (veluti manca & imperfecta hodie est Masora) vix tamen in dubium revocandum Masorethas voces supputasse, præcipue cum ipsas etiam literas patientia longè majori numerarint, & adhuc in reliquijs Masoræ compareant observationes de multis vocibus, quoties singulae occurunt. (ב) sedem ostendendo; sic à voce וְהַארֵץ octies versum incipere monuerunt (ג) accuratè notando quot loca מלאים seu cum literis quiescentibus plenè scripta, quot itē חסרוּת seu absq; ijs defectivè reperiuntur; ita cum defectu א pro מצאי מצאי semel scribi, & e contrà וְוָעֶץ י quiescente pro semel occurrere observarunt. (ד) significationem indigitando; sic ad vocem קָרְנוֹן quam vere Philologorum crucem di-

dixeris, notarunt bis eam esse cum + , sed
in diversa significatione: cum itaque E-
sa. 38. 7. absque dubio vocula ista leo-
nem innuit , idem Psal. 22. 17. infer-
re non posse sequitur. Sic & vocem
שְׁעָרִים in unico loco mensuras, aliás
semper portas denotare docuerūt. (נ)con-
structionē cum aliis vocibus attendendo;
siccum אלהֹךְ אֶת וּרְאֵם septies, ac מַרְאֵם
cum אל אֱלֹהִים novies constructum re-
periri inculcarunt. (ג) genuinam scri-
ptionem asserendo ; sic ad יְצָאֵת הַשָּׁמֶן
Gen. 19. 23. edixerunt, tria apparere scri-
bi debere וְיָצָאֵה, id est, apparere quidem,
sed veram nilominus scriptionem esse
וְיָצָא (ד) diversitates lectionum anno-
tando ; hinc vulgatissimū illud כְּתִיב
cum alia ab ea, quæ in textu habetur , in
margine vox adscribitur; quales voces ali-
ter scriptas & aliter lectas Elias Lev. 848.
numerat, sed plures dari testis est gra-
vissimus Buxtorfius. Hos intra terminos
nec zelus Masoretharum constitit, at
iphas pariter literas complexus est; &
quidem (נ) easdem supputando: Hęc
וְעוֹד מִצְאָנוּ שָׁמְנוּ מִסְפָּר enim verba Eliæ
כָּל אֹתָהּ וְאֹתָהּ שֶׁל כָּל הַעֲשָׂרִים וְאֶרְבַּעַת

Porrò reperimus, quod numerarint omnes literas in Biblijs. Certe quoties quælibet litera in S. textu V. T. occurrit, carmine quodam expressit Raf Saadias Gaon circa A. C. 927. quod Elias in *Majoretb bam-masoretb* p. 83. adduxit; sed Buxtorfius feliciter illustravit in *Tiberiade* part. I. cap. 18. unde Hottingerus Thes. Phil. p. m. 402. & Pheifferus Theol. Jud. & Muhammed. p. 166, schema numerorum exhibuerunt. Exsta ergo in Ebræo textu ad *carmen* istud Saadiæ

א	42377.	ב	23447.	ג	24973.	ד	16950.
כ	38218.	ט	11052.	ב	32977.	א	4872.
ג	29537.	ו	66420.	ז	8719.	פ	22972.
ד	32530.	כ	37272.	ב	13580.	ר	22147.
ה	47754.	נ	10981.	ע	20175.	ש	32148.
ו	76922.	ל	41517.	פ	20750.	ת	36140.
ז	22867.	ט	52805.	ת	1975.	ת	23203.

Hi numeri in unam collecti summam faciunt 815280. ut nos post Schickardum & Pheifferum calculo subducto apprehendimus; & sic 815280 literas esse totius V. T. concludit Buxtorfius l. cit. Verum sagaciter subolfecit Schickardus plures omnino literas Ebræum textum continere, imo ex subitaria supputatione non pau-

pauciores 1236000 ibi esse edicit; qvapropter in calculi subductione R. Saadiæ & Buxtorfii omissas esse literas Pentateuchi suspicatur, qvod ita esse & se compcripsse afferit Pheifferus l. cit. Qvâ verò ratione istud vir maximus resciverit, in totum subticet. Nos numerum istum literarum V. T. 815280 minorem esse renumerata (æ) inde demonstramus: Qvarta pars V. T. Pentateuchus est, qvod παχυλῶς patet, tum ex proportione foliorum, sic in editione Bibliorum accuratissima, quam sub auspicijs Clariſſ. Doctoris & in Academia Ultrajectina Professoris jam dudum famigeratissimi Joh. Leusdenii Josephus Athias Judæus A. C. 1667 adornavit, numerantur folia Pentateuchi 178. & cætera pars S. textus implet paginas 508, qvæ summa exactè præcedentem ter superat, modò huic folia 26 addis; tum ex proportione versuum, sic ad calculum Masoretharum Pentateuchus versibus 5845, absolvitur & per consequens, cum versis totius V. T. sint 23206. reliqui libri 17361 commata comprehendunt, qvæ summa pariter exacte ter major altera evadit, si hanc additis 174 augeas. Jam

literæ Pentateuchi sunt 317893. qvia litera
 י in voce ייִת Lev. XI. 42. Masoræ & Tal-
 mudis testimonio media ipsius est, & ad
 illam calculo Pheifferi, qvem summâ di-
 ligentia, ut ipse fatetur, posuit, sunt li-
 teræ 158946. qvibus duplicatis & media
 additâ evadunt literæ totius, ceu ante
 dixi, Pentateuchi 317893. (Eliæ calculum
 qvo legem literis constare vult 600045.
 nullius pensi habemus, cùm ipsum aliás
 s̄aþe in supputatione hallucinatum fui-
 se à Pheiffero edocti scimus) hinc cum
 Pentateuchus quarta pars V. T. sit, &
 ipsa, ut vidimus, literas contineat 317893.
 sequitur cæteros libros explere numerum
 literarum 953679. Verūm cum Pen-
 tateuchus non sit exacte quarta pars V.T.
 sed 26. folia, ut modo ostendimus, reliquæ
 parti addi deberent, si præcise ter Pen-
 tateucho majore esset; tot ergo summæ
 953679. literis subductis, quot 26. folia
 continet, sc. 46280. (istas enim literas
 folia 26. habent, cùm folium unum
 1780. habeat, & tot vel circiter in aliquot
 folijs invenimus) restat literas partis re-
 liquæ V. T. esse 907397. quibus si addis
 literas Pentateuchi 317893. exsurgunt li-
 teræ

teræ toius V. T. 1225292. (β) numerum
 istum literarum V. T. 815280. justo mi-
 norem esse inde colligimus; In edi-
 tione Bibliorum, quam modò cum lau-
 de memoravimus, Josephi Athiæ, fo-
 lia in universum conspiciuntur 686. sed
 cum 3. nuda sint, solum 683. nobis nu-
 meranda veniunt; jam unum atque al-
 terum ex illis evolvimus, & in quolibet
 literas 1780. aut circiter deprehendimus,
 hinc si unum folium literas 1780. com-
 plectitur, folia 683. vel totum V. T. lite-
 ras 1215740 recondere indubitato sequitur
 Et hanc supputationem nostrā non male
 procedere vel inde liquet, quod ad hanc
 calculi subductionem Pentateuchus folia
 178. complectens literis absolvererur 316-
 840. qvæ summa non procul abit ab illa,
 qvam antea Legi posuimus sc. 317893. Vi
 ergò horum probabiliter asserere aude-
 mus, Ebræum textum rotundō numero
 1200000 literas comprehendere; in
 qvo Masorethis ad testimonium R. Saadiæ
 815280 saltem literas computantibus non
 obstrepimus, cum aut literæ Pentateu-
 chi non isto numero comprehensæ sint,
 aut procul dubio genuinus Masoretharum
 cal-

calculus corruptus, uti hodie non in paucis Masora vitiosa est. Sic (ut unū memorem) Masorethæ ultimam sectionem Geneseos literis 4395 absolvi volunt, sed maximus Pheifferus 4448 numeravit, & nos ut morem gereremus huic in Crit. Sacr. p. 165. calculum ipsius recognoscentes, 4446 computavimus; quod sufficit ad convincendum Masorhetarū supputationem hic depravatam esse. Sed ad literas indefessa horum cura se extendit (β) earum figuram observando; sic notarunt 30 literas cæteris MAJORES, 33. reliquis MINORES, aliquas INVERSAS, 4. SUSPENSAS, seu PENDULAS, qvasdam PUNCTIS quibusdam INSOLENTIBUS INSIGNES, & tandem nonnullas INSO-LITÆ prorsus FIGURÆ. Loca cui consulere lubet, videat illa allegata à saepius laudato Pheiffero in Theol. Jud. & Muh. Exercit. III. cap. 3. & Crit. Sacr. cap. VI. qvæst. 4. Indignam ergo בְּעֵלָה הַמִּסְרָת sive Masorethis gratiam referunt, qvotqvot cum Morino in exercit. in Pent. Sam. p. m. 344. Masoram pro maxima sui parte otiosorum hominum opus vocant. Certe vanus est (ne quid durius efferam) Morinus

nus, cùm libr. cit. p. 345. Aben Efrām eandem secum sententiam fovisse jactitat; licet enim, quem ipse citat, Commentator libri Cosri *Aben Efrām assimilare Masorethas numeranti folia & paginas librorum medicinalium*, unde nullum sanatur *vulnus*, asleveret, tamen dicendum Aben Efrām ex aliorum unicè sententia hoc pronunciasse; cùm longe aliter ipsum sensisse hæc ejus verba in האמת כי יש : וסדר מורה שכר לפעולות בעלי המסורת שהפ כשמורי חומות העור כי בעבורם עקרה תורת יהוה וספריו הקרויש על מתכינתם כלו הפספת *Projectò merces magna debetur Auctōribus Masoræ, qui sunt quasi custodes murorum civitatis, propter eos enim persistat lex Domini & libri sancti in forma sua absque ulla additione vel detractione.* Encomia sane stupendo labore meruerunt Masorethæ, nam vere hic, ut capsarios nostros se gesserunt, & S. codices à corruptione præmunitos nobis studentibus fideliter portarint, ut cum B. Augustino ad Ps. 40. loquar.

*Sed Iudee tuam satis ipse fideliter egit
Causam, sat laudes composuisse tuas.*

Hoc

Hoc unū propter præconia lauta manebunt
 Te, fuerit textus quòd pia cura tibi.
 Verùm quarabies? bæres ad inane putamen,
 Despicis at nuclei dulcia mella furens.

MOM. VI.

MAsoræ labores tantò avidius inspeximus, quantò celebriores & magis stupendi nobis ac cordatissimis quibusq; semper visi fuerunt ; nunc pauca de Cabbala ad promissum adduceimus. Mira de hac sibi imaginati fuerunt Veteres, & monstra, nescio quænam, Cabballistas fuisse somniarunt : Sic illorum unus ex testimonio Thom. Garzoni in *Theatr.* p. 295. edixit, *Cabalam vetulam fuisse beneficijs deditam*; alter referente Joh. Pico Mirandulano in *Apoleg.* p. 116. qvid Cabala esset interrogatus, respondit fuisse quendam, qui multum contra Christum scripsit inde sequaces ejus dictos Cabballistas. Sed næniis horum missis est Cabbala (à rad. **לְבָב** accepit deducta) in famosiori significatu, abstrusior modus Judæorum, scripturam per symbola præsertim explicandi & applicandi. Hanc Verpi plurimi faciunt, uti satis liquet ex veneratiōe, qvâ vetustissimos libros Cabballisticos JEZIRA, BAHIR,

ZO-

ZOHAR & alios sancte colunt; qvin & in tract. Rosch hascana fol. 19. enunciant רְבָרִי קְבָלָה כְּרוּבָיו תֹּורָה רַמּוֹן Verba Cabballæ æquiparantur verbis legis. (libitamen, quod subticere nolumus, per vocem ambiguum קְבָלָה legem forsan ἀγραφον & Talmud intelliguit) Est autem Cabbala hæc vel *Theoretica* vel *Præctica*; Theoreticæ quidem species tres palmariæ (alias enim i; recenset Menasseh ben Israel Concil. in Exod. qvæst. 50. p. 170) numerantur: תְּמוּרָה Gematria, Temura, בּוֹטְרוּקָן Notaricon. Gematria occupatur (1) & primariò in explicatione vocis unius per aliam, qvæ totidem numeros secundum valorem literarum Arithmeticam continet; Sic voculam מֶת Germen Zach. 3. 8. per מְנֻחָה Consolator (qvod nomen inter nomina Messiaæ Talmudici cum Cabballistis reponunt) interpretantur, utraq; enim vox in numeris 138. valet. Sic & voces יְהָא שִׁילָה veniet Schilo Gen. 49. 10. totidem in numeris faciunt ac משיח sc. 358. proinde est, ac si scriptum esset, Donec venerit Messias (2) in mysteriis ex quantitate & figura literarum eruendis. (3) huc referunt varia

mnemonica ex Arithmeticā expositione
vocum petita; sic יְ in nomine Patriarchæ
קָרְבָּן io. tentationes Abrahā designat,
צָהָב 90. annos Saræ cum Iſaac nasceretur,
נְזָהָר 8. diem circumcisionis, & קָרְבָּן 100. annos
Abrahā, cūm Iſaac in lucem prodibat:
quorum uberrimam allatam a Pheiffero
segetem vide in Crit. ejus Sacr, cap. VII.
§. 6. Temura consistit (α) in transpositio-
ne literarum; Sic secundum hanc בראות
Gen. 1. 1. exponunt per אֶתְשָׁרֵי Primo
die Tisri sc. mundus creatus est, נַח Gen.
6. 29. per יְשָׁמֵחַ, חַנִּינָה Ps. 21. 2. per מִשְׁיחָה,
& מִלְאָכִי Ex. 23. 23. per מִיכָּאֵל (β) in po-
sitione literæ unius pro alia certō sibi
modo parallelā, cuius maximè conspicui-
tres sunt modi אַתְּבָשׁ אַתְּבָשׁ Al-
bam, Athbasch & Atbach. Ad Albam li-
teræ sic collocantur:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ
ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת

Sic ex רְמַלָּא El. 76. fit טבאל, pro quo
apud Pheifferum libr. cit. p. 207. Typo-
graphi præcipitantiā irrepsit. Se-
cundum Athbasch in hunc modum Al-
phabetum ordinatur:

אלגד הוזחטייכ
תשראק צפעס נמל

Cshriom ex Jer. 51. 1. fit vox קמי לב Chaldei. Juxta Atbach autem duas literas, quae 10, vel 100, vel 1000 in numeris exacte compleant, sic combinantur:

את בח גז רו
וצ כפ לע מס

Deinde una pro alia sibi associata sumitur. Sic הַה Ezech. 47. 13. per זה exponitur. Notaricon est (1) quando ex pluribus una vox extrahitur, idque vel per ראשיה seu literas initiales: Sic ex vocibus הַשְׁמָחוֹ הַשְׁמִים הַתְּגֵל הָאָרֶץ Ps. 96. 11. elicitur nomen יְהֹוָה, & ex מְנֻדָּר בְּאַלְמִים יְהֹוָה Ex. 15. 11. fit nomen sive Maccabaeorum; vel per סופיה תובות seu literas finales: Sic ex ultimis literis vocum מה שמן מה Ex. 3. 13. provenit nomen יְהֹוָה (2) quando vicissim ex una voce plures exculpuntur: Sic ארם est notativum harum vocum Pulvis, sanguis, fel, aut ארם Adam, David, Messias; בראשית ראה אלחומ harum בראשית & שוכלי Israel videt Torah In principio Deus

Deus suscepuros esse Iſraēlitas legem
 (3) quando una vox in duas pluresve di-
 vellitur: sic eadem vox ברא שות expo-
 nitur ברא שות creavit fundamentum,
 vel בר אשות בר filium constituam sc. Crea-
 torem. Ad Theoreticam hanc Cabba-
 lam אילן הקבלה Arbor Cabbalistica spe-
 ctat; quæ profundissima mysteria Theo-
 logiæ Cabbalisticæ recondit, ac decem
 divinorum nominum ac attributorum
 schema est; in quo prima טפורה numer-
 ratio seu illuminatio (ita nominant po-
 sitiones in Schemate illo) vocatur
 כתר אלין Corona summa includens no-
 men Dei, secunda dicitur כחמה Sapientia cum Dei nomine יה, tertia in-
 signitur בינה intelligentia cum Dei no-
 mine יהוה prolatu אלחומ, & sic deinceps:
 ceu coram cuique videre licet in ipso
 Schemate, quod Pheifferus in Crit.
 Sacr, ad p. 214. & nitidiū adhuc exscul-
 ptum ip se Carpzovius in introduct. ad
 Theol. Jud. p. 82, exhibent. Practica ve-
 rò Cabbala tota, quanta demum est,
 magica, superstitiosa & Daemonis inven-
 tum est; nec aliud senem istum sapien-
 tem (si modò quis fuit) qui Ramban,
 ut

ut refert Gedalias in Schalscheleth hak-kabbala p. 55. accessit, & ad descendam Cab-balam accedit, quām ipsum Diabolum fuisse cum Myllero in Rabbinismo p. 55. suspicor. Et licet cum Cabbala hac hodie nihil sibi esse commercii Verpi clamitant, ipsos tamen ipsorum convincunt scripta & facta: Sic exstat ad testimonium Hottingeri, Carpzovij ac Pheifferi libellus dictus *תְּהִלָּם שְׁמוֹשׁ uſus hymnorūm*, qui ē Psalmis magica symbola ad morbos pellendos, aliaque vires humanas quæ transcendunt, patranda, eruit; ita characteres אֶלְחָדֵר è Ps. 1. extracti (nempe נ ex אַשְׁרִי, ל ex כְּנָא, מ ex וַצְלָחָה, ר ex דָּרָךְ רְשָׁעִים) & membranæ caprinæ inscripti certis malis ad ipsius præscriptum medentur. Sic liber *Raziel* cuius meminit Hottingerus Thes. Phil. p. m. 451. videndum exhibet baculum Mosis characteribus insignitum, quorum virtute miracula edidit. Insuper Myllerus loc. cit. asserit Verpulum quendam per Cab-balam extinxisse incendium, & aliud febrim curasse, fortè istō modo, quem, in MSS. vidi Buxtorfius, & in Syn. jud. cap. 45. p. 665: adduxit. Certè ipse Bux-

torius loc. cit. se suo tempore lustrasse
 refert majusculis literis superstitione do-
 mibus Judæorum inscriptum אדרירון Adiriron בדרירון Bediriron, Gediriron, & sic proporro per omnes Al-
 phabeti literas; istudq; remedium con-
 tra pestem infallibile jactasse Apellas.
 Non absimile sanè magicum delirium il-
 li, quod contra cæcitatem, quæ ob po-
 tationem aquæ tempore nocturno alicui
 contigit, in Tract. Avoda Zara fol. 12.
 præcipitur: sc. characteres hos
 pergamenæ sic inscribendos esse

שברורי

כריורי

רוורי

וורי

רו

ו

& collo deinde cæci appendendos.
*Dissimulas igitur tua fruſtrâ criminā Verpe,
 Næ quod amas, fruſtrâ flagitiumq; negas.
 Heu tibi non satis est aliis bærere tenebris,
 Quin magicas artes & coluisse juvat.
 Hinc caput exspectat furibunda Megæra
 scelestum,
 Te styge dira manet portio cumq; Magis.*

MOM.

MOM. VII.

MAsoram & Cabbalam Verporum iustravimus satis superque , superat Liturgiam pariter ipsorum per transennam inspiciamus. Est hæc pro diversitate locorum ac temporum ipsa diversa , & (ut ipsi etiam Talmudici in Bava Metzia cap 9. volunt) **הכל כמנהג העירונן** omnia secundum consuetudinem loci fiunt ; hinc alios Judæi Orientales , alios Occidentales , & ex his alios Germani , alios Itali , alios Galli , alios itidem Hispani &c. publicè privatimque ritus & ceremonias observant , suaq; peculiaria cujusq; regionis incolæ amant Ritualia , quibus propterea præfigere solent , ubi ritus illic injuncti obtinent . Sic judæi Itali suis Ritualibus titulum faciunt סדר תפילהות כמנהג קהילת בני רומא Ecclesijs Romanorum , & Hispani suis סדר תפילהות כמנהג הספרדי Euchologium ad consuetudinem Hispanorum . Verum sunt ritus hodierni Apellarum maximè vani , fatui , superstitiosi , indecentes & impii , cum in *choro* , tum in *foro* & *tboro* : de singulis verbum saltem dicemus . Vanum ergo in *choro* est , quod stantes & opertō

unicè capite ac cingulo inducti preces fundant, & nudo capite orare pro mali ominis signo venditent; fatuum pariter, quòd vota sua tantum non omnia lingvâ Ebræa faciant, ac p̄ēces lingva ista sanctâ fusas, etiam à maximè istius rudi, Deo admodum placere sibi persuadeant; item quòd necessitates suas lingvâ Syriaca seu Chaldaica (in latitudine enim sua, quâ Babyloniam, Hierosolymitanam & Syram strictè sic dictam, alias Antiochena vel Maronitica quæ audit, complectitur, hic Syriacam ponimus) petere præsertim abhorreant, & quidem ideo, quia Angelos illas ad Deum deferre non posse, cum hujus lingvæ ignari sint, lepidè autumant. Hoc Gemara ad Sotam cap. 7. & Schabbat fol. 12. sic inculcat:
 כל השואל צרכו בלשון ארמי און מלאכי השרת נזקקין לו לפי שאון מלאכי השרת
Quisquis lingvâ Syriaca necessitates suas precatur, huic ministri Angeli non sunt presentes, nam lingvam Syriacam non intelligunt. Hinc putidum ipsorum est commentum, q̄vi S. Scripturam in Chaldaicam ideo versam esse, ne ipsam Angeli intelligerent, somniant

miniant, ut testis est Pheifferus Crit. Sacr. p. 228. Certè preces, quas sonticas ob causas Angelos capere nolunt, Syriacâ lingva Verpi recitant, quod prodit Ger- son Talm. part. i. cap. 18. dum sic since- re profatur: Die Juden müssen sich sonderlich wahren / daß sie nicht in Chaldeischer oder Syrischer Sprach beten / dieweil der Talmud schreibt / die Heiligen Engel verstehen dieselbige Sprach nicht / so können die Engel dasselbe gebet nicht vor den HErrnen bringen. Aufgenommen das gebet / so sie auf ihr Phingstfest beten / darin- nen sie auch um die statliche Tracta- tion anhalten / welches sie darum in Chaldeischer Sprach beten / auf daß die Heiligen Engel sie nicht wegen der grossen Herlichkeit neiden sollen. Item an ihrer Oster nacht / haben sie auch ein gebet / darinnen sie unter an- dern sprechen: Wein da hungert / der komme und esse: Das beten sie darum in Chaldeischer Sprach / auf das es die Teuffel nicht verstehn / kommen und mit ihnen essen. Und am Ver- sohnabend beten sie auch in Chaldeischer

Sprach die Vernichtung ihres ehd-
schwerens. Quomodo autem quid-
quam celare possint Gabrieli Archange-
lo, quem lingvas 70. callere, & has Jo-
sephum edocuisse Gemara citata con-
cedit, videant ipsimet. Superstitione
simul est, quod pueros ante octavum
diem extinctos apud sepulchrum cir-
cumcidant; retrorum ceu cancri, Sy-
nagogis egrediantur; in precando per-
gant, si vel vipera venenosum calci
ipsorum dentem fixerit; Quotidiè
מְאֹה בָּרְכֹת *centum benedictiones* bis
recitent; item ut tuti à dæmonibus eva-
dant, lectionem *Audi Iſrael &c.* anxie
mussent, idque ideo quia versus ille
א ו incipit & in ר desinit, qvæ literæ
conjugatae שֶׁד *Dæmonē* faciunt; item sub
finem Sabbathi hæc orent:
בָּנָא מִשְׁבֻעָנָא
עליך פותח שֵׁר של שכחה שתטיש לך
טפש מני ותפיל ותיה על טורוא רמתא
בשם שמאי קרוישא אר'ום אַרְיּוּם
אנטסיאל ופת'חאל *Ego adjuro te Potheach*
princeps oblivionis, ut auferas à me cor
obesum ו stolidum, illudque jacias in mon-
tes altes, in nomine sancto Arimam, Ari-
mam, Anjasiel ו Pathpiel; In festo pa-
riter

riter ineuntis anni aliquot in locis ים
 seu præcentor, priusquam ad orandum
 surgit, hæc ingeminet: Obtestor vos
 פסקוּ Phaskon אטמוֹן Atmon, סגּוֹן Sa,
 gron; & Phaskon quidem, ut non רפסוק Jiphfok deficiat vox mea; Atmon, ut non
 יאטומ Jeetom obturetur guttus meum;
 Sagron, ut non יסגור Jisgor occludatur
 guttus meum; sed vox mea sit jucunda,
 amæna, grata & fortis; & facio hoc in
 nomine Schemajah, Sarjel, Kismon, Pis-
 mon, Asam, Astamar, & Samangeloph.
 Nec superstitione caret, quod dicto fe-
 sto ad aquam properent peccata sua
 in mare vel obvios pisces ut projiciant,
 & cornu arietino loco buccinæ clan-
 gant; item pridie festi Expiationis
 mares gallum, fœminæ gallinam pro
 peccatis suis mactent, & perinde esse ac
 si ipsis accideret, credant; se ipsos quoq;
 invicem cædant, sic tamen ex testimonio
 Buxtorfi Syn. Jud. p. 522. ut humeris suis
 mutuo parcant; quod insuper ipso die
 expiationis antequam Synagoga exeunt
 cornu sonum acutissimum emittant,
 tum in signum latitiæ, quasi intonarent
 נצחנו את השם Vicimus Satanam, tum

ut confundetur Dæmon, & totus miserè ad clangorem hunc perterrefiat, judicium adesse ratus, & sic ipsos accusare non ausit. Indecorum verò est, quòd inter orandum in Synagogis incondito mugitu & immanni murmure alter alteri obstrepat, & ipsum *Chassanem* rugitu suo confundant, ut auctor est Clariss. Wagenseil, in SOTA p. 616. & ipse sanior Judæus, qui librum *Lev Tobb* confabricavit, fol. 56. cum indignatione sic fastidit: *ihunder hat itlicher vor sich ein groß מזוזה (Rituale)* und schreint höher as der *præcentor* und sagt/ und wissen nicht was sie sagen: Gleich as ein Vogel der da schreint/ oder as ein Hund der da bellt. Sperant forte immanem suum boatum multam vim precibus suis addere, ceu sibi unà cum Turcis Persæ miserè persuadent, de quibus Olearius hæc in Hodœp. p. 782. Etliche beten und russen in ihren häusern mit solchein eifer / und so lange bis ihnen der odem entgehet / und sie gleichsam in Ohnmacht niedersincken; wie ich demu solches zu Schamachie in unsers Nachbarn hause gehöret / das einer lan

lange und überlaut gebetet / und endlich nicht mehr als nur Hakka (Gott) wol Fünfzigmahl wiederholete mit heischerer und hinsinkender stimme, daß man ihn endlich nicht mehr hören könne. Die armen leute meinen/ daß sie also stracks von mund aufgen Himmel fahren könnten. Impium autem est, quod בְּיֹם לִסְמָאֵל חַכְפּוּרִים munus Sammaëli in die expiationum Verpi offerant, ut illi oculos excæcent, ne ipsos accuset; item quòd diebus festis & Sabbathi nil nisi helluentur & græcentur, præcipue in festo Purim Bacchanalia celebrent, saltent, canant, fœminæ virorum & viri fœminarum induant personam, pueri publice in Synagoga, cum in lectione voluminis Estheræ Haman nominatur, clamitent וְהַנְּשָׁמָן deleatur nomen ejus, lapidesque nomen Hamanis insculptum gerentes tamdiu collidendo donec deleatur, strepitus nefandos edant. In foro Verporum superstitiosum est, quòd à 17. ad 9. Julii coram tribunali comparere detractent, quia ob infaustum, quod illis diebus ad deliria ipsorum dominatur sidas, causâ

se certò casuros sibi imaginantur; item frivolum, quod Adulteros hyeme sub glacie fracta ore tenus, quamdiu ovum coquitur, in frigida sedere velint; vanum, quod 12. præcise lineis librum repudii exarent; imo fatuum, quod mulieri dextrâ quæ caret, dentibus & non potius lævâ Leviro calceum solvere præscribant. In thoro superstitionis est, quod ubique in cubili & circa lectum puerperæ hæc cretâ exarent: אָרֶם חֹוָה Adam, אַבְרָהָם חֹוָה Eva, אַפָּגֵת לִלִּית Lilith: impium, quod tristitia afficiantur, si puerlam nasci acciderit, nam ajunt in Baba Bathra fol. 16. & Kidduschin fol. 82. אֲשֶׁר־לוֹת שְׁבַנְיוֹ זָכְרוֹם אָוִי לְמִי שְׁבַנְיוֹ נְקֻבוֹת Beatus, cuius liberi sunt masculi, sed vae illi, cuius liberi sunt fœminæ; fatuum est, quod Eliam assidere circumcisioni somniinent, & sellam ipsi assignent expressis verbis אלְהָנוּ כָסָא Hæc est sella Eliæ; item quod abscissum præputium in arenam projiciant; Vanum est, quod noctu exire abhorreant, quia portas cœli clausas esse, & Dæmones ubique vagari usque ad galli cantum anili commento credunt; item quod aquam vespera Sabbathi non hau-

hauriant, ne animas defunctorum, quæ
 ibi per Sabbathum qviescentes refrige-
 rantur, turbent; item venam pridie Pen-
 tecostes aperire detestentur propter no-
 xium qui tunc regnat ventum, ut Tract.
 Schabbat cap. 3. Verpis persuadet; item
 Μεσούσα ab dextro posti ædium suarum
 infigant; matrimonia sub dio contra-
 hant; Sponsa ter Sponsū (*ut gallus galli-
 naceus gallinam circumit*) circumducatur,
 frumentum in ipsos conjiciatur; Spon-
 sae ovum gallinæ incoctum cum gallina
 apponatur, ad indicandum tam facile
 ipsam parituram, ac gallina ovum ponit.
 Verùm innumera sunt deliria hujusmo-
 di Apellarum, quæ singula afferre non
 nostræ opis est; imitabimur ergo hic Xe-
 nophontem, cuius hoc grave est effatum:
*Si à me ignem quis aut aquam forte non
 babente poposcerit, locum unde hauriat
 ostendam;* hoc est, indice digitō qui hæc
 prolixius tractarunt, ritusque Judæorum
 ex professo masculè aperuerunt, mon-
 strabimus. Hoc itaque pensum absolve-
 runt viri maximi Carol. Sigonius, Corn.
 Betramus, Joh. Menochius, Petr. Cunæus
 in libris de Republ. Ebr. item Henr. Otto

in Lex Rabb. Phil. Hottingerus in comp.
Theol. Jud. Leusdenius in Phil. Mixt.
Joh. Lightfoot in Hor. Ebr. & quō nemo
felicius Joh. Buxtorfius in Syn. Jud.

*Jam mea jam tandem sacerorum fessa
procellis*

Æolidum terras puppis ubique legit.

Jam duros tandem pelagi pertesa labores

Neptunum longè parva carina fugit.

Antennas pueri cito solvite, linta remex

Collige, tu portum nauta subire para.

M O M . VIII.

Superat jam unicè Theologiam Ver-
porum Polemicam in parva tabula
exhibeamus, paucissimisque lineis im-
ginem ejus delineemus. Controversias
quas cum Philosopho de æternitate
mundi, & inter se ipsos movent, hic
mittimus; istæ solùm, quibus nostrum
jugulum petunt, nobis curæ erunt. Hæ
verò in meras blasphemias in Christum,
nefanda in N. fœderis sanctissima ora-
cula convitia, & profundissimum in
Christi nomen professos contemptum
effervent; sic tamen ut aperta hodiè
scommata in nos projicere fera ista gens
non audeat, ceu olim sub primis nascen-
tis

tis Ecclesiæ cunis audactius inter gentiles , imo adhuc cum Christiani ejus inspicere scripta aut neq; viverunt, aut neglexerunt, præsttit; sed sua jam venena clam maximè evomat, ac deinde meretricia fronte perneget, & ejusmodi sibi affingi subdolè queratur. At pallium hoc ipsi detraxit immortali laude nobis & cui libet semper nominandus Joh. Christophorus Wagenseilius, dum præcipuas & summè horribiles Judæorum contumelias hactenus sub Styge latitantes protraxit, omnique Christianorum populo sub nomine *Tela ignea Satanae* in publica luce exposuit, ut adeò suis ipsorum jam scriptis convicti os impudens claudere, & nil amplius dissimulare vesani Apellæ cogantur. Stant certè mihi comæ , cùm tot graves in dulcissimum Salvatorem blasphemias ibi intueor, ac ipsas nude referre totus exhorreo ; jubet tamen religio publicas de illis quarelæ verbo instituam. Ex nefanda ergo malitia nomen Redemptoris יְשׁוּעָה decurtate רִשְׁעָה hodie degener ista natio scribit, ac per Cabballam , & quidem Notaricon sic exponit : וְמֵת שָׁמוֹ וְזַכְרוֹן deleatur nomen & memoria

via ejus, vel יושן שקר ותוועבה Jesus mendax & abominabilis; sanè nonnunquam Jesum ne nomine quidem suo dignatur, sed in ignominiam ipsum nominat פלוני
 & איש ההוא quendam, Virum istum. Ipsum præterea scelere æternū luendō בֶן הַגְּרָה spurium ac ממעור menstruatæ dicit; hoc Tract. Calla expresse pronunciat, cujus verba adduxit celeberr. Wagenseilius ad libellum execrandum
 illum locum à nullo antea Christianorum observatum fuisse credidit ipse Wagenseil.) clariss. Buxtorfius Syn. jud. p. m. 132. 133. Quin hoc idem longe luculentius ipse nefandus liber modò cit. Tolldoth Jeschu p. 5. & 6. effutit. Porro insanō
 ausu Christum Seductorem, Idololatram,
 & Magum Apellæ vocitant; sic blasphemie R. Isaac. in חזוח אמונה part. 2.
 num. 9. Christi verba ad Petru Luc. 5. Post
 hæc capies homines irridet: יצא מפeo של
 ישו דבר אמת במקורה כי הודה בכל כוונתו
 הוא לצודר אנשים כמו שצודו רגיו חום
 exivit forte fortunā ex ore Jesu aliquod
 verum verbum, fassus enim fuit omne
 suum studium esse capere homines, ceu ca-
 piunt

piuntur pisces maris. Sic & Tract. San-
 hedrin cap. II. אמר מֶרְיָשׁו כִּי שַׁתְּ וְהַכִּית וְהַדִּיחַ אֵת יִשְׂרָאֵל
 Mar dixit: Je-
 sus fuit præstigiator, & seduxit & ad la-
 psum impulit Israël. Et paulò superius
 de ipso Tractatus idem sic profatur:
 לֹא זָקֵף לְבִנְתָּא וְשַׁתְּחָהָה לְ—
 & erexit lapidem, & adoravit eum, qvod
 sic effert Gerson in Chelek, p. 255. er gieng
 hin / und richtet ein Mahl auff / und
 bete es an; quæ eadem in Sota cap. 9.
 & in disputatione R. Jechiel cum Nico-
 lao prostant. Integrum locum afferre
 angustia paginæ nostræ non sinit, videat
 illum, qui avet, docte & fideliter latinè ex-
 positum apud Wagenseilium in S O T A
 p. 1052. qvas enim clariss. Seldenus libr.
 4. de jur. nat. & gent. cap. 9. p. m. 544. &
 Galatin⁹ (compilator Raymundi vel poti⁹
 Porcheti qui doctis audit) libr. I. de arcan.
 Cath. verit. cap. 7. p. 25. dederunt versiones,
 Veritati Talmudicæ non convenient. De
 Jesu ulterius Talmudistæ in Berachot
 fol. 17. & alibi proferunt הַכְּרוּת תְּבִשְׁלֵל edulium suum adussit, i. e. doctrinam
 corrupti & hæresin disseminavit, docen-
 te Buxtorfio Lex. Talm. p. 1966. Quin &

vipereâ lingva Jesum בָּאוֹה רַוְתָּחָת in fer-
 vante excremento, ut supra p. 77. aperi-
 mus, in orco torreri exsibilant. Verum
 immensa seges ejusmodi blasphemiarum
 nobis ubique occurrit, quam hic adduce-
 re non animus est, & juxta exhorremus;
 satis contumeliarum ipsum subministra-
 ret Talmud, nam quæ ibi de יִשּׂוּ חַנְצֵי
 & סְרִטָּה כְּ adhibet, nullum alium,
 quam Salvatorem nostrum dulcissimum
 impetere (licet hoc R. Gedal. in Schalsch.
 hakk. p. 24. & laboriosius R. Salomon
 Zebi in *Judischer Tyriack*, ac R. Zechariel
 in disput. cit. cum Nicolao pernegrant,
 imo ipse Christianus Galatinus loc. cit.
 inficias eat, parachronismis Talmudista-
 rum de industria fallaciter factis procul
 dubio persuasus) cum maximis Viris Sel-
 deno loc. cit. Buxtorfio Lex. Talm. col.
 1460. Henr. Othono Lex. Rabb. p. 79. Wa-
 genseilio in Sota p. 1057. & ad *Toledoth*
Ieschu p. 14. & 23. Leusdenio Phil. Mixt.
 p. 92. ac Pheiffero Theol. jud. & Muham.
 p. 214. nos credere seriò edicimus. Lon-
 ga adhuc plura virulenta in Jesum σκάμ-
 ματα suppeditarent scripta Verporum
 recentiora, & vel duo isti Avernales fœ-
 tus

tus תְּלִדוֹת יְשָׁנָה אַמְנוֹנָה & תְּזַוֵּחַ ad integra
convitiorū plausta afferenda nobis suffi-
cerent, adeo ut prorsus perficti oris fuerit
Salomon Zebi, cùm ipsum libr. cit. Ju-
discher Thriack cap. 5. scribere non pu-
duit: Wir dencken nicht am jeschua
Notzri zum argen ; monstravit hoc
tribulis ejus , quem ad mentionem Je-
su in terram exspuisse vedit Leusde-
nius, & libr. cit. p. 93. ipse testis est fide
dignissimus.

*Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite
et Apelle,*

Convitiis saturæ, quæ datis, ite domum.

Ite stygem Verpi, cœlo nox imminet atra,

Ip/a polum scandunt sidera & ite stygem.

Illic exspectat vos vos tenebrosior orcus,

Mendacē lingvā dignaque pœna manet.

MOM, IX.

His Judæos missos facimus , nec pró-
porro hac vice lacestimus. Pro sli-
pendio exantlati laboris haberemus , si
modò כְּגֻדָּר הַחֲרוֹל quantum granum si-
napis est (ut cum ipsis loquar) de perti-
nacissima illorum cæcitate nostrâ opera
ablatum fuerit ; sed veremur (ut ruf-
fus

sos verbis ipsorum ex Tract. Niddah
 לא מסקי מינה אלא כר תعلا מכוי (utar) non magis de ea extulimus, quam
 effert vulpis ex agro arato. Si illi enim
 qui apparatu longè majori calamum in
 gentem hanc effrenem strinxerunt, sur-
 dis plerumq; fabulam narrarunt; ego
 sane qui solum ipsius dogmata & ritus
 leviter tetigi, absque dubio hic fui,
 כמנגד אל המתוּם sicuti mortuis verba fa-
 ciens, וכאוּק אל הצלמים sicuti sla-
 mans ad idola, ומדבר עם כלבים אלמיּם,
 ו sicuti loquens cum canibus mutis, ceu
 R. Emanueli in Poematis argutire pla-
 cet. In totum tamen oleum & operam
 me perdidisse non spero, si enim aliud
 nihil, id certe præstiti, ut animum ad
 majora cum Deo & die tentanda inflam-
 maverim; & quod citra gloriæ aucupium
 addere licet, pelagus quod vix navis una
 & altera antea sulcavit, juvenili cymba
 tranare ausus fuerim. An ubique recta
 iverim, non meum est dicere; hoc R.
 Elia in Thisbi lubens concedo
 נihil est tam certum, in
 quo non est dubium; & juxta ad phrasin
 Talmudicam in Tract. Eruvin fateor, sa-
 pius

pius in hac mea opella חמר גמל *A sinario-*
camelarius fui, i. e. nec progredi, nec
 regredi potui, sed in bivio veluti steti,
 utris ad stipuler animi pendens; nam in
 multis אכבות החכמים שות non omnes digit*sapientum aequales*
fuere. Ipse etiam aliquoties diversum
 quid ab aliis non posse non sentire mihi
 visus fui; quod non temeritati mihi ver-
 ti confido, cum sapientissimo Ebraeorum
 Ben Siræ in hoc morem gessi, cujus hoc
 est monitum: שתו מלוכן יהונ לך
 ומלוכות נפשך לא תשתבוק *Sexaginta*
consiliarii si tibi sint, consilium anime
tua ne deseras; quod sic me sollicitum
 tenuit, ut ista tantum non omnia, quæ
 maximis Viris accepta fero, prius diu
 multumque expenderim, quam calcu-
 lum meum quantumvis levem istis adde-
 re volui. Aliqua tamen מה שקבלתי כן מסרתי
*sicut ego ipse accepi, sic tradi-
 di*, ac fide, quam mutuavi, retuli; si in
 istis פסולות תחת הצלחת furfures pro
 farina me aliquando arripuisse contige-
 rit, judicent alii. Ego dubio me abstra-
 ho, & rivos ingenii hoc Apophthegmate:
 לא וחוויב המורה בחזים שוביא במאצ
 המטרה

המטרה בדוק כל בני אשפטו יי' לו
 non neesse est, ut sagittarius omnes suas sagittas jaculetur
 exactè in medium scopi propositi: sufficit
 ei, si uteung; ad scopum appropinquet,
 latus clando.

*Quod sumus ingressi, sic nunc supera-
 vimus æquor,*

*Et mea stat tandem littore pinus ovans,
 Dextra potens clavum tenuit tua, linta
 leva,*

*JESU, fida maris tu Cynosura mibi.
 Sic mea tuta tuo sub Numine cymba cu-
 currit,*

*Sic Brevia effugit, sic scopulosq; vagos.
 Hinc tibi sumabunt mea JESU cernua
 thura,*

Æternos hymnos parva Sonetque lyRA.

תְּמִם וּנְשָׁלֵם שְׁבַח לְאֱלֹהִים
 בּוֹרָא עַולְם

